

บทที่ 2

การทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาวิจัยเรื่องการศึกษาวิถีชีวิตของเยาวชนไทยมุสลิมเพื่อเสริมสร้างสันติสุขในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ คณะผู้วิจัยได้กำหนดวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องดังนี้

1. แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับวัยรุ่น

- 1.1 ความหมายของวัยรุ่น
- 1.2 ลักษณะโดยทั่วไปของวัยรุ่น
- 1.3 ความต้องการของวัยรุ่น
- 1.4 ปัญหาของวัยรุ่น

2. เยาวชนมุสลิม

- 2.1 ความสำคัญของเยาวชน
- 2.2 อันตรายของเยาวชน
- 2.3 คุณสมบัตินี้ของเยาวชนมุสลิม
- 2.4 เยาวชนมุสลิมกับการกตัญญูคุณเวที่ต่อบิดามารดา
- 2.5 เยาวชนมุสลิมและสิ่งแวดล้อม
- 2.6 ท่านศาสดามุฮัมมัด ﷺ กับเยาวชน
- 2.7 ค่านิยมที่ถูกแบบสำหรับเยาวชนมุสลิม
- 2.8 เยาวชนมุสลิมกับมัศยิด
- 2.9 สิ่งที่น่ารู้สำหรับเยาวชนมุสลิม

3. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับวัยรุ่น

1.1 ความหมายของวัยรุ่น

คำว่าวัยรุ่นในภาษาอังกฤษใช้คำว่า “Adolescent” มีรากศัพท์เดิมมาจากภาษาละตินว่า “Adolescere” ซึ่งมีความหมายว่า เจริญเติบโต ไปสู่วุฒิภาวะ (พรรณพิไล ศรีอาภรณ์, 2537 ; กุญชรี้ คำชาย, 2542 ; สุชา จันทน์เอม, 2542) เป็นวัยที่มีการเปลี่ยนแปลงทางด้านต่างๆ ทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ สังคมและสติปัญญา อย่างรวดเร็ว จึงนับว่าเป็นวัยวิกฤติช่วงหนึ่งของชีวิต (ประทุม เป็นสุวรรณ, 2545 ; ชื่นฤทัย กาญจนะจิตรา และคณะ, 2546 ; กรมสุขภาพจิต, 2547 ; ศิริกุล อิศรานุรักษ์, 2547) การเริ่มเข้าสู่ช่วงวัยรุ่น ถือเอาความพร้อมทางร่างกาย เป็นเครื่องตัดสิน คือ เพศหญิงจะพิจารณาจากการที่มีประจำเดือนมาครั้งแรก และในเพศชายพิจารณาจากการเริ่มมีฝันเปียก (มลวิภา สุวรรณมาลัย, 2531 ; สุชา จันทน์เอม, 2542) วัยรุ่นมีอายุอยู่ระหว่าง 10 – 24 ปี (World Health Organization, 1995) และสามารถแบ่งได้ 3 ระยะ คือ วัยรุ่นตอนต้น วัยรุ่นตอนกลางและวัยรุ่นตอนปลาย (กำธร พริ้งสุลกะ, 2533 ; มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมราช, 2533 ; ศรีเรือน แก้วกังวาน, 2545 ; ลัดดา เหมาะสุวรรณ, 2547) ในแต่ละระยะ มีรายละเอียด ดังนี้

1) วัยรุ่นตอนต้น (Early Adolescent) เด็กผู้หญิงมีอายุระหว่าง 10–14 ปี เด็กผู้ชายมีอายุระหว่าง 12–16 ปี วัยนี้เริ่มมีพัฒนาการทางร่างกายอย่างรวดเร็ว (มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมราช, 2533 ; วัฒนเพ็ญ บุญประกอบ, 2543 ; เชิดชู อริยศรีวัฒนา, 2545) มีการเจริญเติบโตทางเพศอย่างสมบูรณ์ทั้งในเด็กหญิงและเด็กชาย คือ การมีประจำเดือนครั้งแรกในเด็กผู้หญิง และการหลั่งอสุจิครั้งแรกในเด็กผู้ชาย เริ่มมีความสนใจเพศตรงข้าม มีอารมณ์หงุดหงิด อารมณ์เปลี่ยนแปลงง่าย ซึ่งเป็นผลจากการเปลี่ยนแปลงทางด้านร่างกายและสภาพแวดล้อม พบว่าวัยรุ่นแต่ละคน มีการเปลี่ยนแปลงทางอารมณ์ที่แตกต่างกัน วัยนี้เป็นช่วงวัยแห่งจินตนาการ ชอบสร้างวิมานในอากาศ (เพชรรัตน์ ศิริวงศ์ 2544) ปัญหาของวัยรุ่นในระยะนี้จะอยู่ที่ตัวเอง วัยนี้จะเป็นวัยที่ต้องการค้นหาตัวเองว่าตัวเองคือใคร เริ่มมีความคิดอิสระ ไม่อยากไปไหนกับพ่อแม่

2) วัยรุ่นตอนกลาง (Middle Adolescent) เด็กผู้หญิงอายุระหว่าง 14-18 ปี เด็กผู้ชายอายุระหว่าง 16-20 ปี วัยนี้จะมีพัฒนาการทางเพศที่ค่อนข้างสมบูรณ์ (กรมสุขภาพจิต, 2547) เหมือนวัยผู้ใหญ่ จะมีการปรับปรุงบุคลิกภาพเลียนแบบผู้ใหญ่ที่คนยกย่อง เริ่มมีความคิดพัฒนาด้านมโนธรรมมากขึ้น มีความเป็นเหตุเป็นผล ชอบทำสิ่งแปลก ๆ ใหม่ ๆ ด้านอารมณ์ยังเปลี่ยนแปลงง่าย มักจะมีความขัดแย้งกับพ่อแม่ คือ รั้น ลองทำในสิ่งที่พ่อแม่ห้ามชอบลองในสิ่งที่ทำทลายความสามารถ โมโหง่าย เพื่อนมีอิทธิพลสูง เริ่มสนใจเพศตรงข้าม และทดลองเกี่ยวกับเพศ (เชิดชู อริยศรีวัฒนา, 2545 ; กรมสุขภาพจิต, 2547 ; ศิริกุล อิศรานุรักษ์, 2547)

3) วัยรุ่นตอนปลาย (Late Adolescent) เด็กผู้หญิงอายุ 18–20 ปี เด็กผู้ชายอายุ 20–22 ปี เป็นวัยที่เข้าสู่ วัยผู้ใหญ่และมีการเริ่มเข้าสู่ภาวะอย่างสมบูรณ์แบบ รู้จักบทบาทของตนเองอย่างเต็มที่ (วันเพ็ญ บุญประกอบ , 2543 ; กรมสุขภาพจิต, 2547) ภายใต้นี้จะมีการพัฒนาทางด้านจิตใจมากกว่าร่างกาย (สุชา จันทร์อม, 2542) สำหรับวัยรุ่นระยะในนี้ได้ผ่านการเป็นวัยรุ่นมาแล้ว 2 ระยะ วัยนี้จึงมีอารมณ์เย็นลง พร้อมทั้งจะพัฒนาไปสู่ความเป็นผู้ใหญ่ มีความคิดเป็นเหตุเป็นผล เข้าใจสิ่งที่ เป็นนามธรรมได้อย่างชัดเจน ก่อนข้างยอมรับการให้คำแนะนำ ได้ง่ายกว่าวัยรุ่นตอนต้นและตอนกลาง มีความพยายามที่จะปรับตัวให้เข้ากับสังคม (สุปรียา รามการณ, 2544)

1.2 ลักษณะโดยทั่วไปของวัยรุ่น

วัยรุ่นซึ่งเป็นวัยแห่งหัวเลี้ยวหัวต่อของชีวิต จะมีทั้งความเป็นเด็กและผู้ใหญ่อยู่ในคนๆ เดียวกัน เป็นวัยแห่งการเปลี่ยนแปลง ทั้งทางร่างกายและจิตใจ จากรายงานของลัดดา เหมาะสุวรรณ และคณะ (2547) พบว่า อายุเฉลี่ยของเด็กชายที่เริ่มฝันเปียก คือ 13.6 ปี และเด็กหญิงเริ่มมีประจำเดือนครั้งแรกเมื่ออายุ ประมาณ 12.6 ปี วัยรุ่นส่วนใหญ่มีอารมณ์ไม่มั่นคง เป็นวัยแห่งปัญหา ทั้งปัญหาด้านพฤติกรรมทางเพศ ด้านการติดสิ่งเสพติด เช่น บุหรี่ สุรา และจากรายงานการสำรวจวัยรุ่นระดับมัธยมศึกษา ในกรุงเทพมหานคร อายุเฉลี่ยการมีเพศสัมพันธ์ ครั้งแรกอยู่ที่ 14 ปีครึ่ง (Ruangkanchanasetr, Plitponkarpim, Hetrakul & Kongsakon, 2005) ส่วนการศึกษาของ ลัดดา เหมาะสุวรรณ และคณะ (2547) อายุเฉลี่ยที่เริ่มมีเพศสัมพันธ์ คือ 15.5 ปี โดยเพศชายเริ่มมีเพศสัมพันธ์ที่ อายุต่ำกว่าเพศหญิงอายุต่ำที่สุดของเพศชาย คือ 9 ปี ส่วนอายุต่ำสุดของเพศหญิง คือ 14 ปี ซึ่งสอดคล้องกับ สถานการณ์และผลกระทบของพฤติกรรมทางเพศของวัยรุ่น (ยงยุทธ วงศ์ภิรมสาค, 2547) และรายงานการ ทบทวนสถานการณ์เรื่องพฤติกรรมทางเพศของวัยรุ่น การเสริมสร้างทักษะชีวิตและการให้การปรึกษา (กรม สุขภาพจิต, 2547) มีข้อมูลเชิงประจักษ์ว่า วัยรุ่นไทยมีแนวโน้มที่จะมีเพศสัมพันธ์เร็วขึ้น อายุเฉลี่ยของการมี เพศสัมพันธ์ อยู่ระหว่าง 15 – 18 ปี สัดส่วนของวัยรุ่นที่มีเพศสัมพันธ์ตั้งแต่เริ่มเข้าสู่วัยรุ่น(11–12 ปี) มีแนวโน้ม สูงขึ้น ส่วนพฤติกรรมเสี่ยงที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติด การศึกษาของ จรรยา เศรษฐบุตร และคณะ (2541) พบว่าเยาวชน ในเขตเมืองจะดื่มเหล้า/เบียร์มากกว่าเยาวชนในเขตชนบท (ร้อยละ 51.2 และร้อยละ 42.8) และอายุที่เริ่มดื่ม คือ 16 ปี ส่วนการสูบบุหรี่มีอัตราส่วนที่ใกล้เคียงกัน ทั้งในเขตเมืองและเขตชนบท (ร้อยละ 24.1 และร้อยละ 26.4) ซึ่งสอดคล้องกับรายงานของชินนุทัย กาญจนะจิตรา และคณะ (2547) นักดื่มส่วนใหญ่เป็นเพศชายมากกว่าเพศ หญิง ซึ่งมีจำนวนมากกว่าเกือบ 10 เท่า แต่อย่างไรก็ดี วัยรุ่นหญิงมีแนวโน้มการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์มากขึ้น และยังพบว่าวัยรุ่นเป็นวัยที่ต้องการอิสรภาพ ไม่ชอบให้พ่อแม่หรือพี่น้องมายุ่งเรื่องส่วนตัวของตน ส่วนลักษณะ โดยทั่วไปของวัยรุ่นในจังหวัดพัทลุง ไม่แตกต่างจากลักษณะของวัยรุ่นที่กล่าวมาแล้วข้างต้น ดังผลการศึกษาระยะ จิราภรณ์ เทพหนู (2546) ที่กล่าวว่า วัยรุ่นมากกว่าร้อยละ 50 เคยมีแฟนและปัจจุบันยังมีแฟนอยู่ ร้อยละ 35.3 และร้อยละ 41.1 เคยมีพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศ เช่น การกอด จูบ ร้อยละ 12.6 เคยมีเพศสัมพันธ์ สาเหตุที่มี

เพศสัมพันธ์ ส่วนใหญ่เพราะว่า ความพอใจ/สนุก ร้อยละ 44.2 และยังพบว่าวัยรุ่นร้อยละ 23.9 เกี่ยวข้องกับสารเสพติด โดยร้อยละ 80.5 ดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ และร้อยละ 49.0 สูบบุหรี่ และเพศชายมีการใช้สารเสพติดสูงกว่าเพศหญิง ส่วนระดับการศึกษากับการใช้สารเสพติดนั้น กลุ่มที่ศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย และนักศึกษาระดับ ปวช. เคยใช้สารเสพติด ร้อยละ 40.9 ซึ่งสูงที่สุด และช่วงวัยนี้เป็นช่วงที่มีอายุระหว่าง 15–19 ปี และจากรายงานสรุปผลการดำเนินงานควบคุมเอดส์และกามโรคของสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดพัทลุง พ.ศ. 2546 สำรวจกลุ่มนักเรียนชายชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ร้อยละ 62.5 เคยมีเพศสัมพันธ์มาแล้ว ส่วนกลุ่มนักเรียนหญิง ร้อยละ 3.1 เคยมีเพศสัมพันธ์มาแล้วเช่นกัน

1.3 ความต้องการของวัยรุ่น

ความต้องการของวัยรุ่นนั้นไม่แตกต่างจากความต้องการของวัยอื่น ๆ ที่มีความต้องการทางด้านร่างกาย ได้แก่ ความต้องการอาหาร ความต้องการเกี่ยวกับเรื่องทางเพศ ความต้องการทางด้านจิตใจ ได้แก่ ความต้องการความรักและความปลอดภัย ซึ่งจากการทบทวนเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง สามารถนำเสนอสรุปความต้องการของวัยรุ่นได้ ดังนี้ (มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, 2533 ; พรรณพิไล ศรีอรุณ, 2537 ; ศรีเรือน แก้วกังวาน, 2543 ; สุปรียา รามการุณ, 2544 ; มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, 2544)

1) ความต้องการด้านร่างกาย ได้แก่ ความต้องการในเรื่องโภชนาการต้องการอาหารเพื่อเป็นพลังงานในการเจริญเติบโต เนื่องจากวัยนี้เป็นวัยที่ร่างกายเจริญเติบโตอย่างรวดเร็วและต้องใช้พลังงานมาก วัยนี้จึงต้องการสารอาหารที่มีประโยชน์และมีปริมาณมากเพียงพอ เพื่อช่วยในการสร้างความเจริญเติบโตของร่างกาย และจากการสำรวจความคิดเห็นและความต้องการของเยาวชนไทย เยาวชนทั้งในเขตเมืองและชนบทมากกว่าร้อยละ 80 มีอาหารรับประทานพอเพียงและถูกต้องตามหลักโภชนาการ (จรรยา เศรษฐบุตร และคณะ, 2541) ความต้องการด้านการพักผ่อนนอนหลับที่เพียงพอ ซึ่งวัยรุ่นควรได้รับการพักผ่อนนอนหลับวันละ 7 – 8 ชั่วโมง นอกจากนี้เด็กและเยาวชนยังต้องมีช่วงพักผ่อน โดยการทำกิจกรรมสันทนาการอีกประมาณ 2 ชั่วโมงต่อวัน ความต้องการด้านการเคลื่อนไหวและการออกกำลังกาย เนื่องจากวัยนี้ร่างกายเจริญเติบโตอย่างรวดเร็ว เป็นวัยที่มีความกระฉับกระเฉง ร่างกายจึงควรได้มีการฝึกการเคลื่อนไหวการออกกำลังกาย และในวัยนี้ต้องการออกกำลังกายอย่างน้อยวันละ 1 ชั่วโมง (คณะอนุกรรมการเฉพาะกิจกำหนดสภาวะความต้องการพื้นฐานและบริการสำหรับเด็กและเยาวชน, 2533) การเล่นเกมกีฬาต่างๆ นั้นเพื่อช่วยให้กล้ามเนื้อ กระดูก แขน ขา และประสาทสัมผัสต่างๆ มีความสัมพันธ์กัน และช่วยพัฒนารูปทรงที่สมบูรณ์แข็งแรง ได้สัดส่วน เป็นพื้นฐานในการพัฒนาบุคลิกภาพต่อไป

2) ความต้องการทางด้านจิตใจ ได้แก่ ความต้องการความรัก ซึ่งความรักในที่นี้มีด้วยกันหลายแบบ คือ รักบิดามารดา รักญาติพี่น้อง รักเพื่อน รักพวกพ้อง และในขณะที่เดียวกันก็อยากให้เป็นรักตัวเอง ต้องการให้

เพื่อนยอมรับตัวเอง รักเพื่อนต่างเพศ รักความสำเร็จ และการสำรวจเกี่ยวกับทัศนคติที่มีต่อความรักของวัยรุ่น กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีทัศนคติต่อความรักอยู่ในระดับค่อนข้างดี (มุสตี คั้งจิตนุกูล., 2544) วัยรุ่นจึงมักจะเอาใจใส่กับรูปร่างหน้าตาของตนมากขึ้น (ศรีประภา ชัยสินธพ, 2548) ความต้องการมีอนาคต ต้องการมีความสำเร็จ เป็นวัยที่อยากรับผิดชอบ อยากพึ่งพาตนเอง ดังนั้นวัยรุ่นจึงมีความต้องการโอกาสในการฝึกหัดเกี่ยวกับอาชีพ เพื่อเตรียมตัวสำหรับการประกอบอาชีพหารายได้เป็นที่พึ่งแก่ตนเองได้ ซึ่งจะทำให้เกิดความภาคภูมิใจในตนเอง และความสำเร็จในชีวิต ความต้องการโอกาสทางนันทนาการ ความสนุกสนานเพลิดเพลิน วัยรุ่นต้องการที่จะพัฒนาความสนใจด้านสุนทรียภาพ ศิลปวัฒนธรรม กีฬา ดนตรี การพักผ่อนหย่อนใจและกิจกรรมทางศาสนา ตลอดจนการพัฒนาทัศนคติที่เหมาะสมในการดำรงชีวิตของตนเองเพื่อความสุขทางใจ และเพื่อเรภาพชีวิตของตนเอง

3) ความต้องการทางด้านสังคม ได้แก่ ความต้องการประพฤติกให้สมบทบาททางเพศของตนเอง ต้องการได้รับการยกย่อง การมีชื่อเสียง ซึ่งวัยรุ่นเป็นวัยที่ต้องการให้สังคมยอมรับหรือชมเชย และการยอมรับจากผู้ใหญ่ วัยรุ่นอยากให้ผู้ใหญ่ยอมรับว่ามีความสามารถ และมีบางส่วนที่ต้องการปรับปรุงบุคลิกภาพ และคำแนะนำในการปรับตัว ต้องการเตรียมตัวสำหรับการมีชีวิตคู่ (คณะอนุกรรมการเฉพาะกิจกำหนดสภาวะความต้องการพื้นฐานและบริการสำหรับเด็กและเยาวชน, 2533) หรือมีประโยชน์ต่อสังคม ดังนั้นผู้ใหญ่ควรให้วัยรุ่นได้มีส่วนร่วมรับผิดชอบในกิจกรรมต่าง ๆ ในฐานะสมาชิกของสังคม จะช่วยให้วัยรุ่นมีความรับผิดชอบ เป็นตัวของตัวเองและช่วยเหลือตัวเองได้มากขึ้น สำหรับวัยรุ่นที่มีอายุ ในช่วง 15 – 19 ปี ช่วงวัยนี้จะเริ่มมีพัฒนาการทางด้านความคิดมากขึ้น สามารถคิดอย่างเป็นเหตุเป็นผลมากขึ้น เริ่มแสวงหาเอกลักษณ์ของตนเอง เชื่อเพื่อนมากกว่าพ่อแม่ ดังนั้นความต้องการของช่วงอายุนี้ คือ ต้องการการยอมรับจากสังคมและในขณะเดียวกันก็ต้องการที่จะเป็นอิสระในการคิดตัดสินใจในเรื่องต่างๆ ของตนเอง และวัยนี้ก็ยังต้องการความรักและความเข้าใจจากครอบครัว เช่นเดียวกัน

1.4 ปัญหาของวัยรุ่น

จากที่ได้กล่าวไว้แล้วว่าวัยรุ่นเป็นวัยแห่งการเปลี่ยนแปลง หัวเลี้ยวหัวต่อเป็นวัยแห่งปัญหา ซึ่งปัญหาที่พบบ่อยในวัยรุ่น ได้แก่

1) ปัญหาเกี่ยวกับสุขภาพอนามัย ได้แก่ การเป็นสิว ซึ่งตัววัยรุ่นเองถือว่า ปัญหานี้เป็นปัญหาใหญ่ (Ruangkanchanasetr, Plitponkarpim, Hetrakul & Kongsakon, 2005) การมีกลิ่นตัวและโรคผิวหนัง ความอ้วน ความผอม จากการรับประทานอาหารไม่ครบถ้วนหรือไม่ถูกสัดส่วน ซึ่งจากรายงานสถานการณ์โรคอ้วนในประเทศไทยของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาพบว่า ชั้นที่เป็นโรคอ้วนสูงสุด ได้แก่ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ร้อยละ 24.9 (แสงโสม สีนวิวัฒน์ และคณะ. 2541) และจากการสำรวจสภาวะเยาวชนไทย พ.ศ. 2541 พบว่า เยาวชนชาย

ในเขตเมืองมีน้ำหนักตัวโดยเฉลี่ยมากกว่าเยาวชนชายในเขตชนบทส่วนเยาวชนหญิงมีน้ำหนักเฉลี่ยไม่แตกต่างกัน (จรรยา เศรษฐบุตร และคณะ, 2541) การมีพฤติกรรมเสี่ยงต่อสุขภาพ เช่น การใช้สารเสพติด ดื่มเหล้า สูบบุหรี่ ซึ่งผู้ที่สูบบุหรี่ส่วนใหญ่ ร้อยละ 68 เริ่มสูบบุหรี่ขณะอยู่ในวัยรุ่น (ยุพา พูนขำ และกอบกาญจน์ มหัทธ, 2541) จากรายงานสุขภาพคนไทย พ.ศ. 2546 อัตราการดื่มสุราของวัยรุ่นชาย อายุ 15 – 19 ปี เพิ่มจากร้อยละ 19.9 พ.ศ. 2544 เป็นร้อยละ 33.5 พ.ศ. 2546 และวัยรุ่นหญิงก็เช่นกัน เพิ่มจากร้อยละ 1.9 เป็นร้อยละ 5.6 (ชินตฤทัย กาญจนะจิตรา และคณะ., 2547) และจากสถิติของกรมการแพทย์ ซึ่งอ้างอิงไว้ในเอกสาร สถานการณ์สุขภาพของกลุ่มเด็กวัยรุ่นและเยาวชน รายงานว่าวัยรุ่นเสียชีวิตด้วยอุบัติเหตุจากการขนส่งทางบก พ.ศ. 2543 เป็นวัยรุ่นอายุ 15 – 19 ปี จำนวน 1,634 คน คิดเป็นอัตรายตาย 29.0 คน ต่อแสน ประชากร ซึ่งถือว่าเป็นจำนวนสูงสุดเมื่อเทียบกับวัยรุ่นตอนต้น 10 – 14 ปี จำนวน 369 ราย คิดเป็นอัตรายตาย 6.8 คน ต่อแสนประชากร

2) ปัญหาด้านบุคลิกภาพและการปรับตัว จากการเปลี่ยนแปลงต่างๆ ของร่างกาย เด็กผู้หญิงเจริญเติบโตเร็วกว่าผู้ชาย หรือเด็กบางคนเจริญเติบโตเร็วกว่าเพื่อนๆ ทำให้ปรับตัวไม่ทันและเกิดปัญหา ซึ่งเมื่อวัยรุ่นเกิดความไม่สบายใจ พยายามแก้ปัญหาต่างๆ ตามความเข้าใจของตนเอง ซึ่งอาจมีผลถึงบุคลิกภาพของวัยรุ่นได้ และความซึมเศร้าในวัยรุ่นมักพบในวัยรุ่น ที่มีอายุมากกว่า 15 ปีขึ้นไป (Foster, Hunsberger, & Anderson, 1989) เพราะว่าวัยรุ่นจะได้รับแรงกดดันต่าง ๆ ทั้งความคาดหวังในการแสดงบทบาทตามเพศ ทำให้รู้สึกที่ไม่พร้อม จากรายงานสุขภาพคนไทย พ.ศ. 2546 การฆ่าตัวตายของวัยรุ่น พ.ศ. 2544 พบในช่วง 15 – 19 ปี สูงที่สุด คือ 11.1 คน ต่อแสนประชากร (ชินตฤทัย กาญจนะจิตรา และคณะ, 2547) และจากรายงานของสัดส่วนผู้ป่วยในจิตเวชของหน่วยงานสังกัดกรมสุขภาพจิต พ.ศ. 2540 มีผู้ป่วยในจิตเวชที่เป็นเด็กและวัยรุ่นเปรียบเทียบกับผู้ป่วยในจิตเวชทั้งหมด ร้อยละ 11.07 และ พ.ศ. 2541 เพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 12.96 (สถานการณ์ด้านสุขภาพของกลุ่มเด็กวัยรุ่นและเยาวชน, 2547)

3) ปัญหาเกี่ยวกับกลุ่มเพื่อน ในวัยรุ่นกลุ่มเพื่อนจะมีความสำคัญอย่างมากเนื่องจากวัยรุ่นต้องการพึ่งตนเอง จึงมีการรวมกันเป็นกลุ่มเป็นแก๊งค์ (ศรีประภา ชัยสินธพ, 2548) และจากรายงานโครงการวิจัยเชิงปฏิบัติการ เพื่อการพัฒนาองค์ความรู้การจัดการกับปัญหาความรุนแรงในกลุ่มนักเรียนอาชีวะ ประมาณร้อยละ 90 ตอบว่า เพื่อน คือ สิ่งที่ทำให้พวกเขาารู้สึกมีความพึงพอใจ ภูมิใจและมีความสุข และนักเรียนใช้เวลาส่วนใหญ่อยู่กับเพื่อน (ชินตฤทัย กาญจนะจิตรา และคณะ, 2547) ซึ่งในลักษณะดังกล่าวอาจมีโอกาสดเกิดความรุนแรงขึ้นมาได้

4) ปัญหาอาชญากรรม เป็นปัญหาที่พบมากในปัจจุบัน กองคดีเด็กและเยาวชน กรุงเทพมหานคร รับผู้ต้องหาที่เป็นเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดทางอาญาเพิ่มขึ้นทุกปีและความผิดที่พบมากที่สุด คือ ลักทรัพย์ (จันทร์เพ็ญ ชูประภาวรรณ และคณะ, 2541) การทำร้ายร่างกาย ขกพวกตีกันสาเหตุของการเกิดอาชญากรรมของวัยรุ่น อาจเป็นเพราะวัยรุ่นขาดความรักความสัมพันธ์ในครอบครัวขาดโอกาสทางการศึกษา

5) ปัญหาชีวิต ที่เกิดจากความไม่เข้าใจกันของสมาชิกในครอบครัว และวัยรุ่นเห็นว่า ปัญหาครอบครัวเป็นรากฐานของปัญหาทางสังคมอื่นๆ (ยุพา พูนขำ และกอบกาญจน์ มหัทธ, 2544) เกิดจากสิ่งแวดล้อมรอบตัวเด็ก เช่น การสูญเสียบุคคลสำคัญ เข้ากับเพื่อนฝูงไม่ได้

6) ปัญหาทางเพศเป็นปัญหาที่มาแรงในกลุ่มนี้ (ยุพา พูนขำ และกอบกาญจน์ มหัทธ, 2544) เนื่องจากการเปลี่ยนแปลงทางร่างกาย โดยเฉพาะการเปลี่ยนแปลงของระบบอวัยวะสืบพันธุ์ วัยรุ่นเริ่มมีอารมณ์รักใคร่ มีความรู้สึกทางเพศเกิดขึ้น ดังนั้นหากเขาไม่ได้รับการเตรียมตัวที่ดีในเรื่องเพศ อาจทำให้มีพฤติกรรมที่ไม่ถูกต้องได้ ซึ่งจะมีผลกระทบต่อเนื่องในระยะยาวเมื่อวัยรุ่นมีปัญหาดังกล่าวเกิดขึ้นจะแสดงออก ในลักษณะอารมณ์ต่างๆ เช่น โกรธ เศร้า และยังพบปัจจัยเสี่ยงในเรื่องเพศของวัยรุ่น คือ วัยรุ่น อายุ 15 ปี ร้อยละ 25 เคยมีเพศสัมพันธ์ อายุ 17 ปี เคยมีเพศสัมพันธ์ ร้อยละ 55 และ อายุ 19 ปีเคยมีเพศสัมพันธ์ ร้อยละ 80 (ประทุม เป็นสุวรรณ, 2545) และจากรายงานสุขภาพคนไทย 2546 ร้อยละของผู้หญิงที่เคยทำแท้ง กลุ่มอายุ 15 – 19 ปี เป็นกลุ่มที่พบมากที่สุด คือ ร้อยละ 9 จากจำนวนผู้ที่ทำแท้งทั้งหมด และพบว่า 1 ใน 5 ของผู้หญิงทั้งหมด เริ่มมีเพศสัมพันธ์ตั้งแต่ อายุ 16 ปี (ชินฤทัย กาญจนะจิตรา และคณะ, 2547) วัยรุ่นเป็นวัยแห่งปัญหาและเป็นวัยที่เป็นหัวเลี้ยวหัวต่อของชีวิตที่มีการเปลี่ยนแปลงจากวัยเด็กไปสู่ผู้ใหญ่ ถ้าวัยรุ่นมีการปรับตัวหรือผ่านช่วงวัยนี้ไปได้อย่างถูกต้องเหมาะสม ก็จะทำให้เขาเติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่ดีในอนาคตได้ แต่ถ้าการปรับตัวหรือการเปลี่ยนผ่านของวัยนี้ มีปัญหาและอุปสรรคก็อาจส่งผลกระทบต่อบุคลิกภาพและการใช้ชีวิตในอนาคตและการที่เราจะมีการจัดบริการสำหรับวัยนี้ผู้จัดบริการต้องทราบปัญหาและความต้องการของวัยรุ่นเป็นพื้นฐานว่า เขามีปัญหาและความต้องการอะไรและต้องการอย่างไร ซึ่งจากการทบทวนเอกสารและงานวิจัยต่าง ๆ พบว่าปัญหาส่วนใหญ่ของวัยนี้ เป็นปัญหาที่มีสาเหตุมาจากด้านจิตใจและการปรับตัว ส่วนปัญหาความเจ็บป่วยทางด้านร่างกายพบน้อย และจากสถานการณ์ของจังหวัดพัทลุง วัยรุ่นในจังหวัดพัทลุงมีพฤติกรรมเสี่ยงด้านการใช้สารเสพติด วัยรุ่นร้อยละ 23.9 เคยใช้สารเสพติด โดยดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ร้อยละ 80.5 สูบบุหรี่ร้อยละ 49.0 และเสพยาบ้า ร้อยละ 15.8 ส่วนพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศและการมีเพศสัมพันธ์กลุ่มตัวอย่างร้อยละ 41.1 เคยมีพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศ โดยเคยกอด ร้อยละ 52.6 โอบไหล่ร้อยละ 47.4 และร้อยละ 12.6 เคยมีเพศสัมพันธ์ (จิราภรณ์ เทพหนู, 2546)

2. เยาวชนมุสลิม

วัยรุ่นหนุ่มสาวเป็นช่วงที่มีพลังทางกายและทางใจ ภาวะของวัยรุ่นหนุ่มสาวมีไม่มาก จึงมีโอกาสสะสมประสบการณ์ความรู้และพัฒนาตนเองมากกว่าวัยอื่น เป็นช่วงที่มนุษย์มีจินตนาการอันกว้างไกล เปิดโอกาสให้มีแนวคิดและความหวังที่ดีเด่น เยาวชนมีความเชื่อมั่นในตัวเอง ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญในการสร้างบุคลิกภาพที่เข้มแข็ง เยาวชนมีความพร้อมที่จะรับคำแนะนำจากบุคคลที่เขาไว้วางใจ จึงเป็นข้อสำคัญในการพัฒนาศักยภาพผู้คนในสังคม

เรื่องที่ต้องให้ความสำคัญต่อวัยรุ่นมุสลิมคือเรื่องของเวลาและการดำเนินชีวิต ซึ่งวัยรุ่นเป็นช่วงเวลาที่ มีพลังด้านร่างกายและจิตใจมีศักยภาพสูง และมีความพร้อมที่จะศึกษาหาความรู้ เพราะในช่วงวัยรุ่นเป็นวัยที่มี เวลาว่างกว่าวัยอื่น เนื่องจากยังไม่ต้องมีภาระหน้าที่ต้องรับผิดชอบนอกจากการศึกษาและดูแลตัวเอง ทำให้มี โอกาสในการสร้างผลงานที่มีแนวคิดที่ดีและพัฒนาชีวิต ทั้งนี้ผู้ปกครองก็มีส่วนช่วยในการพัฒนาชีวิตของพวกเขา ได้ โดยการสร้างศักยภาพในตัวเองและความเชื่อมั่นในตัวของเขา จึงจะทำให้เขามีความมั่นใจในตัวเองซึ่ง เป็นจุดเด่นของวัยรุ่นหนุ่มสาว ทำให้เขาสามารถทำในทุกสิ่งทุกอย่างที่เขาคิดว่าทำได้ ซึ่งเป็นลักษณะของผู้นำ

เยาวชนส่วนมากมีความพร้อมที่จะรับคำแนะนำจากบุคคลที่เขาให้ความไว้วางใจ โดยไม่มีการ วิเคราะห์ ซึ่งเป็นโอกาสดีที่จะทำให้วัยรุ่นของเราเชื่อมั่น และไว้วางใจในตัวผู้ปกครองและเป็นผู้ให้คำแนะนำ

เรื่องสำคัญของวัยรุ่นหนุ่มสาวที่ท่านศาสดามุฮัมมัด ﷺ ได้บอกไว้คือเรื่องเกี่ยวกับหลักการยึดมั่น (อะกีดะฮฺ) และหลักการศรัทธามั่น (อีมาน) โดยตรง โดยเฉพาะการเชื่อมั่นในวันสิ้นโลก (กียามะฮฺ) ดังที่ท่าน ศาสดามุฮัมมัดกล่าวไว้ว่า “เท้าของบ่าวคนหนึ่งคนใดจะไม่ขยับเคลื่อนจนกระทั่ง (บ่าวคนนั้น) ต้องถูกสอบสวนใน สี่ประการ: ชีวิตของเขาใช้ไปอย่างไร วัยหนุ่มของเขาดำเนินไปอย่างไร, ทรัพย์สินของเขาขวนขวายมาจากไหน และใช้จ่ายไปอย่างไร, ความรู้ของเขานำไปปฏิบัติอย่างไร”

(บันทึกโดยดิรมีซีย)

ท่านศาสดามุฮัมมัด ﷺ ได้เน้นว่ามีคำถามหนึ่งที่จะถามถึงวัยรุ่นหนุ่มสาวว่าดำเนินไปอย่างไร เพราะเป็นช่วงชีวิตที่สำคัญที่สุดของเรา ซึ่งคำตอบสำหรับคำถามเหล่านี้เราเองจะต้องเตรียมไว้ตั้งแต่เดี๋ยวนี้ เพื่อ นำไปตอบในวันสิ้นโลก (กียามะฮฺ)

2.1 ความสำคัญของเยาวชน

ความสำคัญและความประเสริฐของวัยรุ่นหนุ่มสาวนั้น อัลลอฮฺตะอาลาได้กล่าวไว้ในอัลกุรอานเกี่ยวกับ เรื่องของชาวถ้ำว่า

إِنَّهُمْ فَتِيَةٌ آمَنُوا بِرَبِّهِمْ وَزِدْنَاهُمْ هُدًى ﴿١٣﴾

ความว่า “แท้จริงพวกเขาเป็นชายหนุ่มที่ศรัทธาต่อพระเจ้าของพวกเขา และเราได้เพิ่มแนวทางที่ ถูกต้องให้แก่พวกเขา”

(อัลกะฮฟี : 13)

ชาวถ้ำเหล่านั้นเป็นเขวชนที่อยู่ในเมืองหนึ่งที่มีผู้นับนุชารูปปั้นต่าง ๆ (เจวีค) แต่เขวชนเหล่านี้ยึดมั่นในสังฆธรรม ยึดมั่นต่ออัลลอฮ์องค์เดียว ทำให้พวกเขาอยู่ไม่ได้ เพราะชาวเมืองให้พวกเขาบูชารูปปั้นจึงจะอาศัยอยู่ในเมืองนี้ได้ พวกเขาเลยตัดสินใจหนีออกไปอาศัยอยู่ในถ้ำ และเมื่ออาศัยอยู่ในถ้ำแล้วอัลลอฮ์ (สุบฯ) ก็ให้พวกเขาอนหลับไป 300 กว่าปี เป็นการเพิ่มแนวทางในการอิมานที่ถูกให้กับพวกเขา ด้วยความประเสริฐของวัยหนุ่มสาวที่สามารถยืนหยัดในการศรัทธาที่แท้จริง ซึ่งชาวถ้ำเหล่านี้เป็นชายหนุ่มที่มีอายุประมาณ 19 ปี 20 ปี หรือ 21 ปี เช่นเดียวกัน ท่านนบีอิบรอฮีม (อะลัยฮิสสะลาม) ที่ได้เริ่มปฏิบัติหน้าที่เผยแผ่ศาสนาและเรียกร้องประชาชนไปสู่สังฆธรรมเมื่ออยู่ในวัยหนุ่ม ครั้งแรกที่ท่านนบีอิบรอฮีมเผชิญหน้ากับพวกผู้ปฏิเสธในเมืองที่บูชาเจวีค อัลลอฮ์ (สุบฯ) ทรงกล่าวไว้ในสุเราะฮ์อัลอัมมียาฮ์ ครั้นเมื่อท่านนบีอิบรอฮีมต้องการให้พวกมุชริก ได้เข้าใจเรื่องได้ง่าย ๆ ก็เข้าไปทำลายรูปเจวีคทั้งหมดแล้วเอาขวาน ไปแขวนไว้ที่คอตัวใหญ่ เมื่อถึงเวลาเช้าชาวเมืองได้มาพบเข้าและพยายามหาตัวผู้กระทำ ก็มีคนให้เบาะแสว่า

قَالُوا سَمِعْنَا فَتًى يَذُكُرُهُمْ يُقَالُ لَهُ إِبْرَاهِيمُ ﴿٦٠﴾

ความว่า “พวกเขา กล่าวว่า เราได้ยินเด็กหนุ่มคนหนึ่งกล่าวคำหิรูปปั้นเหล่านี้ เขามีชื่อว่าอิบรอฮีม”

(อัลอัมมียาฮ์ : 60)

จะเห็นได้ว่าการที่อัลลอฮ์ได้ทรงเล่าเรื่องของท่านนบีอิบรอฮีมและชาวถ้ำ โดยเจตนาที่จะระบุไว้ อย่างชัดเจนว่าผู้ศรัทธานั้นเป็นเด็กวัยรุ่น เพราะความศรัทธานั้นย่อมเกิดในช่วงต้นชีวิตขณะที่อยู่ในวัยหนุ่ม ซึ่งมีความบริสุทธิ์พอที่จะรับสังฆธรรมได้อย่างรวดเร็วกว่าผู้สูงอายุที่อาจมีอุปสรรคมากมาย เช่น ประเพณี ความเป็นผู้นำ ความเป็นผู้ใหญ่ ฯลฯ อันเป็นสภาพที่ปรากฏในชีวิตประวัติของบรรดาศาสดา ซึ่งส่วนใหญ่เป็นเขวชน ส่วนผู้ที่ปฏิเสธคือรันทกลับเป็นผู้อาวุโสซึ่งคำนึงถึงอำนาจ ศักดิ์ศรี หรือความเป็นผู้ใหญ่

ในบันทึกของอิหม่ามอัคคริมียะฮ์ได้รายงานจากท่านอิบนิอุมร์กล่าวว่าในสมัยท่านศาสดามุฮัมมัด ﷺ เราเคยเข้าไปอาศัยนอนหลับในมัสยิดของท่านนบีในสมัยที่เราอยู่ในวัยหนุ่ม” แสดงให้เห็นว่าสมัยก่อนนั้น เขวชนวัยรุ่นผูกพันอยู่กับมัสยิด เมื่อต้องการพักผ่อนก็จะไปพักผ่อนที่มัสยิด โดยที่ท่านศาสดามุฮัมมัด ﷺ นั้น ต้องการเลี้ยงดูและขัดเกลาวัยรุ่นให้เป็นคนรับใช้ศาสนา จึงต้องผูกพันไว้กับมัสยิดอย่างหนักแน่น เป็นที่น่าเสียดายที่สังคมเราในปัจจุบัน ได้ทำให้เขวชนของเราเกลียดมัสยิด คือเมื่อเด็กหรือวัยรุ่นเข้ามัสยิดก็จะโดนดูไม่ได้รับความสนใจ จึงเป็นสาเหตุให้พวกเขาเกลียดมัสยิด (ริฎอ อะหมัด สมะดี, ม.ป.ป.)

2.2 อันตรายของเยาวชน

อันตรายของวัยรุ่นสาวคือ ความอยาก ซึ่งเป็นสิ่งอันตรายที่สุดของวัยรุ่น โดยจะมีสิ่งแวดล้อมเป็นตัวกระตุ้น เช่น โทรทัศน์ โทรศัพท์ การที่เราจะลดความอยากนั้นเพื่อเป็นการเพิ่มอิมานของเรา โดยการให้เราคิดเหมือนผู้ใหญ่ อารมณ์ก็เป็นสิ่งอันตรายสำหรับคนทุกวัย อารมณ์ใฝ่ต่ำจะทำให้เราไม่คิด ในอัลกุรอานเรียกว่า “อัลฮะวา” หมายถึง อารมณ์ ตก(จากที่สูง) ซึ่งอารมณ์นี้จะดึงเราให้ตกต่ำ ให้ประสบความสำเร็จในทุกกรณี ทุกครั้งที่ได้ระบุถึงอัลฮะวา อัลลอฮ์ทรงกำหนดอิมานไว้ว่า อัลกุรอานไม่เคยระบุเรื่องอัลฮะวาวันแต่จะต้องดำเนินและไม่ให้เราปฏิบัติตามฮะวา ดังที่อัลลอฮ์ตะอาลาได้ตรัสว่า

وَلَا تَتَّبِعِ الْهَوَىٰ فَيُضِلَّكَ عَنْ سَبِيلِ اللَّهِ ﴿٢٦﴾

ความว่า “และท่านอย่าปฏิบัติตามอารมณ์ใฝ่ต่ำ มันจะทำให้ท่านหลงไปจากทางของอัลลอฮ์”

(ที่อด : 26)

เรื่องความอยาก อารมณ์ สติปัญญาที่ไม่สมบูรณ์แน่นอนเป็นเรื่องธรรมชาติของวัยรุ่น ซึ่งองค์ประกอบเหล่านั้นยังไม่สมบูรณ์ อัลลอฮ์ ﷻ ได้ระบุในสุเราะฮ์ อัลอะฮกอฟ์ อายุษุที่ 15 ว่า

حَتَّىٰ إِذَا بَلَغَ أَشُدَّهُ وَبَلَغَ أَرْبَعِينَ سَنَةً ﴿١٥﴾

ความว่า “เมื่อเขาบรรลូវัยหนุ่มฉกรรจ์ของเขาและมีอายุถึงสี่สิบปี”

(อัลอะฮกอฟ : 15)

สติปัญญาและประสบการณ์ ก็เป็นอันตรายสำหรับวัยรุ่นอีกประการหนึ่ง เพราะเขาอาจจะประสบกับเรื่องที่สติปัญญาไม่ถึง คิดไม่รอบคอบทำให้การตัดสินใจผิดพลาด และการวิเคราะห์ปัญหานั้นมีความบกพร่อง ซึ่งเป็นเรื่องอันตรายที่จะทำให้เราตัดสินใจผิด และเรื่องประสบการณ์น้อยก็เป็นปัญหาใหญ่ เพราะวัยรุ่นส่วนมากไม่ตระหนักในเรื่องนี้

2.3 คุณสมบัติของเยาวชนมุสลิม

เยาวชนมุสลิมที่ดีควรต้องมีคุณสมบัติที่ 5 ประการคือ มีหลักการยึดมั่น (อะกีดะฮ์) ที่มั่นคง มีการปฏิบัติศาสนกิจ (อิบาดะฮ์) อย่างเคร่งครัด มีมารยาทสูง มีความอ่อนโยนอ่อนน้อม และฉลาด

การตรวจสอบว่ามีหลักการยึดมั่น (อะกีดะฮฺ) ที่มั่นคงหรือไม่ต้องเริ่มจากการพิจารณาตัวเราเองว่า รู้จักอัลลอฮ์ ﷻ หรือไม่เพียงใด รู้จักคุณลักษณะอัลลอฮ์หรือไม่ อ่านอัลกุรอานแล้วรู้หรือไม่ว่าอัลลอฮ์ศรัทธกับเราได้อย่างไร รู้จัก นบีใหม่ นบีมุสลิมลักษณะอย่างไร กิริยามารยาทของท่านเป็นอย่างไร นบีทำอะไร นบีสั่งให้เราทำอะไร เป็นต้น และสำหรับมุสลิมะฮ์ก็ต้องทบทวนดูว่า เรารู้หรือไม่ว่าบทบัญญัติสำหรับสตรีมีอะไรบ้าง บรรดาภรรยาบีแต่ต่างตัวอย่างไร มีมารยาทอย่างไร ทั้งหมดนี้เป็นสิ่งที่เราจะต้องสะสมเอาไว้อย่างเคร่งครัด ซึ่งเป็นคุณสมบัติของเยาวชนมุสลิม การที่จะให้คนอื่นรู้ว่าเราเป็นมุสลิมนั้น เราก็ต้องแสดงคุณสมบัติเหล่านั้นให้เห็น ทั้งในด้านพฤติกรรมของเรา ทั้งการศรัทธาในอัลลอฮ์องค์เดียวและการปฏิบัติศาสนกิจอย่างเคร่งครัด

การมีมารยาทสูงก็เป็นคุณสมบัติสำคัญของวัยรุ่นมุสลิม ก็คือต้องสุภาพ อ่อนโยน ไม่พูดจาหยาบคาย นอบน้อมให้กับคนอื่น และยังรวมถึงความเฉลียวฉลาด ซึ่งเราสามารถพัฒนาศักยภาพของความฉลาดได้ โดยการศึกษ การอ่าน และกล้าเผชิญกับปัญหาต่างๆ วัยรุ่นมุสลิมต้องเป็นคนที่กำลังถาม กล้าพูด กล้าที่จะเผชิญกับเรื่องใหม่ๆ โดยเฉพาะเรื่องที่มีประโยชน์กับเราและสังคม ควรเป็นคนที่ชอบอ่านชอบศึกษาและไม่ใช้เวลาให้หมดไปกับเรื่องไร้สาระ

เราสร้างอนาคตอย่างไร ? เราสร้างมนุษย์อย่างไร ? เป็นคำถามสำหรับเยาวชนมุสลิมที่มีความหวังใยกับสถานการณ์ปัจจุบัน เพื่อที่พวกเขาจะได้เป็นผู้ที่พยายามพัฒนาตนเองเพื่อเพิ่มศักยภาพแก่ประชาชาติอิสลาม ซึ่งสำหรับคนที่คิดถึงแต่อนาคตของตนเองคงไม่มีโอกาสที่จะสร้างการพัฒนาให้กับสังคมและประชาชาติได้ เพราะฉะนั้นการวางแผนให้กับชีวิตของเรานั้นต้องคำนึงถึงสังคมและประชาชาติด้วย จึงจำเป็นสำหรับมนุษย์ที่จะต้องมีการพัฒนาทั้งสติปัญญา ศาสนา หลักการศรัทธา และหลักการยึดมั่น ไปพร้อม ๆ กับการเติบโตทางด้านร่างกาย ซึ่งผู้ปกครองเป็นผู้ที่มีส่วนสำคัญในการสนับสนุนให้เขามีองค์ความรู้ที่ดี มิใช่ให้แต่เพียงวัตถุเท่านั้น

สังคมมองวัยรุ่นอย่างไร ? เราใช้พลังในการพัฒนาเยาวชนของเราหรือไม่ ? การที่สังคมมองเยาวชนเป็นเด็กอยู่ตลอดนั้น เป็นข้อตำหนิตที่ต้องได้รับการแก้ไข เพราะเป็นการมองที่ทำให้ไม่สามารถเข้าถึงปัญหาของเยาวชนได้ ดังนั้นผู้ใหญ่และผู้ปกครองจะต้องให้เกียรติ ให้ความเชื่อมั่น และให้ความไว้วางใจแก่เยาวชน โดยการให้เขาบริการตามความสามารถของเขา เพื่อให้เขานำไปปฏิบัติเอง โดยเปิดโอกาสให้เขาได้ใช้ความคิดความสามารถในการทำกิจกรรมและแก้ปัญหาเอง ผู้ปกครองมองเยาวชนอย่างไรเยาวชนก็จะเป็นตามนั้น ดังนั้นเราจึงต้องเชื่อก่อนว่าเยาวชนเป็นกำลังสำคัญของสังคม การที่จะให้เยาวชนมีบทบาทในสังคมนั้นผู้ปกครองต้องเป็นผู้ให้การสนับสนุน โดยการให้เขาเห็นความสำคัญของตน และเชื่อมั่นในความสามารถของเขา

การเรียนรู้อิสลามเป็นสิ่งสำคัญสำหรับเยาวชนมุสลิม เพราะการที่เยาวชนมุสลิมได้เรียนรู้หลักการศาสนาที่เพียงพอ นั้น จะสามารถป้องกันตนเองจากปัญหาต่างๆ ได้ เนื่องจากความรู้เป็นสิ่งที่จะช่วยป้องกันเราไม่ให้หลงไปกับสภาพแวดล้อม กระแสสังคม รวมทั้งปัญหาที่เราต้องเผชิญในสังคมนอก เราจะต้องเป็นผู้ที่มีอุดมการณ์อิสลาม มีหลักการ มีจุดยืนที่มั่นคง พยายามทำให้สังคมมองเราเป็นผู้ใหญ่ โดยการให้สังคมพึ่งพาอาศัย

เรา และรักษาบุคลิกภาพความเป็นมุสลิมในทุกสถานการณ์ ซึ่งบุคลิกภาพมุสลิมก็คือ มีความนอบน้อมต่อมคน พูจดาคี ต้องแสดงออกเพื่อให้สังคมรู้ โดยการรวมกลุ่มเยาวชนมุสลิมเพื่อสร้างศักยภาพในการทำกิจกรรมที่มีประโยชน์ต่อคนและสังคม เช่น การชักชวนกันละหมาด ศึกษาอัลกุรอานอัลหะดีษ การติดตามสถานการณ์ทั้งในและต่างประเทศ เพื่อให้เยาวชนมุสลิมเป็นคนที่ทันสมัยและรู้ทันแผนการของศัตรูอิสลาม

นอกจากนี้เยาวชนมุสลิมยังมีภารกิจที่สำคัญอีกประการหนึ่งคือ การวางแผนสร้างครอบครัวมุสลิมที่มั่นคง โดยเริ่มตั้งแต่การวางแผนชีวิตของตัวเอง ซึ่งจะทำให้มีความคิดเป็นผู้ใหญ่ การเลือกคู่ครอง การวางแผนอนาคตครอบครัว การอบรมลูก ฯลฯ (วิภู อหะมัด สมะดี, ม.ป.ป.)

2.4 เยาวชนมุสลิมกับการกตัญญูกตเวทิต่อบิดามารดา

มนุษย์ทุกคนเกิดมามีพ่อแม่และทุกคนก็คือลูกด้วยกันทั้งนั้น ดังนั้นมนุษย์ที่ประเสริฐที่สุดจะต้องกตัญญูต่อบิดามารดา ดังวจนะของท่านศาสดามุฮัมมัด ﷺ ทรงกล่าวว่า "สวรรค์นั้นอยู่ใต้ฝ่าเท้าของมารดา" สวรรค์ คือ ความดีงาม ความอิมเอมเปรมปรีดี ความมีพร้อม ซึ่งหะดีษดังกล่าวข้างต้นบอกให้ทราบว่าสวรรค์ของอัลลอฮ์นั้นเกี่ยวข้องกับมารดาของเราทุกคน ซึ่งก็หมายถึงว่าเราผู้เป็นลูกจะต้องประพฤติตนต่อมารดาหรือแม่ของเราในสิ่งที่นำมาซึ่งความพอใจความสุขใจของท่านหรือที่เรามักจะได้ยินอยู่บ่อย ๆ ว่า "เป็นลูกที่ดี"

พ่อแม่เลี้ยงดูและอบรมลูกดี ลูกก็จะเติบโตเป็นผู้ใหญ่และเป็นพ่อแม่ที่ดีของลูกๆ ต่อไปในอนาคต เมื่อพ่อดี แม่ดี ลูกดี สังคมมนุษย์ก็จะเป็นสังคมที่ดี มีแต่ความสงบสุข โลกนี้ก็จะเป็สวรรค์ของทุกคน และโลกหน้าพวกเราก็เป็นชาวสวรรค์อย่างแน่นอน

คนเราอาจทำอะไรบางอย่างโดยไม่รู้ โดยไม่ได้คิด หรือโดยไม่ได้ศึกษาให้รู้อย่างด่งแท้ ถ้าได้ศึกษา และได้คิด และโดยเฉพาะอย่างยิ่ง ได้คิดย้อนไปถึงอดีต คิดในสมัยที่เราเป็นเด็ก คิด คิด เรื่อยมาจนถึงปัจจุบัน อดีตก็จะเป็นประโยชน์กับเรา ทำให้เรามองเห็นข้อผิดพลาด ข้อบกพร่อง แล้วก็หาโอกาสแก้ไข จะไม่มีคำว่าสายสำหรับผู้กลับเนื้อกลับตัว จะไม่มีคำว่าสายสำหรับผู้ที่จะเริ่มต้นทำความดี โดยเฉพาะอย่างยิ่งการทำความดีกับพ่อแม่และแม่ของเรา ท่านทั้งสองยังมีชีวิตอยู่เราก็หมั่นทำความดีกับท่านอยู่เป็นนิตย์ ท่านทั้งสองจากโลกนี้ไปแล้ว เราก็ยังสามารถทำดีกับท่านได้ด้วยการขออูอาให้อัลลอฮ์ทรงอภัยและเมตตาแก่ท่านทั้งสอง ทำบุญทำทาน ทำความดี ประพฤติดี ประพฤติชอบ ถือศีลอด และประกอบพิธีฮัจญ์ให้ท่าน และอื่นๆ อีกมากมาย

คำพูดหรือคำเตือนที่เหมาะสมเพียงคำสองคำอาจเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของคนให้เป็นไปในทางที่ดีได้ ขอให้เราได้เชื่อว่าลูก จงพิจารณาคำเตือนของศาสดามุฮัมมัด ﷺ ต่อไปนี้กันสักนิดเถิด ท่านศาสดามุฮัมมัด ﷺ กล่าวว่ามิชยคนหนึ่งได้มาหาท่านศาสดา และได้ถามท่านศาสดาว่า โอ้ท่านเราะฮ์มุลลอฮ์ ใครคือบุคคลที่สมควรยิ่งในการเป็นเพื่อนที่ดีที่สุดของฉัน ท่านศาสดาทรงตอบว่า "แม่ของเจ้า" ชายคนนั้นถามต่อไปว่า แล้วใคร

อีก ท่านนบีทรงตอบว่า “แม่ของเจ้า” ชายคนนั้นถามต่อไปว่า แล้วใครอีก ท่านนบีทรงตอบว่า “แม่ของเจ้า” ชายคนนั้นถามต่อไปว่า แล้วใครอีก ท่านนบีทรงตอบว่า “พ่อของเจ้า”

จากคำกล่าวดังกล่าวข้างต้นแสดงให้เห็นว่าท่านศาสดามุฮัมมัด ﷺ ทรงกำชับเกี่ยวกับแม่ถึงสามครั้งสามหน ก่อนที่พระองค์จะกำชับถึงเรื่องพ่อ และยิ่งกว่านั้นท่านศาสดาทรงกำชับเฉพาะเรื่องแม่และพ่อก่อนคนอื่นใดทั้งหมด และจากอีกหะดีษหนึ่งของศาสดามุฮัมมัด ﷺ ความว่ามีชายคนหนึ่งได้มาหาท่านศาสดามุฮัมมัด ﷺ และร้องทุกข์กับท่านว่า โอ้ท่านเราะสุลแห่งอัลลอฮฺ แท้จริงบิดาของฉันได้เอาทรัพย์สินของฉันไป และเมื่อท่านศาสดาได้สอบถามบิดาของชายผู้นั้นแล้ว บิดาของเขาก็บอกว่า โอ้ท่านเราะสุลแห่งอัลลอฮฺ ฉันได้ขอทรัพย์สินนั้นจากเขาแล้ว ฉันได้ให้มันแก่อา ๆ ของเขาหรือไม่ก็ให้แก่ป้า ๆ ของเขา และใช้จ่ายเรื่องส่วนตัวของฉันด้วย แล้วท่านศาสดาก็จูงมือชายผู้นั้นส่งให้บิดาของเขาไป พร้อมกับกล่าวแก่ชายผู้นั้นว่า ตัวเจ้าก็ดี ทรัพย์สินสมบัติของเจ้าก็ดี เป็นของบิดาของเจ้า

จากคำกล่าวดังกล่าวข้างต้นจะเห็นได้ว่าลูกนั้นที่จริงก็คือผลผลิตของพ่อ ลูกผู้อกตัญญูไม่รู้บุญคุณที่คงไม่ได้คิดหรือกว่า พ่อของเขานั้นต้องแบกภาระหน้าที่ด้วยความยากลำบากในการเลี้ยงดูและอบรมบ่มนิสัยเขา มาแต่ก่อนแต่ออก ทรัพย์สินที่เขาร้องทุกข์นั้นล้วนเป็นผลพวงที่เกิดขึ้นเนื่องมาจากพ่อของเขาเช่นกัน เพราะความพยายามในการอบรมเลี้ยงดูของพ่อนั้นถูกถ่ายทอดไปสู่ตัวเขา ความสำเร็จของลูกจึงหมายถึงความสำเร็จของพ่อ ด้วยเช่นกันคุณงามความดีตามตัวฉันนั้น

คำกล่าวดังกล่าวนี้เป็นบทเรียนที่ท่านเราะสุลทรงสอนลูกให้ทำหน้าที่สนองต่อพ่อ เป็นบทเรียนแก่ลูกๆ ทุกคนที่จะต้องให้ความสนใจและปฏิบัติหน้าที่ของคนที่มีต่อพ่อให้ดีที่สุด อัลลอฮฺ ตะอาลา ได้ทรงบัญชาแก่ผู้เป็นลูกไว้ในคัมภีร์ของพระองค์ว่า

﴿ وَقَضَىٰ رَبُّكَ أَلَّا تَعْبُدُوا إِلَّا إِيَّاهُ وَبِالْوَالِدَيْنِ إِحْسَانًا ۖ إِنَّمَا يُبَلِّغُنَّ عِنْدَكَ

الْكِبَرَ أَحَدُهُمَا أَوْ كِلَاهُمَا فَلَا تَقُلْ لَهُمَا أَفٍّ وَلَا تَنْهَرُهُمَا وَقُلْ لَهُمَا

قَوْلًا كَرِيمًا ﴿٢٣﴾

ความว่า "องค์อภิบาลของเจ้าได้บัญชาว่าพวกเจ้าทั้งหลายอย่านมัสการสิ่งอื่นใด นอกจากพระองค์เท่านั้น และจงทำดีต่อผู้ให้กำเนิดทั้งสอง แม้นว่ามีคนหนึ่งจากทั้งสองหรือทั้งสองคนก็ตาม ได้บรรลุนิติภาวะอยู่กับเจ้า ก็จงอย่ากล่าวแก่ทั้งสองว่า "อุฟ" (คำอุทานแสดงความเบื่อ ความรำคาญและรังเกียจ) เจ้าอย่าขู่ตะคอกแก่ทั้งสอง และจงพูดกับท่านทั้งสองด้วยคำพูดที่ยกย่อง

وَأَخْفِضْ لَهُمَا جَنَاحَ الذُّلِّ مِنَ الرَّحْمَةِ وَقُلْ رَبِّ أَرْحَمُهُمَا كَمَا
رَبَّيَانِي صَغِيرًا ﴿٢٤﴾

ความว่า "และเจ้าจงลดปีกแห่งความอ่อนน้อมแก่ทั้งสองด้วยความเมตตา และจงกล่าวขอพรให้แก่ทั้งสองว่า โอ้อंकพระอภิบาล โปรดเมตตาท่านทั้งสอง ประดุจเดียวกับที่ท่านทั้งสองหุบเลี้ยงข้าพเจ้ามาแต่เยาว์วัย ด้วยเทอญ"

(อิสรอฮ : 24)

อีกโองการหนึ่งพระองค์ทรงบัญชาว่า

وَوَصَّيْنَا الْإِنْسَانَ بِوَالِدَيْهِ حَمَلَتْهُ أُمُّهُ وَهْنًا عَلَى وَهْنٍ وَفِصَالَهُ فِي
عَامَيْنِ أَنْ اشْكُرْ لِي وَلِوَالِدَيْكَ إِلَى الْمَصِيرِ ﴿١٤﴾

ความว่า "และเราได้สั่งการแก่นมนุษย์เกี่ยวกับบิดามารดาของเขา โดยที่มารดาของเขาได้อุ้มครรภ์เขาอ่อนเปลี้ยลงครั้งแล้วครั้งเล่า (คือเราได้ใช้ให้เขาทำความดีต่อบิดามารดา โดยเฉพาะมารดาของเขาที่ได้อุ้มครรภ์เขา ซึ่งนางจะอ่อนเปลี้ยลงทุกวัน ตั้งแต่วันตั้งครรภ์จนกระทั่งคลอด) และการหย่านมของเขาในระยะเวลาสองปี และเจ้าจงขอบใจเรา บิดามารดาของเจ้า ยังเรานั้นคือการกลับไป"

(ลูกมาน : 14)

และอีกโองการหนึ่งพระองค์ทรงบัญชาว่า

❖ وَأَعْبُدُوا اللَّهَ وَلَا تُشْرِكُوا بِهِ شَيْئًا وَبِالْوَالِدَيْنِ إِحْسَانًا وَبِذِي الْقُرْبَىٰ
وَالْيَتَامَىٰ وَالْمَسْكِينِ وَالْجَارِ ذِي الْقُرْبَىٰ وَالْجَارِ الْجُنُبِ وَالصَّاحِبِ
بِالْجُنُبِ وَأَبْنِ السَّبِيلِ وَمَا مَلَكَتْ أَيْمَانُكُمْ إِنَّ اللَّهَ لَا يُحِبُّ مَنْ كَانَ
مُخْتَلًا فَاخُورًا ﴿٣٦﴾

ความว่า "และเจ้าทั้งหลายจงนมัสการต่ออัลลอฮ์ และจงอย่าตั้งสิ่งใดขึ้นเป็นภาคีกับพระองค์ และจงทำดีกับผู้ที่กำเนิดทั้งสอง แก่ญาติสนิท แก่ลูกกำพร้า แก่บรรดาผู้อนาถา แก่เพื่อนบ้านทั้งใกล้และไกล แก่เพื่อนสนิท แก่ผู้เดินทาง และแก่ทาสที่พวกเขาครอบครอง แท้จริงอัลลอฮ์ไม่ทรงรักผู้ที่หยิ่งผยอง ผู้ยกตัวเอง"

(อัน-นิซาอฺ : 36)

จากบทโอองการที่กล่าวมาบอกให้เราทราบว่ายัลลอฮ์ตะอาลาทรงมีคำสั่งให้ลูกปฏิบัติต่อพ่อและแม่ แต่มิได้มีคำสั่งให้พ่อแม่ปฏิบัติต่อลูก ก็เพราะความรักความเมตตาความห่วงใยของพ่อแม่ที่มีมากมายและเป็นปรกติต่อลูกๆ อยู่แล้ว พ่อแม่ได้ทุ่มเทกำลัง เสียสละความสุขที่ควรจะมี ทรัพย์สินเงินทองและทุกสิ่งให้แก่ลูก ซึ่งต่อไปในภายภาคหน้าเมื่อลูกๆ ได้อยู่ในสภาพที่เป็นพ่อหรือแม่บ้างแล้ว ก็จะเกิดความสำนึกและเข้าใจ แต่ยัลลอฮ์สั่งให้เขาได้สำนึกเสียตั้งแต่ตอนนี้ก่อนที่จะมีคำว่า "ตายกินไปเสียแล้ว"

คำสั่งเสียของพระองค์ทรงย่ำถึง "แม่" เป็นกรณีพิเศษ เพราะแม่นั้นต้องรับภาระหน้าที่ในการเลี้ยงดูหนักกว่าพ่อ แม่ต้องอุ้มครรภ์อย่างทนุถนอม เจ็บปวดขามคลอด ต้องให้นม ต้องอดตาหลับขับตานอนยามค่ำคืน ลูกร้อง ลูกไม่สบาย ใจแม่ก็ไม่สบายไปด้วย แม่ต้องหลังน้ำตาครั้งแล้วครั้งเล่าเพราะสงสารและห่วงใยลูกทั้งหลายทั้งปวงนั้นแม่ทนได้ ขอเพียงให้ลูกมีความสุขสบาย แม่หลายคนต้องพลีชีวิตเพราะลูก

ยัลลอฮ์ตะอาลาทรงห้ามผู้เป็นลูกมิให้พูดจากับพ่อแม่ด้วยถ้อยคำที่ไม่ดี แม้จะเป็นคำพูดหรือการแสดงกิริยาเล็กๆ น้อยๆ ที่ทำให้ท่านทั้งสองเกิดความทุกข์ ความปวดร้าวและไม่สบายใจ เพราะนั่นถือว่าคุณได้ทำการออกตัญญูเนรคุณต่อพ่อแม่แล้ว และการออกตัญญูเนรคุณต่อพ่อแม่ นั่นถือเป็นโทษใหญ่ที่สุด รองลงมาจากการตั้งภาคีต่อยัลลอฮ์ ตะอาลา ขอยัลลอฮ์ ตะอาลาทรงปกป้องคุ้มครองพวกเราให้ห่างไกลด้วยเถิด จะประพฤติดนอย่างใดจริงจะได้ชื่อว่าเป็น "ลูกที่ดีของพ่อแม่"

เมื่อลูกเป็นเด็กที่เชื่อฟังท่าน หรือ "ว่านอนสอนง่าย" มีวาจาสุภาพอ่อนโยน หมั่นเรียน เพียรขยัน มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีกับทุกคนในครอบครัว พ่อแม่พี่น้อง ครูบาอาจารย์ กับเพื่อนๆ นักเรียน กับทุกๆ คนที่ได้พบเห็น และช่วยพ่อแม่ดูแลบ้าน ทรัพย์สิน เครื่องใช้ในบ้าน เสื้อผ้า ของใช้ส่วนตัว และอื่นๆ อีกทั้งเป็นคนประหยัด และรู้จักเก็บออม และเมื่อลูกเติบโตเป็นผู้ใหญ่ก็ให้เกียรติท่านทั้งสอง ไม่ดูถูกเหยียดหยาม ก้าวร้าว ทำร้ายท่านทั้งทางกายและจิตใจ ขอมรับฟังความคิดเห็นของท่านทั้งสอง แม้บางครั้งอาจจะไม่ตรงกับเรา มองหน้าท่านด้วยใบหน้าอันยิ้มแย้ม และด้วยใบหน้าทีแสดงว่าเราอยู่ในการเชื่อฟังท่าน และพอใจท่านอยู่เสมอและตลอดไป และให้การอุปการะท่านทั้งทรัพย์สินและร่างกายเท่าที่ลูกสามารถและอย่างดีที่สุด เพราะท่านทั้งสองได้เคยทุ่มเทให้แก่ลูก ๆ มาแล้วอย่างมากมาย

หะดีษต่อไปนี้จะเป็นการสอนลูกทุกคนได้เป็นอย่างดี "ชายคนหนึ่งได้มาหาท่านศาสดามุฮัมมัด ^ﷺ และพูดกับท่านว่า โอ้ท่านเราะสูลุลลอฮ์ แท้จริงฉันมีแม่ ฉันให้อาหารแก่แม่ได้รับประทานและดื่ม ฉันได้อุ้มแม่ไปถ่ายทุกข์ ฉันได้ทำหน้าที่ ที่มีต่อท่านครบสมบูรณ์แล้วหรือยัง ท่านเราะสูลแห่งยัลลอฮ์ทรงตอบว่า ไม่ ยัง

ไม่ครบสมบูรณ์ เพราะแม่ของเจ้านั้นเคยกระทำอย่างนี้มากกว่าเจ้า ท่านเลี้ยงเจ้าให้เจ้ามีชีวิตรอด แต่ที่เจ้าปฏิบัติต่อแม่ เพราะเจ้าคิดว่าไม่ฆ่าแม่ก็ตายแล้ว”

ท่านศาสดามุฮัมมัด ﷺ ทรงกล่าวว่า "ความพอพระทัยของอัลลอฮ์ขึ้นอยู่กับความพึงพอใจของแม่ และความกริ้วของอัลลอฮ์ขึ้นอยู่กับความโกรธและความไม่พอใจของพ่อแม่ ลูกจะต้องไม่ทำให้พ่อแม่ต้องโกรธ"

ในสมัยท่านศาสดามุฮัมมัด ﷺ นั้นมีชายคนหนึ่งใกล้จะสิ้นชีวิต เขาถูกสอนให้กล่าวคำปฏิญาณตนเพื่อขอรับศาสนาอิสลาม แต่เขาไม่สามารถกล่าวได้ เขามีอาการทรมานทรมายมาก เมื่อท่านศาสดาทรงทราบข่าวนี้ ท่านกล่าวว่า ท่านทั้งหลายจงดูแลแม่ของเขาอย่างแน่นนอน พวกเราได้ถามแม่ของชายผู้นี้ แล้วแม่ของชายผู้นี้ก็กล่าวว่า แท้จริงเขาเห็นภรรยาของเขาดีกว่าฉัน พวกเขา (เศาะหาบะฮ์) ขอรื่องนางให้อภัย แต่นางไม่ยอมให้อภัย ท่านศาสดาจึงเตรียมจะเผาเขาทั้งเป็น เพื่อให้นางเผยความสงสารที่มีต่อเขา นางทนดูไม่ได้จึงยอมให้อภัยแก่เขา ชายผู้นั้นจึงกล่าวกาลิมะฮ์ ชะฮาดะฮ์ (คำปฏิญาณตน) ได้ หากแม่นาง (ผู้เป็นแม่) ไม่ให้อภัยแก่เขาแล้ว ไซร์เขา (ผู้เป็นลูก) ย่อมตายไปในฐานะเป็นผู้ปฏิเสธอย่างแน่นนอน

หะดีษบทนี้คงจะเป็นข้อเตือนใจที่ดีที่สุดของลูกๆ ที่รักทุกคน ขอให้หันหน้าตาของพ่อแม่ที่โหลริน จงเป็นน้ำตาที่ไหลมาจากสวรรค์ อันเนื่องมาจากความปลื้มปิติของท่านทั้งสองที่เกิดมาจากการปฏิบัติตนที่ดีของลูก ๆ ทุกคนด้วยเถิด (ฮาซัน ฮานาฟี, 2546)

2.5 เยาวชนมุสลิมและสิ่งแวดล้อม

การตั้งภาคี ความเชื่อในเรื่อง โชคกลาง การดูแลของผู้หญิงที่คลุมหิญาบ เหล่านี้ล้วนเป็นผลกระทบต่อหลักการยึดมั่นและหลักความเชื่อมั่นหลักการศาสนา และหลักประเพณีที่เกี่ยวข้องกับชีวิตมุสลิม โดยส่วนมากมาจากสิ่งแวดล้อมทั้งสิ้น ซึ่งต้องทบทวนว่าเราถูกบีบบังคับให้อยู่ในสิ่งแวดล้อมที่เลวร้าย หรือเราเป็นผู้นำมาอยู่ในชีวิตเราเอง เพราะมันอาจจะเป็นสิ่งที่กระทบและทำลายวิถีทัศน์อันบริสุทธิ์ของวัยรุ่นมุสลิมที่จะเปลี่ยนไปตามความเคยชิน การที่วัยรุ่นมองปัญหาและวิธีแก้ปัญหาต่าง ๆ โดยไม่ใช้มุมมองของมุสลิมก็เป็นสิ่งหนึ่งที่ทำลายวิถีทัศน์ของเขา ซึ่งสภาพแวดล้อมที่มีผลกระทบต่อวัยรุ่นมุสลิมได้แก่ ความยากจน ท่านอุมร์ อิบนิลค็อฏฏอบ กล่าวไว้ว่า “ถ้าความยากจนเป็นผู้ชายนั้น ฉันจะฆ่ามันเสีย” จะเห็นว่าความยากจนนี้เป็นอันตรายที่จะทำลายวัยรุ่นมุสลิม เพราะสำหรับผู้ที่ไม่มีความศรัทธามั่น ยึดมั่น ไม่มีศาสนา และไม่มีความรู้ เมื่อออกไปเผชิญกับสังคมภายนอกที่ให้ความสำคัญกับวัตถุและทรัพย์สิน ก็จะทำทุกวิถีทางที่จะให้ได้มาซึ่งสิ่งที่ตนต้องการโดยไม่คำนึงหลักการของศาสนาอิสลาม การแก้ปัญหาคือการนำหลักการศาสนามาเป็นอุดมการณ์ในชีวิต คิดจะทำสิ่งใดก็ให้หวังผลตอบแทนในวัน โลกหน้า อันจะทำให้ความพึงพอใจในโลกนี้ไม่ก่อให้เกิดปัญหา ท่านศาสดามุฮัมมัด ﷺ กล่าวว่า “ความมั่งมี มั่งมีด้วยนัฟซู (อารมณ์)”

(บันทึกโดยบุคคลอื่นและมุสลิม)

การศึกษาเป็นเหมือนดาบสองคม อันเนื่องมาจากกระบวนการแห่งการศึกษานั้นก่อให้เกิดผลกระทบกับวัยรุ่นมุสลิม การแก้ไขปัญหานี้ต้องเริ่มจากครอบครัวที่จะต้องไม่ไหลไปตามกระแสสังคม โดยจะต้องพิจารณาว่าศาสนาอนุญาตหรือไม่อย่างไรในทุก ๆ เรื่อง

การเลือกเพื่อนที่ดีนั้นเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับวัยรุ่นมุสลิม และพ่อแม่ก็มีสิทธิในการคัดเลือกเพื่อนสำหรับลูก เพื่อนที่เคร่งศาสนาจะช่วยให้เยาวชนมีทัศนคติในการที่จะต่อสู้กับสิ่งแวดล้อมที่เลวร้ายได้ ในขณะที่เพื่อนฝูงและลูกหลานก็เป็นสิ่งแวดล้อมที่อันตรายที่สุดเช่นเดียวกัน ศาสดามุฮัมมัด ﷺ กล่าวว่า “คนหนึ่งคนใดในหมู่เรานั้น ขึ้นอยู่กับเพื่อนของเขา ดังนั้นพวกเขาจึงคัดเลือกเพื่อนของพวกเขา”

สื่อ ไม่ว่าจะเป็นโทรทัศน์ วิทยุ อินเทอร์เน็ต ภาพยนตร์ ล้วนเป็นสิ่งแวดล้อมที่อันตรายทั้งสิ้น ดังนั้นวัยรุ่นมุสลิมจึงมีหน้าที่ที่จะต้องคัดเลือกทุกสิ่งที่จะบริโภค เพราะสื่อมีอิทธิพลในการสร้างความรู้ สร้างจินตนาการ สร้างสมอง ในทางตรงกันข้ามสื่อก็เป็นสิ่งที่จะล้างสมองของเราได้เช่นกัน

2.6 ท่านศาสดามุฮัมมัด ﷺ กับเยาวชน

พระองค์อัลลอฮ์ (สุบฯ) ได้สร้างมนุษย์ในสภาพที่ครบสมบูรณ์ทั้งร่างกายและจิตใจ พร้อมทั้งได้มอบสติปัญญาเพื่อสามารถสร้างความแตกต่างจากสัตว์โลกทั้งหลาย พร้อมกันนั้น พระองค์ยังได้ส่งศาสดาลงมาเพื่อชี้แนะแนวทางในการดำเนินชีวิต จุดมุ่งหมายที่อัลลอฮ์ส่งศาสดาลงมานั้น ก็เพื่อเป็นความเมตตา โปรดปราน แก่มนุษยชาติ พระองค์อัลลอฮ์กล่าวว่า "และเรา (อัลลอฮ์) มิได้ส่งเจ้า (มุฮัมมัด) มาเพื่ออื่นใด นอกจากจะให้ความเมตตาโปรดปรานแก่โลกทั้งมวล" ท่านศาสดามุฮัมมัดนั้นเป็นผู้ที่มีความรักและให้ความสำคัญต่อเยาวชนเป็นอย่างยิ่ง ท่านได้กล่าวถึงความบริสุทธิ์ของเด็กไว้ว่า เด็กทุกคนเกิดมาในสภาพที่บริสุทธิ์ พ่อแม่นั้นเองที่ทำให้เขาเป็นยิว คริสต์ หรือพวกบูซาไฟ นั้นย่อมแสดงให้เห็นว่าเด็กจะดีหรือไม่นั้นขึ้นอยู่กับการดูแลเอาใจใส่และเลี้ยงดูของคนเป็นพ่อเป็นแม่ ซึ่งเปรียบเหมือนผู้แต่งแค้นสีสันลงบนผ้าขาว ท่านศาสดาเป็นผู้ที่รักและสงสารเด็ก ท่านได้ให้อุปการะเด็ก 2 คน ที่เป็นบุคคลสำคัญของอิสลามในเวลาต่อมา คือ ท่านอาลี บิน อะบีฏอลิบ และท่านเช็ด บิน ฮาริษ นั้นแสดงว่าท่านศาสดาเป็นผู้เลี้ยงดูเด็กเป็นอย่างดี ท่านศาสดาเป็นผู้ให้ความทะนุถนอมต่อเด็กยิ่งนัก เมื่อท่านพบเด็กเล็กท่านมักจูบอย่างเอ็นดู จนคนอาหรับสมัยนั้นพากันประหลาดใจ ท่านได้กล่าวว่า คนที่ไม่เคยจูบเด็กเล็ก เขาจะไม่ได้รับโปรดปราน ความเมตตาจากอัลลอฮ์

เมื่อคราวที่อิบรอฮีมบุตรชายของท่านศาสดากำลังจะสิ้นชีวิต ด้วยความรักและสงสารเด็กผู้บริสุทธิ์ ท่านเสียใจจนน้ำตานองหน้า และบรรจงจูบบุตรชายของท่านอย่างสุดซึ้งก่อนลูกจะหมดลมหายใจ

ท่านศาสดาไม่เคยคิดว่าเด็ก คราวที่ท่าน ฮาซัน-ฮูเซ็น หลานชายมาได้ขึ้นหลังและเล่นอยู่ขณะที่ท่านกำลังละหมาด ท่านก็มีได้ห้ามปราม แสดงถึงความเอ็นดูรักใคร่เด็ก ท่านมักจูบฮาซันผู้เป็นหลานบ่อยครั้ง ในขณะที่คนสมัยนั้นมีลูกนับสิบคนยังไม่เคยจูบลูกของตนเองเลย ท่านศาสดาได้กล่าวว่า "ใครที่ไม่มีความเมตตา เขาก็จะไม่ได้รับความเมตตาเช่นเดียวกัน"

ท่านศาสดาเป็นผู้สนับสนุนและส่งเสริมเด็กให้แสดงความกล้าหาญและสามารถ ท่านแต่งตั้งให้อูซามะฮ์ บิน เซ็ด เด็กชายอายุแค่ 17-18 ปี เป็นแม่ทัพเพื่อออกรบกับศัตรูอิสลาม โดยมีท่านเคาะลีฟะฮ์อะบูบักร์ ผู้อาวุโสคอยให้คำแนะนำ แสดงถึงการให้ความสำคัญต่อเด็กอย่างยิ่งใหญ่

ท่านศาสดารักและเมตตาสงสารเด็กเสมอ ชีวิตวัยเด็กของท่านก็เป็นแบบอย่างแก่เด็กๆทุกคน ท่านศาสดาเป็นเด็กที่ขยันขันแข็ง ท่านช่วยเลี้ยงแพะ เลี้ยงแกะ ช่วยงานบ้าน ท่านเป็นเด็กที่ซื่อสัตย์ ไม่เคยโกหก เป็นเด็กที่ทำให้ปู่และลุงภูมิใจ ท่านหลีกเลี่ยงจากสิ่งไร้สาระ ซึ่งเด็ก ๆ มักจะประพฤติก้นตามประสา

ท่านศาสดาไม่เคยที่จะตำหนิลงโทษซ้ำเติมเด็ก ท่านไม่เคยพูดกับอนิส ผู้เป็นเสมือนเด็กรับใช้ในท่านองห้ามปรามหรือออกคำสั่ง เช่น ทำไมไม่ทำอย่างนั้น ทำไมไม่ทำอย่างนี้ ท่านศาสดาเรียกร้องให้เรา มีความเมตตาต่อเด็ก ท่านศาสดากล่าวว่า "ไม่ใช่พวกเรา ผู้ที่ไม่มีความเมตตาต่อเด็ก และผู้ที่ไม่ให้เกียรติผู้ใหญ่"

ศาสดามุฮัมหมัดนั้น มีความรัก ความเมตตา และให้เกียรติต่อเด็กอย่างมาก สมควรที่เราจะทำตามให้ความรัก ความเอ็นดูต่อเขา ผู้ที่จะเป็นกำลังสำคัญของสังคมในอนาคต ปลูกฝัง ส่งเสริมให้เขาอยู่ในค่านิยม และสิ่งแวดล้อมที่ดีงามตามที่อิสลามได้สอนไว้ และสำหรับเด็กๆทั้งหลาย เราต้องใช้ชีวิตในวัยเด็กให้เหมือนกับที่ท่านศาสดาได้ประพฤติไว้ การให้ความสำคัญต่อเด็กของท่านศาสดาแสดงให้เห็นว่า เด็กคือหัวใจของสังคมอย่างแท้จริง ถึงเวลาแล้วที่เด็กจะต้องได้รับการเลี้ยงดู ดูแลเอาใจใส่อย่างจริงจัง การเลี้ยงดูไม่ได้หมายถึงการให้อาหารเพื่อให้ร่างกายเจริญเติบโต แข็งแรงเท่านั้น แต่รวมถึงการอบรมสั่งสอนเพื่อให้เด็กมีการพัฒนาด้านจิตใจสติปัญญา และความสามารถ เพื่อที่จะทำให้เขาคำเนินชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข และร่วมคู่อต่อพระองค์อัลลอฮ์ ด้วยคู่ออที่มีกล่าวไว้ในอัลกุรอาน "โอ้อึ้งคือภิบาลของฉัน โปรดประทานจากบรรดาคู่ครองของเราและผู้สืบตระกูลของเรา ให้เป็นความสุขสดชื่นแก่พวกเรา และโปรดบันดาลพวกเราให้เป็นผู้นำสำหรับมวลผู้ยำเกรง" (อุมมฺ มุสลิมาน, 2543)

2.7 ค่านิยมที่ถูกแบบสำหรับเยาวชนมุสลิม

หลักการศรัทธาเป็นข้อกำหนดประการแรกที่มุสลิมทุกคนต้องยึดถือให้มั่นคงหากการศรัทธามั่นคงในจิตใจ การปฏิบัติศาสนกิจอื่น ๆ ก็จะสมบูรณ์ หลักการศรัทธาจึงเปรียบเสมือนประตูสู่ศาสนาอิสลาม "ลาอิลลาฮะ อิลลัลลอฮ์" หรือ " ไม่มีพระเจ้าอื่นใด นอกจากอัลลอฮ์ " เป็นส่วนแรกของการปฏิญาณตน ประกาศตนเป็นผู้ศรัทธา มีความหมายว่า ไม่มีใครที่จะได้รับการเคารพภักดีนอกจากอัลลอฮ์ " มุฮัมมะดฺ เราะสุลุลลอฮ์ " หรือ "

มุฮัมมัด เป็นศาสนทูตของอัลลอฮ์ " เป็นส่วนที่สอง ซึ่งหมายความว่า การเคารพภักดีนี้จะต้องเป็นไปตามแบบอย่าง ตามหลักคำสอนของท่านศาสดามุฮัมมัด ﷺ

มุฮัมมัด (มุสลิมที่มีความศรัทธา) คือ ผู้ที่หัวใจของเขาได้ซึมซาบคำปฏิญาณนี้ไว้อย่างมั่นคง มุฮัมมัดดี คือ มุฮัมมัดที่ได้แปรความศรัทธานี้ออกมาในรูปแบบของการปฏิบัติ ในทางกลับกันใครก็ตามที่มีได้ถ่ายทอดความศรัทธาออกมาในรูปแบบของการปฏิบัติแล้ว ก็ย่อมไม่ใช่มุฮัมมัดที่สมบูรณ์ ฉะนั้นผู้ที่กล่าวคำปฏิญาณจะต้องยอมรับรูปแบบการดำเนินชีวิตของอิสลามในทุกๆ ด้าน

มุฮัมมัดต้องมีความเชื่อที่ถูกต้อง ศรัทธาด้วยความเข้าใจ มีหลักฐาน เหตุผล และการใช้สติปัญญา ไม่ใช่ศรัทธาด้วยความคิดที่เลื่อนลอย งามาย และขาดหลักฐานที่มาจากคำสั่งสอนของอัลลอฮ์ และเราะสูล ﷺ

ท่านศาสดามุฮัมมัดเป็นผู้ที่มีคุณลักษณะและบุคลิกภาพที่เป็นแบบอย่างที่ดี อัลลอฮ์ทรงรับรองแบบอย่างของท่าน พระองค์ทรงกล่าวว่า

لَقَدْ كَانَ لَكُمْ فِي رَسُولِ اللَّهِ أُسْوَةٌ حَسَنَةٌ لِّمَن كَانَ يَرْجُوا اللَّهَ وَالْيَوْمَ
الْآخِرَ وَذَكَرَ اللَّهَ كَثِيرًا ﴿٢١﴾

ความว่า "แน่นอน เราะสูลของอัลลอฮ์ นั้นเป็นแบบอย่างที่ดีงามสำหรับสุเจ้า สำหรับผู้ที่หวัง (จะพบ) อัลลอฮ์ และวันอาคีเราะฮ์ และจงรำลึกถึงอัลลอฮ์ให้มาก"

(อัลอะหซาบ : 21)

ค่านิยมของอิสลามนั้นพระองค์อัลลอฮ์และท่านศาสดามุฮัมมัดได้กำหนดรูปแบบการปฏิบัติไว้แล้ว เช่น (ประเสริฐ วันแอมะละ, 2544)

- ด้านการทักทาย เมื่อมุสลิมพบกันจะต้องกล่าวทักทายว่า " อัซซะลามุ อะลัยกุม วะเราะฮ์มะตุลลอฮ์ "
- ด้านการแต่งกาย ผู้ชายต้องแต่งกายสุภาพเรียบร้อย สำหรับผู้หญิงก็ต้องแต่งกายอย่างมิดชิด
- ด้านการบริโภค บริโภคอาหารที่หะลาล อาหารที่มีประโยชน์ บริโภคอาหารแต่เพียงพอดี
- ด้านสุขภาพอนามัย อิสลามถือว่าความสะอาดเป็นส่วนหนึ่งของการศรัทธา อัลลอฮ์ทรงรักผู้ที่สะอาด
- ด้านการศึกษา การศึกษาเป็นหน้าที่ของมุสลิมทั้งชายและหญิง มุสลิมจะต้องศึกษาตลอดชีวิต
- ด้านการประกอบอาชีพ อิสลามอนุญาตให้ประกอบอาชีพใดก็ได้ที่ไม่ขัดกับหลักการของศาสนา

อย่างไรก็ตามได้มีผู้แนะนำหนทางสู่ความสำเร็จตามเป้าหมายแก่เยาวชนมุสลิมไว้ปฏิบัติตาม ดังนี้ (ประเสริฐ วันแฉะ, 2544)

- 1) ความเข้าใจอิสลาม คือหลักความเชื่อ แนวทางดำเนินชีวิตตามหลักการอิสลาม
  - 2) ความบริสุทธิ์ใจ ความโปรศปรานของอัลลอฮ์ที่แสวงหา การสรรเสริญเป็นกรรมสิทธิ์ของอัลลอฮ์
  - 3) การปฏิบัติกร ปฏิรูปตนเอง สร้างบ้านมูฮัมมิด เผยแพร่คำสั่งสอน ปฏิรูปสังคม ยึดมั่นอุดมการณ์
  - 4) การต่อสู้ รูปแบบของการต่อสู้ในหนทางของอัลลอฮ์ คือ ด้วยปากกา ลิ้น มือ และร่างกาย
  - 5) การเสียสละ การมอบตน กำลัง เวลา ทรัพย์สิน และทุกสิ่งทุกอย่าง " แน่แท้ อัลลอฮ์ได้ทรงซื้อจากบรรดาผู้ศรัทธา ซึ่งชีวิตของเขาและทรัพย์สินของเขาด้วยสวนสวรรค์ ซึ่งจะเป็นของเขาทั้งหลาย "
  - 6) การเชื่อฟัง ยินยอมอย่างเต็มใจต่อคำสั่งของผู้นำและปฏิบัติตามทันที ถึงแม้ว่าต้องลำบาก
  - 7) ความอดสาหะพากเพียร มุสลิมจะต้องยืนหยัดต่อสู้เพื่อให้บรรลุถึงเป้าหมาย ไม่ว่ามันจะยากลำบาก
  - 8) ความตั้งใจแน่วแน่ มุสลิมต้องยึดมั่นในอุดมการณ์อิสลามและละทิ้งหลักการที่ไม่ใช่อิสลามทั้งหมด
  - 9) ความเป็นพี่น้องกัน หัวใจและวิญญาณของมุสลิมต้องเป็นหนึ่งเดียวกัน มีความรัก ความเมตตา
  - 10) ความไว้วางใจ มุสลิมต้องมีความไว้วางใจซึ่งกันและกัน ควรให้เกียรติและเคารพ เชื่อฟังกัน
- นอกจากนี้ในทัศนะอิสลามถือว่าหนทางที่จะนำไปสู่ความสำเร็จหรือล้มเหลวนั้นขึ้นอยู่กับปัจจัยชี้ขาดเพียงอย่างเดียว คือ พฤติกรรม ซึ่งพฤติกรรมที่พึงประสงค์ตามแนวคิดของ ฮาซัน อัลบันนา มีดังต่อไปนี้ (ประเสริฐ วันแฉะ, 2544)

- 1) ท่านจงนมาซ เมื่อได้ยินเสียงอะซาน ไม่ว่าสถานการณ์จะเป็นอย่างไรก็ตาม
- 2) อ่านคัมภีร์อัลกุรอาน แล้วจงใคร่ครอง ฟังแล้วจงใคร่ครอง และจงรำลึกถึงอัลลอฮ์อยู่เสมอ อย่าเสียเวลาของท่านไปกับสิ่งที่ไร้ประโยชน์
- 3) จงขยันเล่าเรียนเพื่อพูดภาษาอาหรับได้ถูกต้อง นี่คือน้ำที่ที่สำคัญของอิสลาม
- 4) อย่าได้เถียงในเรื่องราวต่างๆ เพราะว่าการแสดงความโอ้อวดจะไม่นำมาซึ่งประโยชน์
- 5) อย่าหวัระให้มาก หัวใจที่ใกล้ชิดอัลลอฮ์นั้น คือหัวใจที่สำรวมตนและเคารพนับถือ
- 6) อย่าพูดเล่นหรือสนุกให้มากนัก ซาคีที่กำลังต่อสู้มันไม่รู้จะไรนอกจากการเอาจริงเอาจัง
- 7) อย่าพูดเสียงดังเกินกว่าที่ผู้ฟังจะได้ยิน เพราะว่ามันอาจจะขาดความคิดและรบกวน
- 8) หลีกเลียงการทำร้ายผู้อื่นลับหลัง อย่าพูดคูหมิ่นองค์กรหรือขบวนการโดยไม่ถูกต้อง อย่าพูดสิ่งใดนอกจากสิ่งที่ดี

9) จงสร้างความคุ้นเคยกับใครก็ตามที่ท่านพบว่าเป็นคนของอิกวาน แม้ว่าเขาจะไม่เริ่มต้นก่อนก็ตาม เพราะว่าอุดมการณ์ของเรานั้นวางอยู่บนหลักแห่งความรู้และความรัก

10) จงถือว่าหน้าที่สำคัญกว่าเวลา จงช่วยคนอื่นเพื่อให้เวลานั้นเกิดประโยชน์มากที่สุด และเมื่อท่านมีโครงการใดที่จะทำ ท่านจงทำให้เสร็จอยู่เสมอ

เหล่านี้คือหลักการที่มีแก่บรรดาพี่น้องมุสลิม ผู้ซึ่งศรัทธาค่ออัลลอฮ์และยอมรับนับถือศาสนาอิสลาม และมีความบริสุทธิ์ใจที่จะดำเนินชีวิตไปตามแนวทางนี้ หลักการนี้ มันเป็นข้อแนะนำสำหรับการนำไปปฏิบัติมากกว่าที่จะเป็นบทเรียนสำหรับการท่องจำ มันไม่ใช่เป็นเพียงอุดมการณ์เท่านั้น แต่มันคือสิ่งที่เราทุกคนต้องฝึกฝนและปฏิบัติอย่างจริงจัง

2.8 ยาวชนมุสลิมกับมัสยิด

พ่อแม่ทุกคนย่อมมีความรักลูกเป็นธรรมดา และต้องการให้ลูกเป็นคนดี เติบโตมาอย่างมีคุณธรรม และพ่อแม่ยังเห็นต่อไปอีกว่า มัสยิดน่าจะมีบทบาทสำคัญในการปลูกฝังคุณธรรมให้แก่บุตรหลานของตน ข้อสำคัญก็คือทำอะไรให้เด็ก ๆ ได้มีโอกาสสัมผัสกับมัสยิดอย่างสนิทสนมกลมกลืน ไม่ตะจิตตะขง หรือเงินอวย เมื่อเข้ามัสยิดเพราะเมื่อเด็ก ๆ เกิดความรักมัสยิดแล้ว ก็ชอบที่จะอยู่ใกล้มัสยิดอย่างไม่มี ความกลัว หากถึงขั้นนี้เด็ก ๆ จะได้รับการอบรมและฝึกฝนให้เป็นคนมีคุณธรรมทางศาสนาในที่สุด

ก่อนที่เด็กจะรักมัสยิดย่อมจะต้องมีองค์ประกอบหลายประการ และที่สำคัญจะต้องได้รับความร่วมมือจากหลายฝ่าย ไม่ว่าจะเป็นพ่อแม่ ครอบครัว ผู้บริหารมัสยิด และสังคมโดยรวม สื่อที่จะเพราะความรักมัสยิดแก่เด็ก ๆ พ่อจะประมวล ได้ดังนี้ คือ

ประการที่หนึ่ง เด็กควรเห็นภาพการตอบรับเสียงอะซานในทันทีโดยพ่อแม่ พี่ ๆ และสมาชิกในครอบครัว โดยมีการเตรียมพร้อมสำหรับการไปมัสยิดด้วยการอาบน้ำ ละหมาด แต่งตัว ก่อนจะมีการอะซาน ครั้นเสียงอะซานที่มัสยิดดังขึ้น คนในครอบครัวต่างรีบเร่งไปมัสยิดอย่างพร้อมเพรียง ภาพเช่นนี้หากเกิดขึ้นบ่อยครั้งอย่างต่อเนื่องต่อหน้าสายตาของเด็ก ๆ ย่อมส่งผลอันดีงามแก่เด็ก ๆ อย่างมาก จนกระทั่งพอเด็กเริ่มพูดได้ เห็นพ่อแม่ พี่ ๆ ที่ทำล่าช้า เมินเฉยต่อเสียงอะซาน เด็กจะกล่าวทันทีว่า “อะซานแล้ว” “อะซานแล้ว” และถ้าเด็กพอจะเดินได้ จะติดตามพ่อแม่ทันที เพื่อจะเห็นภาพต่างๆ ที่มัสยิดที่เขาได้ยินเสียงทุกวัน ในทางตรงกันข้าม ภาพที่เด็กเห็นแต่ละวัน มีแต่ความโง่เขลาของพ่อแม่พี่น้องในครอบครัว เมื่อได้ยินเสียงอะซาน ก็ไม่มีการขยับเขยื้อน ภาพเช่นนี้ มีแต่เพิ่มความโง่ให้แก่เด็ก ๆ มัสยิดหรือเสียงอะซานจึงกลายเป็นสิ่งน่ากลัวของเด็กไปในที่สุด พระมหาคัมภีร์อัลกุรอานได้ประกาศความหมายนี้อย่างชัดเจนคือ

فِي بُيُوتٍ أَذِنَ اللَّهُ أَنْ تُرْفَعَ وَيُذْكَرَ فِيهَا أَسْمُهُمْ يُسَبِّحُ لَهُ فِيهَا بِالْغُدُوِّ

وَالْآصَالِ ﴿٣٦﴾

ความว่า “อัลลอฮ์ทรงอนุญาตให้เปล่งเสียงรำลึกสฤติพระองค์ในมัสยิดได้ตลอดเวลา การคำซ้อของต้องไม่มีผลทำให้มนุษย์ขาดการรำลึกถึงอัลลอฮ์และการดำรงละหมาด”

(อันนุร : 36)

โองการบนนี้แสดงให้เห็นว่า การทำมาหากินต้องไม่ทำลายโอกาสที่จะไปละหมาดที่มัสยิด แล้วพ่อแม่ คนในครอบครัวจะไม่ทำละหมาดเพราะรายการทีวี หรืออื่นใดจะเป็นการสมควร ในความเป็นมุสลิมหรือ

ประการที่สอง เด็กควรจะได้รับฟังพ่อแม่พี่น้องพูดถึงเรื่องความสำเร็จของมัสยิดและความดีของคนละหมาด ตลอดจนโทษของคนทิ้งละหมาด โดยเฉพาะกิจกรรณในการ ไปละหมาดที่มัสยิด ได้ชื่อว่าเป็นคนพวกเดียวกับคนประเภทหน้าไหว้หลังหลอก เมื่อเด็ก ๆ ได้รับฟังเรื่องอย่างนี้ กอปรกับเห็นภาพการกระตือรือร้นของครอบครัว เพื่อนบ้าน และสังคมไปมัสยิด จะทำให้เด็กเกิดความรักมัสยิดชอบที่จะไปมัสยิดกับเขาด้วย

ประการที่สาม ผู้ใหญ่ในครอบครัว เช่น พ่อแม่หรือพี่ ๆ ควรจะนำเด็กไปมัสยิดด้วยความเหมาะสมจนทำให้เด็กเกิดความคุ้นเคยกับผู้คนที่ไปละหมาด มีความสนุกสนานที่ได้อยู่ท่ามกลางผู้คนในมัสยิด และบางวาระที่ผู้ใหญ่ฟังการบรรยาย หรือการอบรมที่มัสยิด เด็ก ๆ ก็จะได้มีโอกาสมีส่วนร่วมด้วย อันจะมีส่วนทำให้เด็กชอบที่จะมัสยิดในที่สุด

ประการที่สี่ เมื่อเด็กไปมัสยิดอิหม่าม กรรมการมัสยิด ครอบครัวหรือผู้ร่วมละหมาด จะต้องพยายามทำดีแสดงความสนิทสนมและเอ็นดูเด็กเหล่านั้น อย่าแสดงท่าทีหรือกล่าววาจาในทำนองก้าวร้าว หรือรังเกียจเมื่อเห็นเด็กทำอะไรผิดพลาด แต่ให้ข้มเข้ม อธิบายและตักเตือนด้วยความอ่อนน้อม การแสดงแก่เด็ก ๆ อย่างนี้ทำให้เด็กเกิดความรักสนิทสนมกับคนที่ไปมัสยิดและอยากจะไปบ่อย ๆ เพราะมีแต่คนรัก คนเอาใจใส่ แต่ถ้ากระทำกับเด็ก ๆ ในทำนองคุด่า หรือขู่ให้กลัว จะทำให้เด็ก เกิดความตกใจหนีกลับบ้าน เพราะที่บ้านมีเสรีมากกว่า และนั่นก็หมายความว่าเด็กคนนั้นจะไม่ชอบไปมัสยิดอีกเลย

ประการที่หก เอาใจใส่ดูแลเด็ก ๆ นอกมัสยิด โดยพยายามฝึกให้ทำกิจกรรมภายในบ้าน เช่น การละหมาดสุนัตในยามค่ำคืน เป็นต้น นี่เป็นการแสดงให้เห็นว่า พ่อแม่ควรฝึกให้เด็ก ๆ ทำละหมาดในตอนกลางคืน ในบางครั้งบางคราว โดยมีต้องบังคับ หรือขู่เข็ญแต่อย่างใด

ประการที่เจ็ด ควรจะมีการฝึกให้เด็กทำกิจกรรมการกุศลอื่น ๆ นอกจากละหมาด เช่น การถือศีลอด หรือประกอบพิธีฮัจญ์ ถ้าเป็นไปได้ อย่างกรณีการถือศีลอดสุนัตที่บรรดาเศาะหาบะฮ์เคยฝึกลูกหลานของพวกเขาแล้ว เขาเหล่านั้นพยายามให้เด็ก ๆ ถือศีลอด เมื่อเห็นว่าเด็ก ๆ หิวและร้องไห้ ก็หาอาหาร ให้เด็กแก้ศีลอด เป็น

การฝึกให้เด็กได้ออกทนต่อความหิวบ้าง จะได้เกิดความเข้มแข็งในโอกาสต่อไป แต่ก็ควรจะคำนึงถึงสุขภาพของเด็กแต่ละคนเป็นสำคัญอีกด้วย

ประการที่แปด เมื่อเด็กไปที่มัธยมเด็กควรจะได้รับอาหารทางจิตวิญญาณทางปัญญาทางร่างกาย เหมือนกับสภาพมัธยมในยุคท่านศาสดาและยุคเสาะหาบะฮุ ต่อมาอาหารจิตวิญญาณ ได้แก่ การรำลึกถึงอัลลอฮ์ การละหมาด การอ่านอัลกุรอาน การได้ฟังคุฏบะฮ์ (ธรรมกถา) และการบรรยาย อาหารทางปัญญา ได้แก่ การให้การศึกษา การอบรมจนทำให้เด็กได้ทราบหลักการทางศาสนาขั้นพื้นฐาน (ฟัรฎูฮีน) อาหารทางร่างกาย ได้แก่ การเล่นกีฬา ซึ่จักรยาน หรืออื่นใดที่เหมาะสมกับวัยของเด็กและไม่ผิดต่อหลักธรรมของอิสลามอาจจะมีคนกล่าวว่า นี่กำลังจะทำให้มัธยมอันเป็นสถานที่ทำอิบาดะห์เป็นสนามกีฬาหรืออย่างไร ณ สถานที่นี้ผู้คนเขาจะละหมาดกัน ต้องการความสงบ การเล่นของเด็ก ๆ จะเป็นการรบกวนสมาธิของผู้ที่ละหมาด ขอเรียนว่ามัธยมเป็นสถานที่ทำอิบาดะห์ไม่มีใครเถียง มัธยมเป็นสถานที่ให้การศึกษาไม่มีใครโต้แย้งเช่นกัน แต่โดยข้อเท็จจริงแล้ว สมัยท่านศาสดามัธยมเป็นทุกสิ่งทุกอย่าง และเป็นของทั้งเด็กและผู้ใหญ่ไม่ว่าหญิงหรือชาย เพียงแต่การจัดระบบ การจัดเวลา จะต้องให้เหมาะสมและสอดคล้องกับความจริง โดยเฉพาะความเป็นไปได้ในยุคนี้ สมัยนี้ก็คือ เมื่อเด็ก ๆ มีมากขึ้น การจะใช้มัธยมเป็นสถานศึกษาน่าจะไม่สะดวก ก็ควรจะจัดให้มีโรงเรียนอยู่ติดกับมัธยม มีทั้งสถานที่ศึกษา สนามกีฬา โดยมีอิหม่าม และกรรมการมัธยมเป็นผู้บริหารทั้งหมด ซึ่งก็มีหลายแห่งในบ้านเรากระทำอย่างนี้ แต่เป็นที่น่าเสียดายก็คือ เวลาต่อมามัธยมกับโรงเรียนกลายเป็นคนละแคว้น ไม่สัมพันธ์กันต่างคนต่างอยู่ เด็ก ๆ ยามพักเรียนจะเข้าเขตมัธยมก็ถูกห้ามปราม นาน ๆ เข้าเด็กก็จะถูกจำกัดอยู่ที่โรงเรียน ผู้ใหญ่คนอายุมาก ๆ ก็อยู่กันที่มัธยม แล้วอย่างนี้จะทำให้ทั้งสองฝ่ายเข้ากันได้ได้อย่างไร แน่แน่นอนที่จะต้องเกิดช่องว่างระหว่างทั้งสองอย่างช่วยไม่ได้ และจะกลายเป็นว่า มัธยมสำหรับคนแก่เท่านั้นไปในที่สุด

การตั้งชื่อโรงเรียนก็เหมือนกันควรจะใช้ชื่อมัธยมเป็นหลัก ไม่ควรใช้ชื่ออื่น ๆ เพราะเมื่อชื่อโรงเรียนมีชื่อมัธยมอยู่ด้วยจะทำให้เด็กมีความสำนึกและผูกพันกับมัธยมอยู่ตลอดไป แม้จะสำเร็จออกไปแล้วก็ได้ชื่อว่าเรียนมาจากโรงเรียนมัธยมนั้น โรงเรียนมัธยมนี้

การจัดให้มีสนามกีฬา หรือสนามเด็กเล่นบริเวณมัธยมจะเป็นแรงผลักดันให้เด็กใกล้ชิดมัธยมมากขึ้น โดยผู้ใหญ่ควรจะให้ความสนใจ อธิบายเมื่อถึงเวลาละหมาด ก็ให้เด็กร่วมกันละหมาด พร้อม ๆ กัน เด็ก ๆ จะมีความสนุกสนานและเข้ากันได้กับผู้ใหญ่ โดยเฉพาะขณะเด็กกำลังให้ความสนใจกับกีฬาหรือการเล่นในสนาม ผู้ใหญ่ควรจะหาทางแนะนำบางสิ่งบางอย่างตามจังหวะและโอกาสจะอำนวย โดยสรุปก็คือเด็กเหล่านั้นควรจะอยู่ในสายตาของเราตลอดเวลา เพียงแต่อย่าให้เด็กเกิดความรู้สึกว่าผู้ใหญ่กำลังจับผิดเขาอยู่ จะทำให้เด็กเกิดความกลัวและหาทางเลี่ยงไปเล่นที่อื่นที่ไกลกับมัธยมเพราะไม่ต้องมีใครคอยจับผิด

ประการที่เก้า คณะกรรมการหรือผู้รับผิดชอบมัธยม ควรจะจัดให้มีการแต่งงานแก่หนุ่มสาวอย่างมีระบบและเหมาะสม โดยกำหนดแนวทางอย่างกว้าง ๆ ดังนี้

1) พ่อแม่ผู้ปกครองของเยาวชนควรจะแจ้งเป็นการลับ ๆ แก่อิหม่าม เพื่อให้เป็นผู้ดำเนินการจัดให้ลูกสาวหรือลูกชายของตน ได้แต่งงานกับบุคคลที่เหมาะสม เมื่ออิหม่ามหรือผู้รับผิดชอบได้ตรวจสอบและเห็นความเหมาะสมแล้วก็ปรึกษากับพ่อแม่ ครอบครัวของทั้งสองฝ่าย ตลอดจนความสมัครใจของเจ้าตัวด้วย จึงจะดำเนินการแต่งงานให้ตามความพอใจ ส่วนเงื่อนไขอื่นใดก็ให้ทั้งสองฝ่ายตกลงกันเอง โอยมีอิหม่ามหรือผู้รับผิดชอบเป็นตัวประสานงาน กรณีนี้ขอย้ำว่า ควรจะเป็นข้อเสนอของฝ่ายครอบครัวหนุ่มสาวเหล่านั้น เพราะหากมิใช่เป็นความประสงค์ของทางครอบครัวของเขาแล้ว อิหม่ามหรือผู้รับผิดชอบมัธยมจะดำเนินการมิได้เลย

2) คณะกรรมการมัธยมควรจะให้หมักกองทุน เพื่อการแต่งงานของคนในหมู่บ้าน จะโดยวิธีการใดก็ตาม เมื่อมีการจัดตั้งกองทุนแล้ว คนที่ยากจนก็สามารถใช้บริการได้ ตามเงื่อนไขที่ทางมัธยมกำหนด อันการจัดการให้หนุ่มสาวได้สมรสกันอย่างถูกต้องตามศาสนานั้น น่าจะเป็นหน้าที่สำคัญของคณะกรรมการมัธยมหรือผู้ปกครองเพราะบางครั้งหากปล่อยให้หนุ่มสาวบางคนอย่างไม่สนใจอาจจะเกิดการทำบาปอย่างใหญ่หลวงก็เป็นได้ และผู้ปกครองก็ควรจะได้รับผิดชอบในความละเลยนั้น ๆ ด้วย ที่กล่าวเช่นนี้เพราะท่านศาสดาเคยกล่าวว่า “ผู้ใดในพวกท่านสามารถที่จะแต่งงานได้ก็จงรีบแต่งงาน เพราะการแต่งงานจะลดสาขายาคาให้ต่ำลง และจะป้องกันการกระทำผิดทางเพศได้ และผู้ใดยังไม่สามารถก็ให้ทำการถือศีลอด ซึ่งจะป้องกันได้บ้าง”

(บันทึกโดยบุคอรีฮ์)

ประการที่สิบ คณะกรรมการมัธยมควรมีการจัดกิจกรรมบางอย่างที่มัธยมซึ่งกิจกรรมดังกล่าวต้องเกี่ยวข้องกับเด็ก ๆ และเยาวชน เหล่านั้นได้มีโอกาสและมีส่วนร่วมในกิจกรรมนั้น ๆ เช่นจัดให้มีการทดสอบความสามารถของเยาวชน ประกวดสุขภาพ แข่งขันกีฬาประจำหมู่บ้าน เป็นต้น เด็ก ๆ เหล่านี้เมื่อได้ร่วมกิจกรรมที่ทางมัธยมจัดขึ้นก็จะให้ความสนใจแก่มัธยม จนกลายเป็นคนรักมัธยมในที่สุด หรือถ้าเด็กโศกนอย อายุถึงวัยรุ่นที่เรียกว่าเยาวชน คนวัยนี้มีความสำคัญมาก พ่อแม่ผู้ปกครองควรจะให้ความสนใจเป็นพิเศษ เพราะหากวัยนี้ผู้ใหญ่จัดการชีวิตของเด็กผิดพลาด จะกลายเป็นปัญหาของหมู่บ้านและสังคมในที่สุด

มัธยมควรมีส่วนอย่างยิ่งที่จะทำให้เด็กเหล่านั้นไม่เดินหลงทาง กล่าวคือทางมัธยมจะต้องให้เยาวชนนั้นมีส่วนร่วมในกิจกรรมของมัธยมที่ทางคณะกรรมการจัดขึ้น วัยนี้กำลังต้องการแสดงออก ผู้ใหญ่ควรให้โอกาสแก่พวกเขา คอยดูแลแนะนำให้พวกเขากระทำเฉพาะในสิ่งที่ถูกที่ควร อย่ามองเห็นเขาเหล่านั้นเป็นตัวสกปรกหรือตัวทำลาย กีดกันไม่ให้พวกเขาเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมของมัธยมความคิดเช่นนี้นับว่าโง่งมที่สุด และจะบ่อนทำลายอนาคตของเยาวชนโดยไม่รู้ตัว

เมื่อประมาณ 15 ปีที่แล้วมา มัธยมต่าง ๆ ได้ให้โอกาสแก่เยาวชนมาก มีการจัดตั้งขุมมุสลิมของมัธยมกันเกือบทุกมัธยม โดยเฉพาะในกรุงเทพมหานครทำให้หลายมัธยมมีความอบอุ่นที่เด็กและผู้ใหญ่ทำงานร่วมกันได้ แต่ก็ไม่ได้นาน ภาพเหล่านั้นก็หายวับไปกับตาเรียกได้ว่าเกิดความล้มเหลว สาเหตุที่พอจะวิเคราะห์ได้ก็คือ

1) ผู้ใหญ่ไม่เข้าใจเด็ก และเด็กไม่เข้าใจผู้ใหญ่ ขณะเดียวกันก็ไม่มี การแก้ปัญหา

2) การจัดตั้งเยาวชนมิได้มีการศึกษาแนวทาง และมุ่งทางความเป็นไปได้ตามสภาพท้องถิ่นของตนเอง เพียงต้องการจัดตั้งขึ้นมาตามแบบอย่างของที่อื่น ๆ เท่านั้น

3) ไม่มีการเตรียมการสืบทอดผู้บริหารเยาวชนต่อไป เมื่อคนรุ่นแรกพ้นวัย หรือจากถิ่นฐานไปอยู่ที่อื่น งานทุกอย่างก็จบลงหาคนสานต่อไม่ได้

4) ผู้ใหญ่ชอบปลูกฝังความเจ็บแค้นแก่ลูกหลาน แสดงอาการขู่ข่มให้เด็ก ๆ หรือเยาวชน โกรธแค้นตามผู้ใหญ่ไปด้วย ในหมู่บ้านจึงเกิดพวกนั้นพวกนี้อย่างไม่สิ้นสุด แม้รุ่นพ่อตายไปแล้ว รุ่นหลังก็ผูกใจเจ็บต่อไปอีก เหมือนกับหนังสือที่พ่อแม่คอยส่งลูกให้แก่แค้นแทนพ่อแม่ด้วย

5) เด็ก ๆ ขาดการสนับสนุนจากผู้ใหญ่อย่างจริงจัง หรือบางทีก็ปล่อยให้เด็กทำตามอารมณ์ขาดการแนะนำและเอาใจใส่ จนทำให้เด็ก ๆ ทำสิ่งที่ผิดพลาด ผิดต่อคำสอนของศาสนา กลายเป็นข้ออ้างของคณะกรรมการ มัสยิดประกาศยกเลิกยุวมุสลิมในที่สุด

เหตุผลต่าง ๆ ที่กล่าวมาแล้ว ถ้าจะพิจารณาให้ดี ก็สามารถที่จะหาทางแก้ไขได้ จึงขอเสนอให้มัสยิดต่าง ๆ ได้ฟื้นฟูกิจกรรมยุวมุสลิมประจำมัสยิดขึ้นอีกครั้ง โดยจัดอย่างมีระบบ ผู้ใหญ่ต้องกำหนดนโยบายแก่ยุวมุสลิมให้ชัดเจน คอยแนะนำสนับสนุนอยู่เบื้องหลัง แน่แน่นอนถ้าสามารถเข้าใจกันได้ จะทำให้เด็กและเยาวชนเหล่านี้ก็จะอยู่ในสายตาของผู้ใหญ่ตลอดเวลา ผลดีก็จะเกิดขึ้นแก่ทั้งสองฝ่าย บรรยากาศของมัสยิดก็จะคึกคักขึ้นอีก และแล้วมัสยิดก็จะเป็นของทุกคนทั้งเด็กและผู้ใหญ่ มีใจของคนแก่ ๆ กลุ่มเดียวเท่านั้น

2.9 สิ่งที่น่ารู้สำหรับเยาวชนมุสลิม

เชคริฎอ อะหมัด สมะดี (ม.ป.ป.) ได้กล่าวถึงสิ่งที่น่ารู้สำหรับเยาวชนมุสลิมโดยเฉพาะวัยรุ่น ดังนี้

1) การรวมกันระหว่างศาสนา ปัญญา และอารมณ์

คงปฏิเสธไม่ได้เลยว่ามนุษย์ทุกคนได้รับความโปรดปรานจากอัลลอฮ์ให้มีสติปัญญาเพื่อใช้คิดพิจารณาและไตร่ตรองสิ่งต่าง ๆ ที่ประสบในชีวิตและปฏิเสธไม่ได้เช่นเดียวกันว่าเยาวชนหนุ่มสาวนั้นมีสติปัญญาที่สมบูรณ์ อันเป็นลักษณะของผู้ที่บรรลุนิสัยดี หมายถึง มีสติปัญญาทำให้มีความสามารถไตร่ตรองคำพูดและการกระทำ ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญในความรับผิดชอบต่อคำพูดและการกระทำที่ตนประพฤดิและปฏิเสธไม่ได้เช่นเดียวกันว่า เยาวชนหนุ่มสาวนั้นมีอารมณ์ใฝ่ต่ำและมีไฟแรงจนทำให้คนอื่นทำอะไรไม่ทันใจหรือตามไม่ทันพวกวัยรุ่น โดยเฉพาะวัยรุ่นที่เฉลียวฉลาด มีวิสัยทัศน์กว้างไกล และมีจิตใจที่บริสุทธิ์ จากการยอมรับข้างต้น เยาวชนหนุ่มสาวต้องยอมรับด้วยว่าบางครั้งบางคราวสิ่งที่เป็นเหตุผลทางปัญญากับสิ่งที่เป็นความต้องการทางอารมณ์อาจไม่ตรงกับหลักการทางศาสนา ซึ่งอาจทำให้สับสนระหว่างความต้องการของ

อารมณ์และเหตุผลทางปัญญาเกี่ยวกับหลักการของศาสนาอิสลาม จะใช้ทั้งสามอย่างพร้อมกันได้หรือไม่? ส่วนใดที่จำเป็นต้องนำหน้า หรือมีโอกาสเลือกในสามสิ่งนี้

มนุษย์ทุกคนเป็นบ่าวของอัลลอฮ์ และบ่าวของอัลลอฮ์มีหน้าที่รับใช้คำบัญชาของอัลลอฮ์เท่านั้น ถึงแม้ว่าคำบัญชานั้นจะไม่สอดคล้องกับความต้องการหรือเหตุผลทางปัญญาก็ตาม ในอัลกุรอานอัลลอฮ์ ^ﷻ ทรงยกย่องสรรเสริญผู้ศรัทธาที่เชื่อฟังคำบัญชาของพระองค์โดยไม่อึดอัดหรือเคลงใจคังที่อัลลอฮ์ได้ตรัสไว้ในสุเราะฮ์อัลอะหฺซาบ อายะฮ์ที่ 36 ความว่า “ไม่บังควรแก่ผู้ศรัทธาชายและผู้ศรัทธาหญิง เมื่ออัลลอฮ์และเราะฮ์สุลของพระองค์ได้กำหนดคกิจการใดแล้ว สำหรับพวกเขาไม่มีทางเลือกในเรื่องของพวกเขา และผู้ใดไม่เชื่อฟังอัลลอฮ์และเราะฮ์สุลของพระองค์แล้ว แน่แน่นอนเขาได้หลงผิดอย่างชัดแจ้ง” นี่คือเอกลักษณ์ของผู้ศรัทธาชายและหญิง มนุษย์ต้องมีกฎเกณฑ์ในชีวิตเป็นลำดับแรก โดยเฉพาะอย่างยิ่งกฎเกณฑ์ของหลักการของศาสนาที่ต้องเหนือกว่าทุกสิ่งทุกอย่าง ซึ่งมีต้นตอมาจากอัลกุรอานและหะดีษของท่านนบีมุฮัมมัด ^ﷺ ที่เป็นคำใช้หรือคำห้าม ต้องตระหนักว่ากฎเกณฑ์เหล่านี้คือธรรมบัญญัติแห่งชีวิตเสมือนกฎหมายแม่ ทุกกฎเกณฑ์ทางปัญญาวิชาการหรือธรรมเนียมประเพณี ต้องไม่ขัดกับกฎหมายแม่ ไม่เช่นนั้นต้องถือว่าโมฆะ

สำหรับคนที่เข้าใจคำว่าอิสลามอย่างแท้จริงจะรู้ว่า อิสลาม แปลว่า ขอมรับ นอบน้อม และมอบหมาย และ มุสลิม หรือ มุสลิมะฮ์ คือคนที่ขอมรับในหลักการของอิสลามและเชื่อมั่นในความถูกต้องของศาสนาทุกประการ ที่กล่าวข้างต้นมิได้หมายความว่าต้องขอมรับในหลักการศาสนาโดยไม่มีเหตุผล แต่หมายถึงต้องเชื่อว่าเหตุผลของหลักการศาสนาย่อมถูกต้องกว่าเหตุผลแห่งปัญญาและความต้องการของอารมณ์ บางคนเชื่อมั่นในตัวเองเชื่อมั่นในความรู้ของตน จึงทำให้ทุกสิ่งทุกอย่างต้องผ่านการพิจารณาและการขอมรับด้วยสติปัญญาของตน แม้ว่าสิ่งเหล่านั้นจะเป็นพระบัญชาแห่งพระเจ้าเป็นเจ้า ในปัจจุบันมีคนที่ไม่ปฏิเสธหลักการ โดยอ้างว่าไม่กินกับปัญญา เช่น คนที่ไม่ขอมรับว่าดอกไม้เป็นสิ่งอัลลอฮ์ทรงห้าม โดยอ้างว่าเศรษฐกิจมีความจำเป็นต้องใช้ระบบดอกไม้ การพิจารณาหลักการศาสนาแบบนี้จะทำให้ศาสนาของพระเจ้ากลายเป็นความคิดของมนุษย์ และแทนที่เราจะต้องใช้ชีวิตในโลกนี้ในฐานะเป็นบ่าว เรากลับจะกลายเป็นพระเจ้าของตนเอง ไม่เชื่อไม่ฟังไม่รับสิ่งใดนอกจากความเห็นของตนเอง และถ้ามนุษย์ทุกคนใช้สติปัญญาแบบนี้สังคมจะเป็นอย่างไร เมื่อทุกคนไม่ขอมรับสิ่งใดนอกจากเหตุผลของปัญญาของตัวเอง ความขัดแย้งย่อมจะเกิดขึ้นในทุกประเด็น แต่ถ้าหากว่ามีกฎเกณฑ์ทางศาสนาควบคุมปัญญาและชี้แนะในสิ่งที่เห็นเหตุผลอันเที่ยงแท้ ความขัดแย้งย่อมจะลดลง และการยึดในกฎเกณฑ์ของศาสนาที่แท้และที่จะทำให้มนุษย์ทุกคนขอมรับในความถูกต้องถึงแม้ว่าความถูกต้องนั้นจะไม่ได้เกิดจากความคิดของตัวเองก็ตาม

อารมณ์ เป็นสิ่งที่มีอิทธิพลสูงมากในชีวิตของเรา โดยเฉพาะเมื่อมันจูงเราไปสู่พฤติกรรมที่เราต้องการกระทำ ดังที่อัลลอฮ์ ^ﷻ ตรัสไว้ในสุเราะฮ์ฮุญฟ อายะฮ์ที่ 53 ความว่า “แท้จริง จิตใจของมนุษย์ทุกคนนั้นกระดุนข้างการชั่ว” บางครั้งสิ่งที่อารมณ์กระดุนให้เรากระทำถึงแม้จะเป็นความชั่ว แต่เราก็อาจหาเหตุผลทาง

ปัญญาสมาสนับสนุนสิ่งเหล่านั้นเพื่อเป็นข้ออ้างในการกระทำ ทั้งๆที่หลักการศาสนาไม่อนุญาตให้กระทำแต่อย่างใด ฉะนั้นนักปราชญ์อิสลามจึงได้มีข้อสรุปจากคำสั่งสอนในอัลกุรอานและหะดีษของท่านนบี ﷺ เกี่ยวกับอารมณ์ไว้ความว่า “จงฝืนกิเลสฝืนมารร้าย และอย่าตามอารมณ์ถึงแม้จะเสนอให้ทำความดีก็ตาม” ความอยากของมนุษย์ย่อมมีอิทธิพลเหนือสติปัญญาอย่างมากทีเดียว เพราะอะไรรู้ไหม? บางครั้งเราทำความชั่วต่างๆที่รู้ว่าเป็นข้อห้ามตามหลักการศาสนา และด้วยเหตุผลทางปัญญาก็สิ่งนั้นก็เป็อันตรายต่อสุขภาพและชีวิต แต่เราก็ยังคือและกระทำอย่างหน้าตาเฉย เช่น การสูบบุหรี่ การจิบเพศตรงข้าม การแต่งตัวโดยเปิดเผยเอาเราะฮ์ (ส่วนที่ศาสนาให้ปกปิดอย่างมิดชิด) ไม่มีอะไรจะตีความพฤติกรรมแบบนี้ได้ นอกจากการเชื่อฟังและทำตามอารมณ์อย่างเดียว

สุดท้ายนี้คำถามที่ได้ตั้งไว้เป็นหัวข้อข้างต้น เราจะสามารถตอบได้ถ้าหากว่าเรามีความเข้มแข็งในด้านศรัทธาต่ออัลลอฮ์ มีความเข้มแข็งในการเชื่อฟังคอร่อซูล มีความหนักแน่นต่อหลักการของอิสลาม ถ้าหากว่าเราเชื่อในความถูกต้องของคำสั่งสอนของอัลอิสลามและในผลการตอบแทนในวันปรโลก เราจะมีมาตรการอันเข้มงวดต่อตนเอง และจะทำให้เราสามารถตอบคำถามดังกล่าวได้

2) การกำหนดเป้าหมายในชีวิต

ทุกคนในสังคมย่อมมีแบบอย่างในชีวิตซึ่งอาจจะเป็นแบบอย่างที่เขาจินตนาการไว้หรือเป็นแบบอย่างที่มีจริง แบบอย่างของทุกคนมักจะเป็น โครงสร้างแห่งเป้าหมายของชีวิตที่ทุกคนต้องบรรลุ โดยพยายามที่จะให้ผลงานของตัวเองถึงระดับที่ตั้งเป้าหมายไว้ สำหรับมุสลิมหรือมุสลิมะฮ์มีความหวังต่ออนาคตที่กว้างไกล ต้องการทำอะไรในชีวิต เป้าหมายของเขาวชนวัยรุ่นหนุ่มสาวปัจจุบันนี้ แม้กระทั่งในวงเขาวชนหนุ่มสาวมุสลิมเขาคิดอย่างไร

อยากจะเรียนรู้ อยากได้ปริญญา อยากเรียนสูง อยากมีอาชีพ อยากมีรายได้สูง อยากมีรถยนต์ บ้านหลังใหญ่ คู่ครองที่น่าพึงพอใจ อยากให้สังคมเคารพนับถือให้เกิดศรัทธาต่อกอง อยากดัง อยากมีอำนาจ อยากเป็นคนรวย อยากไปเที่ยวทั่วโลก อยากพบคาราคณนัคนั้นคนนี้ นี่แหละครับเป้าหมายของเขาวชนหนุ่มสาวบางคน บางคนก็ไม่มีเป้าหมายเลย ใช้ชีวิตอยู่ไปเรื่อยๆโดยไม่คำนึงถึงอนาคต ช่วงนี้จะซื้อมือถือรุ่นไหน ช่วงนี้จะไปเที่ยวที่ไหน วันนี้จะดูหนังเรื่องไหน แต่อนาคตของตัวเอง การศึกษา บทบาทในสังคม หรือแม้กระทั่งเรื่องครอบครัวอาจไม่เคยคิดถึงเลย ซึ่งสภาพเหล่านี้ทำให้วัยรุ่นไม่สามารถพัฒนาชีวิตของตัวเอง เมื่อเผชิญกับอุปสรรคบางประการก็มักจะล้มเหลว ใครที่ศึกษาคัมภีร์อัลกุรอานและหะดีษของท่านนบี ﷺ จะพบว่าคำสั่งสอนของอัลอิสลามต้องการให้มนุษย์มองชีวิตของตนเสมือน โครงการที่ต้องสัมฤทธิ์ผล โดยมีฐานและอาคารเป็นรูปแบบ วัตถุประสงค์คือเครื่องมือที่จะทำให้โครงการประสบความสำเร็จตามที่อิสลามสอนไว้คือความสำเร็จอย่างครบถ้วน ซึ่งอัลกุรอานได้พูดถึงความสำเร็จที่เป็นชัยชนะอย่างแน่นอนในสุเราะฮ์อาลิอิมรอน อายะฮ์ที่ 185 ความว่า “และผู้ใดที่ถูกให้ห่างไกลจากไฟนรก และถูกให้เข้าสวรรค์แล้วไซ้ร้ แน่แน่นอนเขาได้รับชัยชนะ และชีวิตความเป็นอยู่แห่งโลกนั้นนั่นมิใช่ อะไรอื่น นอกจากสิ่งอันวญประโยชน์แห่งการหลอกลงเท่านั้น” ดังนั้น หากความสำเร็จของชีวิตในโลกนี้

ไม่ได้เป็นสัญญาณว่าจะสำเร็จในโลกหน้า ก็ถือเป็นการขาดทุนอย่างแน่นอน ส่วนสัญญาณของความสำเร็จในโลกหน้าหากมีปรากฏในโลกนี้ก็จะมีบ่งชี้ว่าเป็นกำไรแน่นอน แม้ว่าจะขาดทุนในโลกนี้ก็ตาม อันเป็นเป้าหมายที่สำคัญของมุสลิมทุกคน คนเราจะเป็นชาวนรกหรือชาวสวรรค์ คนเรากำลังใช้ชีวิตเพื่อไปนรกหรือไปสวรรค์ คนเราเคยตั้งเป้าหมายในชีวิตว่าต้องเข้าสวรรค์ให้ได้ เพราะถ้าในโลกหน้า ไปอยู่ในนรกแล้วจะไม่มีโอกาสใช้ชีวิตในชาติอื่นหรือโลกอื่นด้วยความสุขแล้ว เพราะสำหรับมุสลิมแล้วยอมเชื่อว่าชีวิตในโลกนี้เป็นโอกาสเดียวที่จะชวนขวายสะสมความดีเพื่อเป็นเสบียงในโลกหน้า เป้าหมายแบบนี้มันจะเปลี่ยนแปลงอะไรมากมายในชีวิตของเรา มันจะมีอิทธิพลมากแค่ไหนในการคัดเลือกและพิจารณาสิ่งที่ต้องกระทำในชีวิต เพื่อให้บรรลุเป้าหมายอันยิ่งใหญ่ คนที่อยากเข้าสวรรค์เป็นคนที่ไม่ดื่มเหล้า ไม่สูบบุหรี่ ไม่ดูหนังโป๊หนังฝรั่งหนังจีน ไม่ฟังเพลงฟังดนตรี ไม่เที่ยวกลางคืน ซึ่งมันเป็นพฤติกรรมของคนที่ยากเข้านรกมากกว่า ก็มีเหมือนกันคนที่อยากเข้าสวรรค์ แต่เมื่อถึงวันกิยามะฮ์คะแนนแห่งความดีไม่อำนวยให้เข้าสวรรค์ จึงต้องชำระบาปได้โทษในไฟนรกเสียก่อน คนเราคงไม่อยากแฉะเข้านรกเลย คนเราจะดำเนินชีวิตตามนโยบายของผู้แสวงหาเป้าหมายอันยิ่งใหญ่คือชัยชนะในโลกหน้า หรือจะใช้ชีวิตโดยไม่มีเป้าหมายแบบนี้เลย ชีวิตจะไม่มีความสุข ไม่มีความสุข มีหลายคนที่ใช้ชีวิตแบบสะเปะสะปะเร่ร่อน ไม่มีเป้าหมาย คิดแต่จะแสวงหาความสุขใส่ตัวเมื่ออยู่ในวัยหนุ่มสาว ครั้นเมื่อถึงวัยชราก็ได้แค่เสียใจว่าชีวิตของคนเสียไปด้วยสิ่งไร้สาระที่ไม่เป็นประโยชน์ทั้งในโลกนี้และในโลกหน้า

3) เยาวชนกับการทำอิบาดะฮ์

ในฐานะที่เป็นบ่าวของอัลลอฮ์ คนเราต้องคิดว่าหน้าที่ของบ่าวมีอะไรบ้าง หรือชีวิตของคนเราเป็นกรรมสิทธิ์ คนเราต้องคิดว่าเรามีพระเจ้า มีศาสนา มีเป้าหมายในชีวิต ดังในสุเราะฮ์อัลฮัจญ์ อายะฮ์ที่ 56 อัลลอฮ์ ﷻ ได้ตรัสไว้ความว่า "และข้ามิได้สร้างญินและมนุษย์เพื่ออื่นใด เว้นแต่เพื่อเคารพภักดีต่อข้า" และในสุเราะฮ์อัลอันอาม อายะฮ์ที่ 102 พระองค์ได้ตรัสไว้ความว่า "นั่นแหละคืออัลลอฮ์ ผู้เป็นพระเจ้าของพวกเขา ไม่มีผู้ใดมีสิทธิ์รับการเคารพสักการะ นอกจากพระองค์ผู้ทรงบังเกิดทุกสิ่งทุกอย่างเท่านั้น พวกเจ้าจงเคารพสักการะพระองค์เถิด และพระองค์ทรงเป็นผู้รับมอบหมายให้คุ้มครองรักษาในทุกอย่าง"

คงปฏิเสธไม่ได้ว่าความโปรดปราน ความกรุณา และความช่วยเหลือจากอัลลอฮ์ ﷻ มีอยู่อย่างมากมายในชีวิตของคนเรา คนเราก็ยอมรับว่าต้องขอบคุณ (ซูโกร) ต่ออัลลอฮ์ในสิ่งที่พระองค์ทรงประทานให้ หน้าที่ตรงนี้จะทำให้คนเราเข้าใจว่าการขอบคุณ (ซูโกร) ต่ออัลลอฮ์นั้นมีใช้เพียงกล่าวคำสรรเสริญคำขอบคุณต่ออัลลอฮ์ แต่ต้องปฏิบัติในสิ่งที่อัลลอฮ์ทรงประทานมาให้เหมาะสมกับหลักการที่พระองค์ทรงบัญญัติไว้ นั่นแหละคือการขอบคุณที่แท้จริง ดังที่พระองค์ตรัสไว้ในสุเราะฮ์สะบะฮ์ อายะฮ์ที่ 13 ความว่า "วงศวานของดาวูดเอ๋ย พวกเจ้าจงทำงานเถิด เพื่อเป็นการขอบคุณ และส่วนน้อยแห่งปวงบ่าวของเราที่เป็นผู้ขอบคุณ"

คนที่มีการขอบคุณต่ออัลลอฮ์อย่างคลาดเคลื่อนเข้าใจว่าการกล่าว อัลฮัมดุลิลลาฮ์ ถือเป็นการขอบคุณอัลลอฮ์แล้ว แต่การขอบคุณอัลลอฮ์มีความหมายที่กว้างกว่านี้ เช่น คนที่ได้ทรัพย์สินเงินทองแล้วกล่าว "อัลฮัมดุลิลลาฮ์" แต่กลับนำทรัพย์สินนี้ไปซื้อบุหรี่ ดูหนัง หรือใช้ในสิ่งที่ไร้สาระ เราคิดว่าคน ๆ นี้ได้ขอบคุณ

อัลลอฮ์ หรือผู้หญิงคนหนึ่งมีความสวยงามอันเป็นความโปรดปรานที่อัลลอฮ์ทรงให้แก่นาง แต่นางได้นำความสวยงามไปใช้ในแนวทางที่ไม่ตรงกับพระประสงค์ของพระเจ้าผู้ทรงสร้าง เช่น เปิดเผยร่างกายในส่วนที่ศาสนาให้ปกปิด (เอาเราะฮ์) ไม่คลุมผม (หิญาบ) ตามหลักการ ทั้ง ๆ ที่ตัวเองก็กล่าวอยู่เสมอว่า “อัลฮัมดุลิลลาฮ์” คน ๆ นี้ถือว่าชอบคุณอัลลอฮ์ในความสวยงามที่ตนมีอยู่ หรือชายคนหนึ่งมีสุขภาพพลานามัยดี แต่นำสุขภาพและพลังของคนไปข่มขู่รังแกชาวบ้าน คน ๆ นี้จะมีความรับผิดชอบต่อสุขภาพของตน โดยจะถูกสอบสวนในสุขภาพที่อัลลอฮ์ให้ไว้ ว่าได้นำไปใช้อย่างไรบ้าง ท่านนบี ศ็อลลัลลอฮุอะลัยฮิวะซัลลัม ได้กล่าวไว้ความว่า “เจ็ดคนที่อัลลอฮ์จะให้อยู่ภายใต้ร่มเงาพระบัลลังก์ของพระองค์ในวันที่ไม่มีร่มเงานอกจากร่มเงาของพระองค์ (หนึ่งในเจ็ดคน) ชายหนุ่ม(หรือหญิงสาว)คนหนึ่งเติบโตด้วยการทำอิบาดะฮ์ต่ออัลลอฮ์”

การทำอิบาดะฮ์มิใช่การทำหน้าที่ต่อพระเจ้าเท่านั้น หากเป็นกิจวัตรสำคัญในชีวิตของคนเราที่จะเป็นระเบียบและรสชาติแห่งชีวิต สิ่งต่างๆที่อัลลอฮ์ ^{ซึ่ง} ทรงสร้างไว้ในโลกจักรวาลนี้ได้ทำหน้าที่ของมันอย่างสมบูรณ์ เช่น ดวงจันทร์ ดวงอาทิตย์ และกฎธรรมชาติที่อัลลอฮ์ทรงกำหนดไว้ ต่างก็ปฏิบัติตามพระกำหนดของอัลลอฮ์อย่างเต็มที่ แต่คนที่ฝืนคำสั่งของพระเจ้าและไม่ยอมมอบน้อมต่อคำบัญชาของอัลลอฮ์นั้นเป็นมนุษย์ที่ผิดปกติ เพราะเป็นส่วนหนึ่งในโลกนี้ที่ฝืนพระกำหนดของอัลลอฮ์ บรรดาดวงดาว ภูเขา ต้นไม้ และสรรพสิ่งต่างๆ ก็ยังกราบและสรรเสริญพระเจ้าผู้เป็นเจ้าของ แต่มนุษย์บางคนกลับ ไม่ยอมเคารพสักการะต่ออัลลอฮ์แต่อย่างใด

เยาวชนหนุ่มสาวยุคนี้มีระเบียบในการบริหารเวลา รู้ประโยชน์รู้อันตราย ใช้เวลาด้วยความหวังและตระหนักในสิ่งที่ตัวเองต้องการ แต่การบริหารเวลาของเยาวชนหนุ่มสาวยุคนี้ไม่คำนึงถึงเรื่องการปฏิบัติศาสนกิจ หรืออาจไม่ให้ความสำคัญเลย จะไปศึกษาเรียนรู้ ไปทำธุระ หรือไปท่องเที่ยว ก็ไม่มีการวางแผนว่าจะปฏิบัติศาสนกิจอย่างไร นึกเพื่อนก็ไม่ระวังเวลาละหมาด เดินทางก็ไม่คำนวณเวลาให้อำนวยต่อปฏิบัติการละหมาดอย่างสะดวก บางครั้งทำกิจกรรมที่สนุกสนานอย่างเพลิดเพลินทำให้ทั้งการละหมาด การอ่านกุรอาน และการรำลึกถึงอัลลอฮ์ (ซิกรุลลอฮ์) ก็เป็นสิ่งที่น่ากังวลต่อเยาวชนหนุ่มสาวเช่นกัน เยาวชนส่วนมากไม่เอาใจใส่ต่อการปฏิบัติศาสนกิจอื่น ๆ นอกเหนือจากการปฏิบัติศาสนกิจภาคบังคับ (ฟิรฎู) เช่น การละหมาดภาคสมัครใจ การถือศีลอดภาคสมัครใจ และการอ่านอัลกุรอาน เป็นต้น

ทำไมวัยรุ่นมุสลิมจึงไม่ภูมิใจในการทำอิบาดะฮ์ของตัวเองพอยู่กับเพื่อนและถึงเวลาละหมาด ไม่กล้าขอตัวเพื่อไปมัสยิดละหมาดตรงเวลา หรือไม่กล้าละหมาดกลางทางเมื่อถึงเวลาที่ต้องละหมาด บางคนถึงขั้นอายเพื่อนถ้าเพื่อนรู้ว่าตัวเองละหมาดหรือรักษาเวลาละหมาด

คนที่ไม่เข้มแข็งและหนักแน่นกับหลักการนั้น ย่อมเป็นคนที่มีบุคลิกภาพอ่อนไหวและซึบซาบ ซึ่งเยาวชนมุสลิมที่เป็นแบบนี้จะไม่สามารถขับเคลื่อนซึ่งความก้าวหน้าของสังคมมุสลิมแต่อย่างใด ซ้ำร้ายอาจเป็นผู้ชักชวนหรือทำลายสังคมมุสลิมเสียด้วย

4) เยาวชนในครอบครัว

ปัจจัยสำคัญแห่งความอบอุ่นในครอบครัวนั้น คือการพูดคุยกันด้วยเหตุด้วยผลและการยอมรับในความถูกต้อง โดยมีความเคารพนับถือต่อผู้ใหญ่และใช้หลักเมตตาธรรมกับผู้น้อย เขาพูดกันมากกว่าผู้ใหญ่ไม่เข้าใจวัยรุ่น หรือผู้ปกครองไม่ทันใจเยาวชนหนุ่มสาว ทำให้เกิดกำแพงสูงกั้นระหว่างคนในครอบครัวเดี่ยว เขาว่าอย่างนั้น ก็มีความจริงส่วนหนึ่งที่ต้องยอมรับในความเข้าใจที่ระบุข้างต้น แต่สิ่งที่ค่อนข้างไม่มีใครพูดถึงคือ การที่ครอบครัวไม่อบอุ่นก็เพราะไม่ยึดในหลักการศาสนาเป็นที่ตั้ง ถ้าหากยึดหลักการศาสนาเป็นที่ตั้งในครอบครัวแล้ว พ่อ แม่ และลูกๆ ยอมรับถึงหน้าที่และสิทธิของคน ทำให้ต้องปฏิบัติตามนั้นไปโดยปริยาย แต่สิ่งที่เกิดขึ้นคือสามีไม่เข้าใจในหน้าที่ตามหลักการศาสนา ภรรยาไม่ยอมรับในหน้าที่ตามหลักการศาสนา หรือลูกๆ ไม่ได้รับการอบรมด้วยหลักการศาสนา ทำให้แต่ละฝ่ายมีข้อบกพร่องในการปฏิบัติหน้าที่ของตน เช่น ความอบอุ่นไม่เกิดขึ้นในครอบครัวก็เพราะไม่ค่อยคุยกัน ไม่ค่อยหันหน้าปรึกษาหารือกัน เพราะสมาชิกครอบครัวมักแต่คู่โทรทัศน์ดูละครดูบอล พอลูกๆ จะคุย คนนี้ว่างแต่คนโน้นไม่ว่างดูหนังอยู่ พอลูกๆ ปรึกษาเรื่องหนึ่งเรื่องใด คนโน้นไม่ว่างดูบอลอยู่ สภาพเช่นนี้แหละที่ปรากฏในแทบทุกครอบครัว แล้วความอบอุ่นจะเกิดขึ้นอย่างไร ลองนึกถึงบรรพบุรุษที่พวกเขาใช้ชีวิตอยู่โดยไม่มีระบบสื่อสารเหมือนปัจจุบัน ไม่มีทีวี ไม่มีวีซีดี คีวีดี ไม่มีอินเตอร์เน็ต เขาอยู่กันอย่างไร แน่นนอนแล้ว เขาต้องหันหน้าคุยกันเพราะ ไม่มีเรื่องอื่นที่จะทำ ความผูกพันระหว่างสมาชิกในครอบครัวยุคก่อนย่อมเกิดจากการพูดคุยกันอย่างสม่ำเสมอ แต่ปัจจุบันนี้แทบตัวใครตัวมัน แม้กระทั่งปัญหาส่วนตัวของคนในครอบครัว คนนอกกลับรู้ก่อนคนใน โดยเฉพาะวัยรุ่นพอมมีปัญหา ไปปรึกษาคนโน้นคนนี้ แต่คนในครอบครัวแทบไม่รู้เรื่องอะไรเลย เราอาจจะพูดว่า ก็พ่อแม่ฉันนี่แหละไม่ยอมฟัง ไม่ให้โอกาสพูด อาจใช่แต่ทำไมไม่ลองเข้าไปเสนอปัญหาและขอความช่วยเหลือความอนุเคราะห์จากคนใกล้ชิดในครอบครัว การริเริ่มความผูกพันแบบนี้เป็นการสร้างความอบอุ่นในเบื้องต้น แต่ถ้าหากหันหลัง คนโน้นไม่สน คนนี้ไม่เกี่ยว สภาพครอบครัวจะยิ่งแย่ไปกว่านี้อีก

ในชีวิตของท่านนบี ﷺ มีอะไรมากมายที่น่าจะนำมาเป็นบทเรียนและอุทาหรณ์ ท่านนบีให้سلامแก่ทุกคนแม้กระทั่งเด็กอายุน้อย รับประทานอาหารกับเด็ก ๆ และสั่งสอนมารยาทต่าง ๆ ปฏิบัติต่อภรรยาของท่านด้วยคำพูดที่นอบนวลและพฤติกรรมที่น่ารัก แม้กระทั่งกับคนรับใช้ในบ้านของท่าน ถ้าทำอะไรผิด ท่านนบีก็จะไม่พูดจានอกจากคำพูดที่สร้างสรรค์ ซึ่งทำให้ความอบอุ่นย่อมเกิดขึ้น ท่านนบีเคยวิ่งแข่งกับท่านหญิงอาอิชะฮ์ (ในสถานที่โล่งไม่มีใครอยู่) และเมื่อท่านนบีเห็นท่านหญิงอาอิชะฮ์มีขมิ้มของเล่น ท่านนบีก็ร่วมเล่นด้วย เมื่อคนใช้ของท่านทำของแตกเสียหาย ท่านนบีก็ไม่ตำหนิเขา คิดสุใจ ความอบอุ่นจะไม่เกิดขึ้นได้อย่างไรในครอบครัวแบบนี้ เราอาจจะยอมรับว่าความห่างไกลระหว่างสมาชิกในครอบครัว ส่วนหนึ่งเป็นความผิดของผู้ใหญ่ แต่ก็ต้องยอมรับด้วยว่าพวกวัยรุ่นส่วนมากไม่ค่อยฟังผู้ใหญ่ ถ้าเป็นไปด้วยเหตุผลด้วยหลักการก็ไม่ว่ากัน เช่น พ่อฝากลูกซื้อเหล้าซื้อบุหรี่แต่ลูกไม่ยอมเพราะเป็นสิ่งหะรอมในหลักการศาสนา หรือลูกจะไปละหมาดที่มัสยิดแต่แม่ไม่ให้ไป หรือลูกสาวจะคลุมหิญาบแต่พ่อแม่ไม่อนุญาต การเชื่อฟังในหลักการย่อมมีความสำคัญมากกว่าการเชื่อฟังพ่อ

แม่และผู้ใหญ่ แต่เมื่อความผิดอยู่กับฝ่ายวัยรุ่นหนุ่มสาว โฉนดเลยหลักการหรือเหตุผลจึงไม่สัมฤทธิ์ผล ดังนั้นเราต้องตระหนักว่าข้อผูกพันระหว่างคนในครอบครัวคือเลือดเนื้อที่ออกจากกัน และเป็นเชื้อสายแห่งความเป็นพ่อแม่ ความเป็นลูกหลานและความเป็นพี่น้อง อย่างไรก็ตาม เลือดเนื้อจะเป็นน้ำไปไม่ได้ เพื่อนฝูงจะสำคัญกว่าพ่อแม่พี่น้องไม่ได้ หากเราพยายามเสาะหาความอบอุ่นในบ้านของเรา กับสมาชิกครอบครัวของเราด้วยความจริงใจ

5) เยาวชนกับการแต่งกาย

เรื่องที่สังคมพูดกันเสมอ คือการแต่งกายของวัยรุ่นสมัยนี้ คงไม่ต้องยกตัวอย่างมายืนยันในเรื่องนี้ เพราะมันปรากฏในทุกสถานที่อย่างเปิดเผย และวิเคราะห์ได้ว่าเป็นอิทธิพลของวัฒนธรรมตะวันตกที่ทำให้เยาวชนหนุ่มสาวไหลลื่นไปตามกระแสแฟชั่นตะวันตก ด้วยความอยากเลียนแบบและค่านิยมที่ทำให้วัยรุ่นไม่พิจารณาพิจารณาในประเด็นนี้อย่างลึกซึ้ง

เยาวชนบางคนอาจคิดว่า เรื่องการแต่งกายทำไมจะต้องมีปัญหา สร้างความเดือดร้อนกับใคร ทำไมเอาประเด็นเล็กน้อยมาสร้างเป็นปัญหาใหญ่โต แต่เรื่องการแต่งกายนั้นไม่ใช่เรื่องเล็กสำหรับคนที่มีความซุกซน เสื้อผ้า เครื่องแต่งกาย และเครื่องนุ่งห่ม เป็นเรื่องหมายอย่างหนึ่งที่บ่งบอกถึงสิ่งที่อยู่ภายในสมองและจิตใจ อาทิเช่น คนที่ชอบสวมเสื้อผ้ารัดรูปหรือเปิดเผยอวัยวะที่ต้องปกปิดตามหลักการ หรือชอบแสดงความสวยงาม คนเหล่านี้ต้องมีอะไรในเจตนาธรรมของเขาสักอย่างหนึ่ง หรือคนที่แต่งตัวแปลก ๆ เหมือนพวกฮิปปี้หรือกลุ่มต่าง ๆ ที่เกิดในตะวันตกและถูกนำมาเป็นตัวอย่างในสังคมของเรา เช่น กลุ่มกะเทย กลุ่มเร่ร่อนที่ไม่ชอบอยู่กับครอบครัว กลุ่มผู้ชายที่ไว้ผมยาวหรือผู้หญิงที่ตัดผมสั้น มันเป็นความปั่นป่วนในสมองพวกนี้ ก่อนที่จะมาเป็นความปั่นป่วนด้วยพฤติกรรมของพวกเขาในสังคม ไข่แล้ว ความวุ่นวายในสังคมส่วนมากก็มาจากพวกนี้แหละ

อิสลามไม่ได้ระบุว่าต้องแต่งกายในรูปแบบหนึ่งรูปแบบใด แต่มีเงื่อนไขที่ศาสนาสอนไว้สำหรับเครื่องนุ่งห่มของมุสลิมและมุสลิมะฮ์ดังนี้ (อุมมุ มุสลมาน, 2543)

- ต้องเป็นเครื่องแต่งกายที่ปิดบังอวัยวะที่ศาสนาใช้ให้ปิดบัง สำหรับผู้หญิงคือร่างกายทั้งหมดรวมใบหน้าและฝ่ามือด้วยในบางทัศนะ หรือเว้นใบหน้าและฝ่ามือในอีกทัศนะ
- ต้องเป็นเครื่องแต่งกายที่ไม่รัดรูป ไม่ว่าจะชายหรือหญิง
- ต้องเป็นเครื่องแต่งกายที่ไม่เลียนแบบวัฒนธรรมอื่นหรือผู้อื่นที่ผิดหลักการศาสนาอิสลาม
- ต้องเป็นเครื่องแต่งกายที่ไม่เลียนแบบเพศตรงข้าม เช่น ผู้หญิงนุ่งกางเกง หรือผู้ชายแต่งกายแบบผู้หญิง
- ต้องเป็นเครื่องแต่งกายที่ไม่มีความประสงค์ที่จะแต่งเพื่อโอ้อวดหรือดูถูกผู้อื่น
- ต้องเป็นเครื่องแต่งกายที่ไม่ฟุ่มเฟือย เหมาะสมกับความสามารถที่จะหามาได้
- สำหรับสตรี ต้องเป็นเครื่องแต่งกายที่ไม่มีเครื่องประดับประดา เพราะวัตถุประสงค์ของเครื่องนุ่งห่มของสตรีคือ เพื่อปกปิดความสวยงามและสงวนความงามแห่งความเป็นผู้หญิง เพื่อสำรวมตนตามพระบัญญัติของอิสลาม

ถ้ามีการศึกษาเงื่อนไขเหล่านี้อย่างรอบคอบจะได้คำตอบชัดเจนเลยว่า กางเกงเอด้าหรือไมค้ำ กระโปรงรัดรูปหรือสั้นถึงหัวเข่าหรือเหนือหัวเข่า หรือเสื้อรัดรูปไซซ์สะคือ ทั้งหมดนี้เป็นเครื่องแต่งกายที่สวนทางกับหลักการอิสลาม ทำลายมารยาทจริยธรรมของมุสลิม และนำมาซึ่งภัยอันตรายต่อผู้แต่งกายแบบนี้และต่อสังคมโดยทั่วไป มีนักสังคมศาสตร์ได้ทำงานวิจัยเกี่ยวกับผู้ที่ข่มขืนสตรี ซึ่งมีข้อถามข้อหนึ่งว่าอะไรที่ทำให้ผู้ข่มขืนเริ่มสนใจในเหยื่อ เพอร์เซ็นด์ส่วนมากตอบว่า ผมของผู้หญิง นั่นคือจุดเริ่มของอารมณ์คนแบบนี้ แสดงให้เห็นว่าอิสลามเป็นสังฆธรรม เพราะอิสลามเน้นมากในเรื่องกฎหมายการคลุมศีรษะของสตรี

ปัญหาห่วงวายเป็นสังคม เช่น ฆาตกรรม การลักทรัพย์ หรือแม้กระทั่งการทะเลาะเบาะแว้งระหว่างโรงเรียนหรือสถาบัน มักเกิดจากเรื่องผู้หญิง ซึ่งเป็นผู้หญิงที่ประพฤติดัวไม่ดี ทำให้เป็นต้นตอปัญหาระหว่างเพื่อนฝูง ซึ่งอะไรที่เลวร้ายมากมายต้องเกิดขึ้นตามมาด้วย คนต่างศาสนิกเคยกล่าวว่าพวกเขาเคารพนับถือผู้หญิงมุสลิม (มุสลิมะฮฺ) ที่คลุมหน้าปกปิดความสวยงามของร่างกายของเธอ และยังพูดอีกว่าเมื่อมองมุสลิมะฮฺที่แต่งตัวเรียบร้อย ไม่มีอารมณ์เกิดขึ้นกับเพศตรงข้าม มีแต่ความเคารพและความภูมิใจที่สตรีสงวนตนแบบนี้ ในสถิติทั่วโลกไม่เคยมีผู้หญิงที่ถูกข่มขืนเนื่องจากคลุมหน้าปกปิดเอาเราะฮฺอย่างมิดชิด ซึ่งในสังคมมุสลิมทั่วโลกก็มีแบบอย่างให้เห็นว่ามุสลิมะฮฺที่สำรวจคนและแต่งกายเรียบร้อยตามหลักการอิสลาม ย่อมปลอดภัยในทุกสถานการณ์ ตรงกันข้ามกับแฟชั่นของวัยรุ่นในยุคปัจจุบัน อันเป็นสิ่งที่ทำให้เราต้องวิตกกังวล เพราะแฟชั่นกลายเป็นปัจจัยสำคัญที่จะสร้างความภูมิใจแก่เยาวชนหนุ่มสาว บางคนไม่รู้สึกลงถึงความตกต่ำแห่งพฤติกรรมเลวร้ายของตัวเอง แต่กลับภูมิใจในเครื่องแต่งกายของคน และเข้าใจว่าการแต่งตัวทันสมัยจะปิดบังความชั่วร้ายของตนได้ เพราะสังคมนิยมแฟชั่นและใช้เครื่องแต่งกายเป็นบรรทัดฐานในการสำรวจผู้คน เราคิดว่าคนหล่อคนสวยกับคนมีความรู้มีมารยาท ใครจะเด่นกว่าใครในสังคมของเรา การมองผู้อื่นโดยผิวเผินไม่เจาะลึกถึงความรู้ในสมองและเรชาธรรมในจิตใจ เป็นระบบที่เราต้องบอยคอตและประณาม คนที่แต่งตัวดีและเรียบร้อยได้โดยไม่ต้องจำเป็นต้องตามกระแสแฟชั่น ปีนี้กางเกงขายาวเลขาคอคุม ปีหน้าขาสั้นเลขหัวเข่า ปีนี้กระโปรงยาวปีหน้ากระโปรงสั้น พวกเราก็ตามแบบหลับลับตา ไม่คำนึงถึงหลักการศาสนาอิสลามของเรา เราต้องมีเอกลักษณ์ในด้านการแต่งกาย เพราะเสน่ห์ของมุสลิมและมุสลิมะฮฺคือ ความบริสุทธิ์และความสมดุลในทุกกิจกรรมในชีวิตของเขา

6) เยาวชนกับการศึกษา

ความรู้ันนั้นมีหลายชนิดมีทั้งความรู้ประเภทจำเป็นต้องรู้และความรู้ที่สมควรรู้ กับความรู้ที่ถ้าไม่รู้ก็ไม่เสียหายหรือความรู้ประเภทไร้สาระ กระบวนการศึกษาในสังคมอุดมไปด้วยความรู้ที่เป็นประโยชน์และความรู้ที่เป็นอันตรายต่อศาสนาและศีลธรรม ฉะนั้นเราจึงมีหน้าที่คัดเลือกความรู้ที่เป็นประโยชน์ให้มีบทบาทในการพัฒนาและปรับปรุงชีวิตของเรา เราอาจเข้าใจว่าความรู้ทุกประเภทสามารถเรียนรู้ได้ เช่นบางคนในสังคมมุสลิมอนุโลมให้ตัวเองศึกษาเรียนรู้ในแนวทางที่ขัดกับหลักการอิสลาม อาทิเช่น เรียนดนตรี ศิลปะที่มีข้อห้ามวิชาไสยศาสตร์ วิชาโหราศาสตร์ ฯลฯ โดยอ้างว่า รู้ไว้ก็ไม่เสียหาย แต่นั่นคือความคิดของผู้ที่ไม่คำนึงถึงคุณค่า

แห่งความรู้ ซึ่งในมุมมองของอิสลามต้องการให้เราหลีกเลี่ยงจากความรู้ที่เป็นอันตราย ท่านนบีมุฮัมมัด ﷺ
วิงวอนขอต่ออัลลอฮ์ให้พระองค์ทรงคุ้มครองท่านจากความรู้ที่ไม่มีประโยชน์

แน่นอนความรู้ที่มีประโยชน์ยิ่ง คือความรู้ที่จะทำให้มนุษย์รู้จักพระเจ้าเป็นเจ้ามากขึ้น ปฏิบัติคนดีขึ้น
ซึ่งแหล่งความรู้ประเภทนี้คือคำสั่งสอนของอัลอิสลาม ดังนั้น การศึกษาพื้นฐานของมุสลิมและมุสลิมะฮ์ทุกคน
คือต้องมีความรู้ด้านศาสนาพอสมควร เราอย่าแย้งว่าวัยรุ่นก็เรียนศาสนาเหมือนกัน เพราะแท้จริงการเรียนศาสนา
ในบ้านเรา ไม่ว่าจะเป็นการเรียนระดับชั้นพื้นฐานหรือระดับอื่นๆ ก็ไม่ค่อยมีใครเอาใจใส่สัก ถึงแม้จะเรียนแต่
ความรู้เหล่านี้ก็จะลบล้างไป เพราะไม่มีการทบทวนและไม่มีการพัฒนาการศึกษาศาสนาให้ทันสมัย จนทำให้
เยาวชนหนุ่มสาวใส่ใจในความรู้ทางสามัญมากกว่าศาสนา บางคนอาจจะรู้ข้อมูลเกี่ยวกับคาราหรือทีมฟุตบอล
มากกว่าความรู้เกี่ยวกับหลักการอิสลามเสียด้วย โฉนเลยอ้างว่ารักนบี แต่ไม่รู้รายละเอียดของชีวประวัติท่านนบี
ทั้ง ๆ ที่รู้มากในรายละเอียดของประวัติศาตร์หรือนักฟุตบอล

ในปัจจุบันวิชาอิสลามศึกษาบรรจุในหลักสูตรของกระทรวงศึกษาธิการตาม โรงเรียนระดับประถม
และมัธยมศึกษา แต่ก็ไม่เพียงพอสำหรับวัยรุ่น ในสมัยนี้ที่ต้องเผชิญกับปัญหามากมาย โดยเฉพาะปัญหาทาง
วัฒนธรรมและความคิด จึงต้องมีวิชาศาสนาที่เข้มข้นอันเป็นอาวุธสำคัญประหนึ่งเป็นเกราะป้องกันมิให้เยาวชน
หนุ่มสาวลุ่มหลงหรือพ่ายแพ้ในสงครามแห่งความคิดและวัฒนธรรม ลองไปดูในห้องสมุดร้านหรือขายหนังสือ
มีอะไรมากมายที่น่าอ่านน่าศึกษา ความสุขแห่งการอ่านหนังสือเป็นสิ่งที่ยอมรับไม่ได้ นอกจากเราต้องลิ้ม
รสชาติเอง เราลองทำตารางในกิจกรรมประจำวัน โดยบรรจุให้การอ่านหนังสือมีเวลาวันละหนึ่งชั่วโมงอย่างน้อย
ในระยะเวลาหนึ่งปี เราจะพบว่าพลังและความหนักแน่นแห่งความรู้เริ่มเกิดขึ้น ในชีวิตของเรา และจะรู้ดีกว่าชีวิตมี
รสชาติใหม่ๆ เป็นความสุขอีกประเภทหนึ่งที่ไม่เคยคาดคิดมาก่อน

7) เยาวชนกับสังคมและสิ่งแวดล้อม

โลกปัจจุบันและสังคมสมัยนี้ไม่เหมือนสมัยปู่ย่าตายาย ในอดีตบรรพบุรุษไม่เคยกังวลว่าเดือนหน้า
จะมีกินหรือไม่ ไม่เคยคิดมากกว่าถ้าป่วยจะมีประกันสังคมรับรองค่ารักษาหรือไม่ พวกเขาไม่เคยวิตกเลยว่าถ้าไม่มี
พาหนะส่วนตัวสังคมจะมองพวกเขาอย่างไร เรื่องยาเสพติดและอบายมุขต่าง ๆ แทบไม่เป็นอันตรายเหมือนสมัย
นี้ เพื่อให้เห็นความแตกต่างระหว่างอดีตกับปัจจุบัน ซึ่งต้องยอมรับว่าอุปสรรคและปัญหาในยุคปัจจุบันนี้มี
มากมาย จึงต้องมีกลยุทธ์ที่เหมาะสมสำหรับยุคปัจจุบัน ความเสี่ยงในสังคมจะเพิ่มขึ้นต่อเมื่อเพิ่มพูนซึ่งบทบาท
และความสัมพันธ์ในสังคม เนื่องจากว่าคนในปัจจุบันค่อนข้างไม่ไว้วางใจซึ่งกันและกัน การค้าและการทำงาน
ทั่วไปย่อมมีหลายความหมายในสายตาของสังคม ฉะนั้นความวุ่นวายจึงเกิดขึ้นในทุกกิจกรรมแม้กระทั่งกิจกรรม
เพื่อการกุศลของสถาบันที่ไม่หวังผลประโยชน์ก็มีปัญหาเช่นเดียวกัน นอกจากนี้ยังมีอันตรายที่ต้องประสบใน
วงการศึกษาก็หรือแม้กระทั่งเมื่อเดินทางตามถนน ไปธุระที่ไหนก็ตามย่อมมีอันตรายและความเสี่ยงระดับหนึ่ง
โดยเฉพาะอย่างยิ่งถ้าเป็นหนุ่มเป็นสาว ปัญหาที่จะต้องเผชิญก็มีมากมาย ผมคงไม่ต้องเอ่ยรายละเอียดแห่งความ
ชั่วร้ายความลามกและสิ่งที่น่าอัปยศที่ได้เห็นในสังคม ข่าวสารเกี่ยวกับฆาตกรรมโจรกรรมทุกวันนี้ ได้สื่ออะไร

มากมายเกี่ยวกับสถานการณ์ของสังคม ซึ่งเราจะต้องเพิ่มความระมัดระวังและความเตรียมพร้อม เพื่อให้เข้าใจ ปัญหาและรู้จักวิกฤตกับทางรอดและการแก้ไข

ถ้าคนหนึ่งคนใดที่เรารู้จักมีปัญหาหาสาเหตุ เราจะต้องมองว่าปัญหานั้นเกี่ยวข้องกับอย่างไร วิทยุบางคนอาจไม่มองว่าเป็นปัญหา แต่กลับอยากลองแม้ว่ามันจะเสี่ยงก็ตาม บางคนก็มองว่าเป็นภัยพิบัติที่ต้องหลบหนีให้ห่างไกล โดยไม่สนใจว่าผู้ที่ติดยานั้นมีความยากลำบากอย่างไร บางคนมองปัญหานั้นเหมือนกับเป็นปัญหาของตัวเองจึงทำให้เขาเดือดร้อนแทนคนอื่นด้วย อันเนื่องมาจากความรับผิดชอบที่เป็นคุณสมบัติของผู้มีคุณธรรม วิทยุหนุ่มสลิมของเราน่าจะเป็นผู้เปลี่ยนสังคมและสิ่งแวดล้อม ไม่ใช่ให้สังคมและสิ่งแวดล้อมมาเปลี่ยนแปลงเขา เราได้เห็นสังคมเต็มไปด้ายสิ่งอบายมุขและความลามกหลายชนิดหลายประเภท แต่เราไม่เคยคิดว่าจุดยืนของเรา ค่อยยันตราเหล่านี้ เราจะเป็นเพียงผู้ระวังกลัวว่าจะได้รับผลกระทบ หรือจะเป็นผู้ต่อสู้และสิ่งเหล่านี้จะจืดจางไปจากสังคมของเรา เราอาจมีเพื่อนสูบบุหรี่ ถ้าเราอ่อนแอก็อย่าไปยุ่งกับคนเหล่านี้ แต่ถ้าหากมีบุคลิกภาพที่เข้มแข็ง และมีความรับผิดชอบต่อสังคม เราจำเป็นต้องพยายามทำให้เพื่อนฝูงของเราเลิกสูบบุหรี่ทั้งหมด เราอาจมีเพื่อนบางคนชอบจีบผู้หญิง(หรือผู้ชาย) เราต้องมีท่าทีในการประณามและขำระสิ่งเหล่านี้จากแวดวงเพื่อนฝูง

ประหนึ่งว่าเป็นการทำทาสสังคมทั้งหมด บางคนอาจจะพูดว่าฉันคนเดียวจะสามารถแก้ไขปัญห สังคมทั้งหมดได้หรือ การที่เราเห็นว่าสิ่งนี้เป็นเรื่องยากลำบากหรือใหญ่โต เพราะต่างคนต่างคิดและรับผิดชอบต่อ แต่ถ้าหากเขวชนหนุ่มสาวทุกคนมีทิศทางเดียวในการปรับตัวให้เป็นแบบอย่างอันดีงามและเรียกร้องสังคมให้ปรับปรุงสภาพสิ่งแวดล้อมให้ดีขึ้นนั้น หน้าที่ของแต่ละคนก็จะเบาลง เราเริ่มสติ เริ่มเป็นคนดีและเชิญชวนสู่ความดี เลิกความชั่วและปราบปรามความชั่ว แล้วเราจะเห็นว่าหลายคนในสังคมจะปฏิบัติตามและจะกล้าทำเหมือนเรา เมื่อนั้นเราก็จะมีผลบุญมหาศาลที่สะสมมาจากความดีที่คนอื่นเลียนแบบเรา ดังที่ท่านนบีมุฮัมมัด ﷺ กล่าวไว้ ความว่า "ใครก็ตามที่เรียกร้องสู่ความดี เขาก็จะได้รับผลบุญประหนึ่งเป็นผู้กระทำความดี"

8) เขวชนกับสื่อและเทคโนโลยี

การสื่อสารในยุคปัจจุบันได้รับการพัฒนาอย่างมาก จนกระทั่งไม่มีใครสามารถตามผลิตภัณฑ์ด้านเทคโนโลยีได้ทัน เพราะมันมีความก้าวหน้าทุกวันที่เดียว คนส่วนมากพูดว่าการสื่อสารเป็นคาบสองคม เนื่องจากมันมีทั้งเราและโทษ แต่ที่จริงประโยชน์และความเสียหายนั้นอยู่ที่คนใช้ ไม่ได้อยู่ที่การสื่อสาร อาทิเช่น โทรศัพท์มือถือ คนที่ใช้มันต่างหากที่จะทำให้เครื่องมือนี้มีประโยชน์ต่อชีวิตหรือเป็นความหายนะต่อสังคม โทรศัพท์มือถือช่วยประหยัดเวลาและเชื่อมโยงระหว่างกิจกรรมต่างๆอย่างรวดเร็ว ซึ่งเป็นเครื่องมือที่ดีสำหรับการทำธุรกิจหรือใช้ในกรณีฉุกเฉินและจำเป็น แต่หากเป็นการสื่อสารเพื่อความชั่ว อาทิเช่น วิทยุหนุ่มสาวที่ใช้พูดคุยกัน โดยไม่มีหลัก ไม่มีเกณฑ์และไม่คำนึงถึงข้อผิดข้อห้ามในอิสลาม ย่อมส่งผลอันเลวร้ายต่อครอบครัวและสังคม ก็มากน้อยที่ครอบครัวหลายครอบครัว ชีวิตหลายชีวิต ต้องประสบภัยและความวิบัติแห่งอุบายของผู้ไม่มีความรับผิดชอบต่อ โดยใช้โทรศัพท์มือถือเป็นเครื่องมือในการทำร้ายผู้อื่น เราเคยคิดไหมว่า ถ้าเราใช้ชีวิตโดยปราศจากมือถือเราจะอยู่ได้ไหม เราจะมีความสุขไหม เรานี้แหละเป็นผู้สร้างระบบชีวิต และเป็นผู้กำหนด

สิ่งจำเป็นในชีวิตของเรา โทรศัพท์ก็เช่นเดียวกัน มันกลายเป็นปัจจัยสำคัญในการสร้างความสนุกสนานในครอบครัวโดยไม่มีใครนึกว่าจะมีสิ่งอื่นที่มีบทบาทในครอบครัวแทนโทรศัพท์ จึงเกิดการเข้าใจว่าชีวิตของเราผูกพันกับการสื่อสารหลายประเภทแบบนี้ ทำให้เราคิดว่าชีวิตของเราจะล้มเหลวหากไม่มีระบบการสื่อสารดังกล่าว เราเคยคิดใหม่ว่า ถ้าเราใช้ชีวิตได้โดยไม่ต้องดูทีวี ถ้าต้องการเสาะหาข่าวสารก็ติดตามหนังสือพิมพ์หรือเว็บไซต์ข่าวทางอินเทอร์เน็ต เราจะสามารถดำเนินชีวิตต่อไปได้หรือไม่

วัฒนธรรมตะวันตกได้นำเสนอรูปแบบแห่งชีวิตของพวกเขาให้ประชาคมโลกบริโภคและใช้ชีวิตเหมือนเขา จึงไม่มีอะไรที่เป็นกิจกรรมโดดเด่นในสังคมนอกจากต้องผ่านการประทับตราจากสื่อตะวันตก แม้กระทั่งความสนใจในประเด็นหนึ่งประเด็นใดก็ต้องรอข้อเสนอแนะจากสื่อตะวันตก ในสังคมไทยวัยรุ่นหนุ่มสาวมุ่งกางเกงเอวต่ำโดยไม่มีการวิพากษ์วิจารณ์อย่างกว้างขวางทางสื่อมวลชน แต่เมื่อเป็นข่าวทางสื่อของประเทศอเมริกาก็กางเกงเอวต่ำนั้นจะถูกห้ามในรัฐหนึ่ง ก็กลายเป็นข่าวที่มีน้ำหนักพอที่จะกระตุ้นให้นักวิชาการ นักสังคม และสื่อ นำเสนอและวิพากษ์วิจารณ์ประเด็นนี้กันอย่างกว้างขวาง การสื่อสารเปรียบเสมือนแว่นตาที่ทำให้มองเห็นได้ชัดขึ้น ตราบใดการสื่อสารที่เราใช้มีรูปแบบและเอกลักษณ์ของวัฒนธรรมอื่นที่มีโชอิสลามนั้น การวิเคราะห์ปัญหาที่มุ่งไปตามภาพที่เราได้รับมาจากแว่นตาอันนั้น เขาชนหนุ่มสาวที่เข้าไปดูเว็บไซต์ที่เผยแพร่ชีวิตของชาวตะวันตกในด้านการเมือง เศรษฐกิจ สังคม ความบันเทิง หรืออื่นๆ พกกลับมาอยู่ในสังคมของเขาก็ย่อมเกิดการเปรียบเทียบ และด้วยการที่เขาชนค่อยประสบการณ์ อาจเกิดความเข้าใจว่าชีวิตของคนจะไม่สมบูรณ์และบรรลุความสำเร็จจนกว่าจะให้ระบอบชีวิตแบบชาวตะวันตกปรากฏในชีวิตของตน และนั่นคือความวิบัติที่เขาชนหนุ่มสาวต้องประสบหากไม่มีพื้นฐานแห่งอิมาน หรือไม่มีศรัทธาในศาสนาของตน

เราต้องการให้เขาชนหนุ่มสาวของเราไม่ใช่เป็นเพียงผู้บริโภคเทคโนโลยีและการสื่อสารของผู้อื่นเท่านั้น แต่ต้องการให้พวกเขาเป็นผู้ผลิต ปรับปรุง แก้ไข และพัฒนาการสื่อสารและเทคโนโลยีต่าง ๆ ให้สอดคล้องกับชีวิตของมุสลิม อย่างน้อยที่สุดก็เป็นผู้บริโภคแบบคัดเลือกและรู้จักสรรหาสิ่งที่ดี เพื่อขจัดความชั่วที่ผ่านมาจากสื่อมิให้มีอิทธิพลหรือความสำคัญในชีวิตของตน มีนักเขียนท่านหนึ่งเคยวิเคราะห์ว่า คนที่ใช้โทรศัพท์มือถือมักจะเป็นคนที่ไม่มีความสำคัญและได้ให้เหตุผลว่า คนที่มีความสำคัญนั้นจะไม่มีโอกาสหรือเวลาใช้มือถือ เช่น บรรดาภคินี ผู้นำประเทศ ซึ่งจะมีคนที่ใช้โทรศัพท์มือถือแทน เพราะพวกเขาเหล่านั้นจะมีภารกิจมากมาย วัยรุ่นมุสลิมของเราทำไมไม่คิดว่า อุปกรณ์สื่อสารและเทคโนโลยีไม่ใช่เครื่องหมายที่แสดงว่าผู้ใช้นั้นเป็นคนสำคัญ หากเป็นเครื่องหมายแห่งความฟุ่มเฟือยสุรุ่ยสุร่าย และเป็นลักษณะของผู้มีเวลามากและไม่รู้จะใช้ไปอย่างไร ที่กล่าวมานี้ไม่ใช่เป็นการต่อต้านเทคโนโลยีและการสื่อสารแต่อย่างใด แต่เป็นการเรียกร้องให้เขาชนหนุ่มสาวตั้งสติ มีวิจารณญาณและความสมดุลในการบริโภคเทคโนโลยี เพราะในชีวิตของเรามีหลายอย่างที่เทคโนโลยีช่วยอะไร ไม่ได้ เราก็อย่างหลงตามภาพโฆษณาที่หลอกลวงให้กิเลสของเราพุ่งไปสู่ความวิบัติโดยไม่รู้ตัว แทนที่มนุษย์จะเป็นผู้ใช้เทคโนโลยีเพื่อสร้างความสุขในชีวิต แต่เทคโนโลยีกลับเป็นผู้ใช้มนุษย์จนสร้างความลำบากใจให้แก่มนุษย์เสียเอง

9) เยาวชนกับการเมือง

การเมืองในสังคมใช้ระบอบประชาธิปไตยเป็นหลัก ซึ่งในทัศนะของอิสลาม ระบอบประชาธิปไตย นั้นเป็นระบอบที่ขัดกับหลักการอิสลามหลายด้าน เช่น ด้านความศรัทธา เพราะระบอบประชาธิปไตยให้สิทธิแก่ผู้แทนราษฎรเป็นผู้บัญญัติกฎหมาย ซึ่งเป็นเอกสิทธิ์ของพระเจ้าเท่านั้น ดังที่อัลลอฮ์ ﷻ ครัสไว้ในซูเราะฮ์ อัลอันอาม อายะฮ์ที่ 57 ความว่า “แท้จริงการชี้ขาดนั้นมีไว้สิทธิของใครอื่นนอกจากเป็นสิทธิของอัลลอฮ์เท่านั้น” ส่วนด้านศีลธรรมและคุณธรรม ระบอบประชาธิปไตยให้ความสำคัญแก่เสียงส่วนมาก โดยไม่คำนึงว่าส่วนมากนั้นยึดในความถูกต้องหรือไม่ จึงส่งผลให้คนชั่วสามารถอ้างสิทธิของตนเพื่อทำความชั่ว ดังที่เราเห็นพวกกรักร่วมเพศที่กำลังมีบทบาทและมีอิทธิพลทางด้านการเมืองและสังคมในประเทศตะวันตก ก็เพราะระบอบประชาธิปไตยนั้นล้มเหลวล้มตาคือสิ่งที่ทำลายศีลธรรม ถ้าหากเป็นเสียงส่วนมาก ระบอบประชาธิปไตยยังมีผลกระทบที่ร้ายแรงต่อสถาบันองค์กรต่าง ๆ ในสังคม เพราะเป็นระบอบที่ทำให้ผู้คนในสังคมยึดพรรคพวก หาเสียงโดยปราศจากผลงานและเหตุผล หนักในการประมุขนอกรอบ (ลือบับ) ดังกล่าวทั้งปวงเป็นอุปสรรคที่ทำให้เยาวชนหนุ่มสาวอีกอีกอดหนักใจที่จะเข้าไปมีส่วนร่วมในทางการเมืองเพื่อบริหารสังคม นั่นแหละครับคือสิ่งที่ทำลายสำหรับพวกเรา เพราะพวกเราคือความหวังของสังคม พวกเรา (ไอ้บรรดาเยาวชนหนุ่มสาว) เป็นอนาคตของสังคม อย่างมองพฤติกรรมของผู้ใหญ่ที่ผิดหลักการแล้วนำมาอ้างเป็นอุปสรรค พวกเรามีหน้าที่ในการศึกษาปัญหาต่างๆและนำเสนอรูปแบบที่จะไม่ให้ปัญหาดังกล่าวเกิดขึ้นหรือให้มีน้อยลง พวกเรามีหน้าที่ที่จะนำเสนอรูปแบบแห่งการบริหารสังคม โดยปราศจากมลทินและความสกปรกของการเมือง อาทิเช่น คอร์รัปชัน สินบน และอื่นๆ

แม้ว่าสังคมจะดูถูกหนุ่มสาวและมีการยึดติดกับความผิดที่ถูกสืบทอดมาในสังคมด้วยน้ำมือของผู้ใหญ่บางคน เพราะการยึดติดกับความผิดของผู้ใหญ่ย่อมเป็นความหายนะในวันอาคีเราะห์ (วันสิ้นโลก) ดังที่อัลลอฮ์ ﷻ ครัสไว้ในซูเราะฮ์อัลอะหزاب อายะฮ์ที่ 67 ความว่า “และพวกเขา (คือผู้ปฏิเสธที่เข้านรก) ข้าแต่พระเจ้าของเรา แท้จริงเราได้เชื่อฟังปฏิบัติตามบรรดาหัวหน้าของเราและบรรดาผู้ใหญ่ของเรา” ดังนั้นพวกเขาได้ทำให้พวกเราหลง โดยแน่นอน การยึดติดกับความผิดของผู้ใหญ่นั้น ไม่เกี่ยวกับการเคารพผู้ใหญ่แต่อย่างใด การเคารพนับถือผู้ใหญ่ก็เพราะผู้เป็นใหญ่นั้นใหญ่ด้วยความถูกต้อง ไม่ใช่ใหญ่ด้วยอายุและความอาวุโส เพราะตามธรรมเนียมประเพณีเขาเรียกกันคนแก่ แต่ผู้ใหญ่คือผู้ที่ยึดมั่นกับความถูกต้องและต่อสู้เพื่อสังคม ซึ่งอาจเข้าใจว่าเราไม่เคารพผู้ใหญ่ เพราะเป็นความเข้าใจที่คลาดเคลื่อนในสังคมว่าเยาวชนหนุ่มสาวที่ไม่ยอมรับในความผิดของบรรพบุรุษจะถูกกล่าวหาว่าไม่เคารพผู้ใหญ่ จึงอยากให้กำลังใจและตักเตือนว่า หากเป็นความถูกต้องเราต้องเคารพผู้ใหญ่อย่างเต็มที่ แต่หากเป็นความผิดตามหลักการศาสนา เรามีหน้าที่เชื่อฟังพระเจ้าและปฏิบัติตามหลักการเท่านั้น บทบาทหรือการเคลื่อนไหวของเราไม่ว่าจะเป็นการเมืองหรือการทำงานในสังคม ขอให้เรายึดในประเด็นนี้และมีมาตรการอันเข้มงวด เพื่อให้เยาวชนหนุ่มสาวเป็นความหวังของประชาชาติอิสลามอย่างแท้จริง

3. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ยุพา ถันอาบ (2523) ศึกษาเรื่องพฤติกรรมทางจริยธรรมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ในจังหวัดนครราชสีมา พบว่า พฤติกรรมทางจริยธรรมของนักเรียนอยู่ในขั้นที่ 5 มากที่สุด คือ ทำตามหน้าที่ ตามกฎเกณฑ์และบรรทัดฐานของสังคม และเมื่อเปรียบเทียบกับพฤติกรรมทางจริยธรรมของนักเรียนหญิงกับนักเรียนชายพบว่าแตกต่างกันในด้านความเป็นระเบียบวินัย ส่วนคุณลักษณะทางจริยธรรมด้านอื่น ๆ ไม่แตกต่างกัน ส่วนการเปรียบเทียบพฤติกรรมทางจริยธรรมระหว่างนักเรียนที่อยู่ในเมืองกับนอกเมืองพบว่าแตกต่างกันในด้านความมีระเบียบวินัย ความสามัคคี ความอดสาหัส ส่วนคุณลักษณะทางจริยธรรมด้านอื่น ๆ ไม่แตกต่างกัน

ขวัญชีวัน บัวแดง (2541) ศึกษาเรื่องการเปลี่ยนแปลงวิถีการดำรงชีวิตของชุมชนกะเหรี่ยงกรณีศึกษาหมู่บ้านในอำเภอแม่แจ่ม จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า ชุมชนสร้างสัญลักษณ์บางอย่างร่วมกัน เช่น ชุมชนตามชาติพันธุ์ อาจจะเป็นตำนานการเกิดของเผ่าพันธุ์ของคน ถูกถ่ายทอดผ่านเพลงพื้นบ้านหรือนิทานการสร้างและดำรงวัฒนธรรมทางกายภาพ เช่น ลักษณะการสร้างบ้านเรือน เครื่องแต่งกาย ฯลฯ ชุมชนที่อยู่ในลุ่มน้ำเดียวกันอาจมีการจัดพิธีกรรมร่วมกัน ชุมชนในลักษณะนี้อาจจะรวมคนจากหลายหมู่บ้านก็เป็นไปได้ สัญลักษณ์และวัฒนธรรมเหล่านี้ มีการผลิตซ้ำและสร้างขึ้นมาใหม่ตามการเปลี่ยนแปลงความสัมพันธ์ทางสังคมและวิถีคิด ทำให้ชุมชนมีการปรับตัวเปลี่ยนแปลง เช่น ตำนานการเกิดเผ่าพันธุ์ในแต่ละที่อาจจะไม่เหมือนกันหรือบางที่ไม่มีใครจำเรื่องเหล่านี้ได้ ความเป็นชุมชนตามชาติพันธุ์จึงดำรงอยู่แตกต่างกันตามเวลาและสถานที่

เบญจา รักพงษ์ (2542) ศึกษาเรื่องการเรียนรู้พฤติกรรมทางสังคมของวัยรุ่นในเขตเมือง พบว่า

1) วัยรุ่นมีพฤติกรรมคบเพื่อนเป็น 4 ลักษณะ คือ การคบเพื่อนเพศเดียวกัน การคบเพื่อนต่างเพศ การคบเพื่อนแบบหมู่คณะ และการคบเพื่อนสนิท มีพฤติกรรมการบริโภคเป็น 2 ลักษณะ คือ การบริโภคตามรสนิยมของแต่ละบุคคล และการบริโภคตามแฟชั่น พฤติกรรมการนันทนาการของวัยรุ่นจะแสดงพฤติกรรมที่คล้าย ๆ กันหรือเหมือนกัน เช่น การชมภาพยนตร์ ชมโทรทัศน์ ฟังเพลง เป็นต้น

2) วัยรุ่นในสังคมเมืองเรียนรู้พฤติกรรมทางสังคมทั้งทางตรงและทางอ้อม การเรียนรู้ทางตรงได้แก่ การอบรมสั่งสอนของครอบครัวและโรงเรียน ครอบครัวครูและครูเป็นกลไกทางสังคมในการอบรมสั่งสอน ส่วนทางอ้อมได้แก่ การสังเกตของวัยรุ่นและการเลียนแบบพฤติกรรมที่พบเห็นจากตัวแทนการขัดเกลาทางสังคมของสถาบันต่าง ๆ และจากสื่อมวลชน

3) กลไกการขัดเกลาพฤติกรรมทางสังคมของวัยรุ่นได้แก่ ครอบครัว โรงเรียน กลุ่มเพื่อน และสื่อมวลชนมีบทบาทแตกต่างกัน กล่าวคือ ครอบครัวมีบทบาทในการขัดเกลาพฤติกรรมทางสังคมให้แก่วัยรุ่นใน

ทุกเรื่อง แต่ปัจจุบันมีอิทธิพลต่อวัยรุ่นน้อย เนื่องจากผู้ถ่ายทอดคือ พ่อแม่ ไม่มีเวลาใกล้ชิดเด็กพอ ส่วนโรงเรียนก็มีบทบาทน้อยลงเช่นกัน ครูในปัจจุบันนี้ไม่มีเวลาเอาใจใส่นักเรียน และไม่ปรับตัวทำให้เกิดช่องว่าง เด็กไม่ศรัทธาและไม่เชื่อใ้ครู กลุ่มเพื่อนเป็นตัวแทนการขัดเกลาที่มีอิทธิพลต่อวัยรุ่นมาก ทั้งนี้เพราะวัยรุ่นเป็นวัยที่ต้องการเพื่อน ต้องการการยอมรับ เพื่อนซึ่งมีลักษณะที่คล้ายกันช่วยให้เข้าใจความรู้สึกจึงสามารถชักชวนให้คล้อยตามและมีพฤติกรรมที่คล้ายกัน สถาบันสื่อมวลชนเป็นกลไกการเรียนรู้ทางอ้อมที่สำคัญมาก เพราะลักษณะของสื่อที่มีเทคโนโลยีสูง การถ่ายทอดที่ทันสมัย แบนเนียบน ผ่านเนื้อหา และต้นแบบที่เป็นบุคคลที่มีชื่อเสียง

4) แรงจูงใจและความต้องการ เป็นปัจจัยที่ผลักดันให้วัยรุ่นเกิดการเรียนรู้เพื่อตอบสนองความต้องการทางสังคมเป็นสำคัญ วัยรุ่นต้องการได้รับการยอมรับและการชมเชยจากกลุ่มที่ตัวเองสังกัด ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลเป็นเงื่อนไขที่สัมพันธ์กับโอกาสการเรียนรู้ของวัยรุ่น วัยรุ่นที่มีความสัมพันธ์กับบุคคลอื่นรอบข้างได้ดีก็ช่วยให้เกิดการเรียนรู้อย่างกว้างขวาง ในทางตรงกันข้ามวัยรุ่นที่เข้ากับคนอื่นไม่ได้ก็จะปิดกั้นการเรียนรู้ของวัยรุ่นผู้นั้นด้วย คุณลักษณะเฉพาะตัวของวัยรุ่นเป็นปัจจัยภายในอีกอย่างหนึ่งที่ทำให้วัยรุ่นเรียนรู้พฤติกรรมทางสังคมที่แตกต่างกัน วัยรุ่นที่มองการณ์ไกลจะกระตือรือร้นในการเรียนรู้ ส่วนวัยรุ่นที่เฉื่อยช้ากับสิ่งรอบข้างก็จะมีพฤติกรรมการเรียนรู้ในเรื่องที่ไม่พึงประสงค์ ปัจจัยทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม เป็นสิ่งแวดล้อมที่กระตุ้นหล่อหลอมให้วัยรุ่นเรียนรู้กฎเกณฑ์ค่านิยมที่ต่างกัน

ธีรพงษ์ ศิริจันทร์พันธ์ และคณะ (2543) ศึกษาการสำรวจพฤติกรรมของวัยรุ่น พบว่า งานอดิเรกของวัยรุ่นส่วนใหญ่จะนิยมฟังเพลงและวิทยุ รองลงมาคือ ดูโทรทัศน์ วิดีโอ วีซีดี และอ่านหนังสือ วัยรุ่นส่วนใหญ่ชอบเล่นอินเทอร์เน็ตในรูปแบบการเปิดชมเว็บไซต์ต่าง ๆ รองลงมาคือการส่ง อีเมล และการสนทนา ซึ่งส่วนใหญ่ก็นิยมเล่นอินเทอร์เน็ตที่บ้าน รองลงมาคือ เล่นที่ร้าน และที่สถานศึกษา วัยรุ่นส่วนใหญ่ก็นิยมเล่นเกม PLAYSTATION มากที่สุด รองลงมาคือ เกม GAMEBOY และเกมส์ที่มากับวินโดวส์ และวัยรุ่นส่วนใหญ่มากกว่าครึ่งหนึ่งมีเครื่องโทรศัพท์มือถือ

สุพจน์ นุ้ยเจริญ (2543) ศึกษาเรื่องความคิดเห็นของผู้นำหมู่บ้านต่อพฤติกรรมของวัยรุ่นในอำเภอ สบปราบ จังหวัดลำปาง พบว่า

- 1) พฤติกรรมของวัยรุ่นในทางร่างกายที่ผู้นำหมู่บ้านเห็นว่าสมควรได้รับการแก้ไขโดยด่วนมากที่สุด คือ พฤติกรรมการใช้สารเสพติด ส่วนพฤติกรรมที่ควรได้รับการส่งเสริมเป็นอย่างมากคือ พฤติกรรมในการเล่นกีฬา
- 2) พฤติกรรมของวัยรุ่นในด้านอารมณ์ที่ผู้นำกลุ่มนี้เห็นว่าสมควรได้รับการแก้ไขโดยด่วนมากที่สุดคือ พฤติกรรมการขับขี้จกษยานเสียดังรบกวนชุมชน

3) พฤติกรรมของวัยรุ่นในด้านอารมณ์ที่ผู้นำกลุ่มนี้เห็นว่าสมควรได้รับการแก้ไขโดยความมากที่สุด คือ พฤติกรรมการเสี่ยงต่อการแพร่กระจายของโรคเอดส์

4) เมื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้นำหมู่บ้านที่มีต่อพฤติกรรมของวัยรุ่นในด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม ของผู้นำชายและหญิง พบว่า ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ทุกรายการ

อิทธิพล เหมหงส์ (2545) ศึกษาเรื่องการเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตของเยาวชนชาวชนที่เข้ามาอาศัยอยู่ในเมือง พบว่า

1) สภาพสังคมและครอบครัวของเยาวชนส่วนใหญ่ยากจน มีอาชีพเกษตรกรรม พึ่งพาอาหารจากป่า และแหล่งน้ำตามธรรมชาติ มีการพึ่งพาอาศัยกัน ช่วยเหลือกันและกันภายในชุมชนและในหมู่บ้านติดมิตร มีการเคารพนับถือผู้อาวุโส เชื้อถือผี และมีพิธีกรรมเป็นกลไกในการควบคุมพฤติกรรม อย่างไรก็ตามในช่วง 10-15 ปีที่ผ่านมาได้มีกระแสวัฒนธรรมความเชื่อจากนอกชุมชนแพร่เข้าไปในชุมชนในรูปแบบต่าง ๆ กัน เช่น การเข้าไปขององค์กรของรัฐ ศาสนา และมีการคมนาคมสะดวกขึ้น ทำให้เยาวชนจำนวนมากออกเดินทางไปทำงานนอกชุมชนและได้นำเอาวิทยุโทรทัศน์เข้ามาสู่ชุมชน ทำให้กระตุ้นให้คนในชุมชนมองเห็นความเจริญจากภายนอกอย่างกว้างขวาง

2) การศึกษาวิถีชีวิตของเยาวชนชาวเขาจำนวน 10 คนที่เข้ามาอยู่โรงเรียนพระหฤทัยเชียงใหม่ ทำให้พบข้อมูลเชิงประจักษ์ว่าเยาวชนเหล่านี้ได้มีระยะเวลาของการปรับเปลี่ยนวิถีชีวิตใหม่ กล่าวคือ ภายใต้อิทธิพลที่เปลี่ยนไปมีเพื่อนใหม่ กติกาใหม่ ความเชื่อแบบใหม่ ภายใต้อิทธิพลควบคุมของครู บาทหลวง และซิสเตอร์แทนผู้ปกครอง ญาติพี่น้องและผู้อาวุโส ประกอบกับได้มีโอกาสศึกษาต่อสูงขึ้น มีงานทำ มีรายได้ของตนเอง และมีความเป็นตัวของตัวเองมากขึ้น ทำให้เยาวชนเหล่านี้ต้องปรับตัวให้เข้ากับสังคมวัฒนธรรมและระบบเศรษฐกิจแบบใหม่ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเยาวชนจะพยายามพูดภาษาไทยให้คล่อง เรียนรู้มารยาทและการทำความเคารพเพื่อจะได้หางานทำง่ายขึ้น อย่างไรก็ตามภายใต้อิทธิพลของการรักษาวัฒนธรรมการแต่งกายที่โรงเรียนพระหฤทัยเชียงใหม่กำหนดไว้ เยาวชนชาวเขาจึงต้องแต่งกายตามเผ่าพันธุ์ในวันสำคัญ ๆ

ปกรณ สิริสิทธิ์ (2545) ศึกษาเรื่องรูปแบบการใช้ชีวิตของวัยรุ่นในเขตอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า กิจกรรมหลังเลิกเรียนของวัยรุ่นหญิงส่วนใหญ่คือ ดูแลตัวเอง เช่น ซักผ้ารีดผ้าเอง และช่วยงานบ้านผู้ปกครอง กิจกรรมในการพักผ่อนของวัยรุ่นคือ ดูโทรทัศน์และฟังวิทยุ โดยรายการที่ชื่นชอบ คือ รายการมิวสิก วิดีโอเพลง เพลงที่ฟังส่วนใหญ่เป็นเพลงรักสบาย และเพลงสากล ประเภทของสินค้าที่ช้อปปิ้ง คือ เสื้อผ้า เทป และซีดี ประเภทสินค้าไฮเทคที่มีเป็นของตัวเอง ขาดของถูกข้างถนนมากกว่า เพราะของเหมือนกันแต่ราคาประหยัดกว่า ส่วนวัยรุ่นชายส่วนใหญ่จะใช้เวลาว่างในการเล่นกีฬามากกว่า โดยกีฬาที่ชอบเล่นคือฟุตบอล ประเภทอาหารที่วัยรุ่นชอบทานนอกบ้านยังเป็นอาหารไทย โดยเฉพาะอาหารจานเดียวตามตลาดได้รุ่ง โดยเหตุผลในการไปทานอาหารนอกบ้านคือไปกับครอบครัวและนัดเจอเพื่อน ๆ วัยรุ่นส่วนใหญ่ชอบเที่ยว

ธรรมชาติมากกว่าเที่ยวสถานบันเทิงกลางคืน และสถานบันเทิงที่ใช้บริการบ่อยที่สุดคือโรงภาพยนตร์ สถานที่เกี่ยวข้องตามธรรมชาติที่ชอบคือ ทะเล เกาะ ป่าเขาลำเนาไพร โดยรูปแบบการท่องเที่ยวที่ชอบคือ ผจญภัย และแคมป์ปิ้ง แหล่งนัดพบเพื่อน ๆ เป็นประจำคือ ในบริเวณสถานศึกษา และห้างสรรพสินค้าเซ็นทรัลลาดพร้าว

กรมสุขภาพจิต (2547 : 33) ศึกษาเรื่อง พฤติกรรมทางเพศของวัยรุ่น การเสริมสร้างทักษะชีวิตและการให้คำปรึกษา พบว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อค่านิยมและพฤติกรรมของวัยรุ่น มีดังนี้

1) สังคม เนื่องจากระบบการศึกษาและสถานการณ์ทางสังคมปัจจุบันผลักดันให้เด็กมีการแข่งขันกันมากขึ้น สังคมไทยยังมีค่านิยมที่มีความต้องการให้เด็กได้รับการศึกษาจากสถาบันที่มีชื่อเสียง ซึ่งเด็กอาจจะต้องออกมาอาศัยอยู่หอพักตามลำพัง ต้องดูแลตนเองหรือทำอะไรด้วยตนเองมากขึ้น ในขณะที่ตัววัยรุ่นยังขาดวุฒิภาวะและทักษะต่างๆ เมื่อมีปัญหาหรือความคับข้องใจเกิดขึ้น วัยรุ่นอาจจะได้รับการปรึกษาที่ไม่ถูกต้องซึ่งจะก่อให้เกิดอันตรายต่อวัยรุ่นได้ และพบว่าสังคมไทยปัจจุบันให้ความสำคัญกับวัดลุ่มมากขึ้น มีส่วนทำให้วัยรุ่นพยายามที่จะทำทุกสิ่งทุกอย่างเพื่อให้ได้มาในสิ่งที่สังคมยอมรับ ถึงแม้ว่าวิธีการที่ได้มาซึ่งสิ่งของดังกล่าวจะไม่ถูกต้องก็ตาม ดังจะเห็นได้จากปัจจุบันวัยรุ่นที่เป็นนักเรียน/นักศึกษามีการขายบริการทางเพศ โดยสาเหตุของพฤติกรรมดังกล่าวนี้เนื่องมาจากการที่วัยรุ่นต้องการได้มาซึ่งวัตถุสิ่งของ และเพื่อการยอมรับจากกลุ่มเพื่อน นอกจากนั้นสื่อต่าง ๆ เช่น ทีวี วิทยุ แมกกาซีน อินเทอร์เน็ต เป็นที่ยอมรับอย่างกว้างขวางในกลุ่มวัยรุ่น สื่อต่างๆ เป็นแหล่งข้อมูลที่สำคัญที่วัยรุ่นสามารถรับรู้ได้ ซึ่งข้อมูลดังกล่าวนี้จะส่งผลกระทบต่อค่านิยม และพฤติกรรมของวัยรุ่น เนื่องจากว่าวัยรุ่นเป็นวัยที่เพื่อนและบุคคลสาธารณะ (คารา นักร้อง) มีอิทธิพลสูง โดยเฉพาะวัยรุ่นปัจจุบันมีความเหงามีความมั่นใจในตัวเองค่อนข้างต่ำ ชอบทำตามอย่างเพื่อนตามแฟชั่น เพื่อให้เป็นที่ยอมรับของกลุ่มเพื่อนหรือทำให้รู้สึกดี คู่กันสมัย ดังนั้นการนำเสนอข้อมูลข่าวสารผ่านสื่อต่างๆ จึงมีผลต่อวัยรุ่นเป็นอย่างมาก ตัวอย่างเช่น สื่ออินเทอร์เน็ตที่ปัจจุบันวัยรุ่นนิยมเข้าไป Chat กันเป็นจำนวนมาก ซึ่งเป็นช่องทางหนึ่งที่สามารถก่อให้เกิดอันตรายกับวัยรุ่นได้ วัยรุ่นมีความผูกพันกับศาสนาน้อยลง ทำให้วัยรุ่นขาดการอบรมสั่งสอนถึงศีลธรรมจรรยาที่ดีงามของสังคม

2) ครอบครัว สถาบันครอบครัวเป็นสถาบันพื้นฐานสำหรับวัยรุ่น ดังนั้นพฤติกรรมรวมถึงค่านิยมของวัยรุ่นจึงมีความเกี่ยวข้องกับครอบครัวโดยตรง ปัจจุบันพบว่าเด็กไทยส่วนใหญ่อาศัยอยู่ในครอบครัวขนาดเล็กที่มีเฉพาะ พ่อ แม่ ลูก และพ่อแม่ขาดทักษะการสื่อสาร โดยเฉพาะเรื่องเพศกับลูกทำให้เด็กขาดการปลูกฝังที่ดีในเรื่องเพศจากพ่อแม่ จึงทำให้วัยรุ่นหันไปรับความรู้ที่ไม่ถูกต้องจากกลุ่มเพื่อนและสื่อต่าง ๆ

3) ตัววัยรุ่นเอง วัยรุ่นปัจจุบันมีค่านิยมเรื่องเพศที่เสี่ยงต่อการติดเชื้อทางเพศ โดยพบว่าวัยรุ่นว่าครึ่งเห็นว่าการมีเพศสัมพันธ์ก่อนแต่งงานเป็นเรื่องที่ไม่ผิด เป็นเรื่องที่ยอมรับได้และเป็นเรื่องที่ทันสมัย ซึ่งขัดแย้งกับวัฒนธรรมไทยที่ไม่เห็นด้วยกับการมีเพศสัมพันธ์ก่อนแต่งงาน การมีเพศสัมพันธ์หรือก่อนนอนหลาย ๆ คน นอกจากนี้ยังพบว่าวัยรุ่นขาดความรู้เรื่องเพศในบางเรื่อง ขาดความรู้และทักษะในการวิเคราะห์สถานการณ์เสี่ยง

ต่อการมีเพศสัมพันธ์ โดยเฉพาะการมีเพศสัมพันธ์ครั้งแรกของวัยรุ่นหญิงมักเกิดขึ้นโดยไม่ได้คาดคิดมาก่อน จึงขาดความระมัดระวังและป้องกันตนเอง และแม้ว่าวัยรุ่นจะมีความรู้เกี่ยวกับถุงยางอนามัย แต่กลับพบว่าวัยรุ่นยังมีทัศนคติที่ไม่ดีเกี่ยวกับการใช้ถุงยางอนามัย เช่น ทำให้เกิดความไม่ไว้วางใจกันหรือขาดความใกล้ชิด เป็นการขัดจังหวะในการร่วมเพศ เป็นต้น รวมทั้งวัยรุ่นเห็นว่าคนรักหรือเพื่อนไม่ใช่กลุ่มเสี่ยงโดยพิจารณาจากรูปร่างหน้าตาภายนอก จึงทำให้วัยรุ่นมีความเสี่ยงต่อการติดเชื้อติดต่อทางเพศสัมพันธ์จากการมีเพศสัมพันธ์โดยไม่ป้องกันได้

วัยรุ่นไทยในปัจจุบันยังขาดวินัยในตนเองและความเป็นตัวของตัวเอง ขาดการควบคุมตนเอง ส่งผลให้วัยรุ่นขาดภูมิคุ้มกันจากสิ่งอันตรายต่างๆ ซึ่งจะเห็นได้จากการที่วัยรุ่นมีเพศสัมพันธ์กันเร็วขึ้น ขาดการป้องกันและเลียนแบบสื่อได้ง่าย รวมทั้งพบว่าวัยรุ่นมีการใช้เวลาว่างทำในสิ่งที่มีประโยชน์ เช่น เล่นกีฬา ศึกษาในเรื่องที่ชอบ ฯลฯ น้อย ข้อมูลเกี่ยวกับวิถีชีวิตของวัยรุ่นในบางกลุ่ม (เช่น แรงงานย้ายถิ่น วัยรุ่นในชนบท วัยรุ่นในชุมชนแออัด เป็นต้น) ยังมีน้อย ทำให้ระบบการดูแลช่วยเหลือวัยรุ่นเป็นไปได้ยาก และไม่ตรงกับปัญหาของกลุ่มเป้าหมาย

นอกจากนี้ กรมสุขภาพจิต (2547 : 34) กล่าวว่า จากปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อค่านิยมและพฤติกรรมของวัยรุ่นดังกล่าวข้างต้น เพราะฉะนั้นจึงนำเสนอข้อเสนอแนะแก่ผู้ที่เกี่ยวข้องกับวัยรุ่น ดังนี้

1) เนื่องจากวัยรุ่นไทยในปัจจุบันมีการเรียนกวดวิชากันมากขึ้น ซึ่งเหตุผลในการเลือกเรียนนั้น อาจจะแตกต่างกันไปแต่ละบุคคล เช่น เรียนเพื่อต้องการความรู้เพิ่มเติม เรียนเพราะโดนบังคับจากพ่อแม่ ผู้ปกครอง หรือ เรียนตามแฟชั่น ดังนั้นการปรับเปลี่ยนค่านิยมดังกล่าวจึงเป็นเรื่องที่ควรเกิดขึ้นในสังคมไทย รวมทั้งควรทำให้วัยรุ่นมีความตระหนักทางด้านจริยธรรมด้วย

ทีวี วิทยุ แมกกาซีน อินเทอร์เน็ต เป็นที่ยอมรับอย่างกว้างขวางในกลุ่มวัยรุ่น ดังนั้นการให้ข้อมูลข่าวสาร และสิ่งต่างๆ ที่นำเสนอผ่านสื่อดังกล่าวควรคำนึงถึงผลกระทบที่จะเกิดขึ้นต่อวัยรุ่น นอกจากนี้ ติวเตอร์ วิทยุสามารถเป็นสื่อบุคคลในการให้ความรู้ และช่วยแก้ปัญหาของวัยรุ่นได้ อีกทั้งควรเพิ่มบทบาทของสถาบันศาสนาในการอบรมศีลธรรมจรรยาต่าง ๆ ให้กับวัยรุ่น ให้วัยรุ่น รับผิดชอบต่อสิ่งใดควรปฏิบัติสิ่งใดไม่ควรปฏิบัติ เช่น ให้เห็นคุณค่าของความบริสุทธิ์ของผู้หญิง การรักเดียวใจเดียว ไม่ประพฤตินอกใจ การยับยั้งชั่งใจใช้สติในการตัดสินใจทำสิ่งต่าง ๆ และการให้คุณค่ากับความดีมากกว่าวัตถุสิ่งของ เป็นต้น

2) ระบบการศึกษา ควรเน้นการพัฒนาให้เด็กคิดเป็น ทำเป็น มีความสามารถในการวิเคราะห์วิจารณ์ และคิดอย่างสร้างสรรค์ รู้จักแยกแยะสิ่งที่ดีและสิ่งที่ไม่เหมาะสม มีการตัดสินใจที่ดี และรู้จักควบคุมตนเอง

3) ระบบบริการสาธารณสุข บริการสำหรับวัยรุ่นเกี่ยวกับเรื่องเพศและอนามัยเจริญพันธุ์ควรจัดให้เป็นศูนย์สำหรับวัยรุ่นที่มีความเป็นส่วนตัวสะดวกสบาย เจ้าหน้าที่ควรให้บริการอย่างสนใจเป็นมิตร และเก็บความลับของวัยรุ่น

4) ครอบครัว จะเห็นได้ว่าปัจจุบันสถาบันครอบครัวและ เด็กวัยรุ่นมีความห่างเหินกันมากยิ่งขึ้น ดังนั้นการส่งเสริมให้มีความสัมพันธ์อันดีภายในครอบครัว รวมถึง การสื่อสารที่ดีระหว่างพ่อแม่ลูกจึงเป็นสิ่งสำคัญที่ควรคำนึงถึง และสถาบันครอบครัวกับระบบการศึกษาจะต้องประสานและร่วมมือกัน

5) ตัววัยรุ่นเอง เนื่องจากวัยรุ่นมีความคิดและค่านิยมเกี่ยวกับเพศสัมพันธ์หลายประการที่ไม่ถูกต้อง ดังนั้นจึงเป็นเรื่องสำคัญอย่างยิ่งที่ต้องปลูกฝังค่านิยมที่ถูกต้องในเรื่องดังกล่าวให้กับวัยรุ่นอีกทั้งควรมีการรณรงค์ให้วัยรุ่นมีการป้องกันการติดเชื้อและอันตรายต่างๆ จากการมีเพศสัมพันธ์อย่างเร่งด่วน ซึ่งที่ผ่านมาพบว่าแม้จะมีการรณรงค์เรื่องการป้องกันอย่างต่อเนื่อง แต่ยังคงพบว่าวัยรุ่นจำนวนมากยังขาดความตระหนักถึงการป้องกันการติดเชื้อจากการมีเพศสัมพันธ์ ควรเน้นไปที่การสอนให้วัยรุ่นชะลอการมีเพศสัมพันธ์เมื่ออายุยังน้อย การหลีกเลี่ยงการมีเพศสัมพันธ์อย่างกะทันหัน โดยไม่ได้ตั้งใจ ขาดสติหรือไม่ได้เตรียมการป้องกันไว้ล่วงหน้า โดยเฉพาะในวัยรุ่นหญิง การสนับสนุนให้มีการใช้ถุงยางอนามัยในวัยรุ่นที่มีเพศสัมพันธ์ให้มากยิ่งขึ้น โดยเฉพาะควรเน้นให้วัยรุ่นเข้าใจถึงการรู้จักการใช้ถุงยางอนามัยตั้งแต่เริ่มมีเพศสัมพันธ์ครั้งแรก ซึ่งจะเป็นการสร้างทัศนคติที่ดีต่อการ ใช้ถุงยางอนามัยในครั้งต่อ ๆ ไป รวมถึงการลดพฤติกรรมเสี่ยงในด้านอื่น ๆ โดยการจำกัดประเภทเพื่อน การให้สุขศึกษา และการให้คำปรึกษาเพื่อให้วัยรุ่นตระหนักถึงภาวะเสี่ยงของตนเอง และดูแลตนเองได้อย่างถูกต้อง

6) ที่สำคัญอย่างยิ่งคือควรสนับสนุนการใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ของวัยรุ่น เช่น กีฬา เล่นดนตรี การเข้าชมรมต่าง ๆ การศึกษาหาความรู้ในสิ่งที่วัยรุ่นชอบ เป็นต้น เพื่อป้องกันไม่ให้วัยรุ่นหมกหมุ่นกับเรื่องเพศ และช่วยให้วัยรุ่นได้ใช้พลังงานเกินที่มีอยู่ ทั้งนี้การสร้างเสริมทัศนคติและการส่งเสริมพฤติกรรมสุขภาพที่ดีให้แก่วัยรุ่นนั้น ควรจัดในรูปแบบที่ทำให้วัยรุ่นรับรู้ว่าเป็นสิ่งที่มีความแปลกใหม่ทันสมัย นอกจากนั้น ข้อมูลวิถีชีวิตของวัยรุ่นในกลุ่มต่าง ๆ เป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่ง เช่น มีการจัดทำ City/District Mapping หรือ Adolescent Lifestyle Mapping (ALM) กับวัยรุ่นกลุ่มต่าง ๆ เพราะจะช่วยให้เข้าใจและแก้ปัญหาของวัยรุ่นในกลุ่มต่าง ๆ ซึ่งมีปัญหาแตกต่างกันได้อย่างมีประสิทธิภาพ

อิบราเฮม ณรงค์รักษาเขต (2548) ได้ศึกษาเรื่องความต้องการที่แท้จริงของประชาชนในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ พบว่า เขาชนมีความต้องการใช้สมาร์ทการ์ดแทนหนังสือเดินทางเพื่อความสะดวกในการไปทำงานในประเทศมาเลเซีย ให้รัฐจัดระเบียบสังคมและซัดบ่อนการพนัน สถานบริการทางเพศ คาราโอเกะคาเฟ่ ผับ เชน บาร์เบียร์ ร้านเกม อินเทอร์เน็ต และสถานอาบ อบ นวด ต้องการให้รัฐจัดทุนการศึกษาต่อระดับปริญญาตรีอย่างน้อยค่าบิลละ 1 ทุน และต้องการให้มุสลิมแต่งกายตามหลักการศาสนาในหน่วยงานราชการและพิธีการต่าง ๆ